

บทที่ 3

หลักเกณฑ์กฎหมายในการควบคุมจัดการมิให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ ระหว่างกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

การที่บุคคลใดได้รับความเสียหายจากผู้อื่นนั้น ผู้นั้นต้องได้รับการชดเชยค่าเสียหายเนื่องจากกฎหมายถือว่าผู้นั้นเป็นผู้เสียหายจากการถูกละเมิดซึ่งผิดกฎหมาย แม้ความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นจากสัตว์ก็ตาม แต่กฎหมายก็ได้บัญญัติให้ผู้นั้นเป็นเจ้าของสัตว์หรือผู้รับเลี้ยงดูแลเป็นผู้รับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายหากสัตว์ของตนไปก่อความเสียหายให้กับผู้อื่น แต่ปัญหาจะเกิดขึ้นหากสัตว์นั้นไม่เคยมีเจ้าของหรือเคยมีเจ้าของแต่เจ้าของได้สละกรรมสิทธิ์หรือนำไปปล่อยตามที่สาธารณะแล้ว ผู้ใดจะเป็นผู้รับผิดชอบชดเชยในความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ไม่มีเจ้าของนั้น ซึ่งหากพิจารณาแล้ว แม้ว่าสัตว์จะเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง แต่หากจะนำบทบัญญัติเรื่องทรัพย์สินมาปรับใช้ทั้งหมด ก็อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสังคมได้ เนื่องจากสัตว์สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ด้วยตนเอง และเจ้าของจะต้องมีความผูกพันในสัตว์เลี้ยงมากกว่าทรัพย์สินชนิดอื่น ดังนั้น จึงต้องมีมาตรการควบคุมและจัดการมิให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของนั้น โดยนำหลักความผูกพันระหว่างเจ้าของกับสัตว์เลี้ยงมาปรับใช้กับกฎหมายในการจำกัดสิทธิของเจ้าของสัตว์โดยจะนำมาเปรียบเทียบกับมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับกฎหมายของต่างประเทศที่มีการควบคุมจัดการกับสัตว์เลี้ยงโดยกล่าวสรุป ได้ดังนี้

3.1 หลักความผูกพันระหว่างเจ้าของกับสัตว์เลี้ยง

สัตว์เลี้ยงเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง ซึ่งเจ้าของมีสิทธิในการใช้สอย จำหน่าย จ่าย โอน หรือสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้อย่างอิสระ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ซึ่งกำหนดว่า ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เจ้าของทรัพย์สิน มีสิทธิใช้สอย และจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ดอกผลแห่งทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามเอาคืน ซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขังขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น ประชาชนทั่วไปจึงสามารถที่จะเลี้ยงสัตว์ได้อย่างอิสระและมีสิทธิป้องกันมิให้ผู้อื่นมายุ่งกับสัตว์เลี้ยงของตนเองได้

แต่สัตว์มีความแตกต่างกับทรัพย์สินชนิดอื่นๆ ตรงที่ สัตว์สามารถเคลื่อนไหวได้และมีการเจริญเติบโต มีการแสดงกริยาท่าทางได้เหมือนมนุษย์ จึงทำให้การเลี้ยงสัตว์เป็นการสร้างความผูกพัน

ที่มากกว่าการเป็นเจ้าของทรัพย์สินเท่านั้น จนอาจเทียบได้ว่า สัตว์เลี้ยงถือว่าเป็นหนึ่งในสมาชิกในครอบครัวก็เป็นได้

การเลี้ยงสัตว์นั้นแม้ว่าจะเจ้าของสัตว์จะมีสิทธิในสัตว์เลี้ยงของตนเองแล้ว แต่เนื่องจากสัตว์สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ด้วยตนเอง กฎหมายจึงต้องกำหนดหน้าที่ให้กับเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการควบคุมดูแลไม่ให้สัตว์เลี้ยงของตนเองไปสร้างความเสียหายหรือเดือดร้อนให้กับผู้อื่นหรือการเลี้ยงสัตว์ต้องไปเป็นภาระให้กับสังคม โดยเจ้าของจะต้องมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงสัตว์ดังต่อไปนี้

3.1.1 กำหนดหน้าที่ให้กับเจ้าของสัตว์เลี้ยงในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้ข้อบัญญัติฉบับนี้เป็นการสมควรกำหนดเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์เพื่อประโยชน์ในการรักษาภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน ป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญ และอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสัตว์ ตลอดจนกำหนดมาตรการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวต้องตราเป็นข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครตามมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการกำกวมสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตาม มาตรา 29 และมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกอบด้วยมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 จึงจำเป็นต้องตราข้อบัญญัตินี้ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 119 ตอนพิเศษ 29 ลงวันที่ 26 มีนาคม 2545) มีสาระสำคัญดังนี้คือ กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อย สุนัข แมว ช้าง โค กระบือ สัตว์ป่าตามกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าซึ่งได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้และห้ามทำการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ที่ต้องคอยควบคุมในที่หรือทางสาธารณะในเขตกรุงเทพโดยเด็ดขาด เว้นแต่เพื่อการรักษาโรคเจ็บป่วยหรือสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของสัตว์ การย้ายถิ่นของเจ้าของสัตว์หรือเพื่อกิจกรรมใดๆ ที่กรุงเทพมหานครประกาศกำหนดพื้นที่ส่วนหนึ่งส่วนใดให้เลี้ยงโดยมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนเป็นการเฉพาะหรือเป็นการปล่อยสัตว์เพื่อการกุศลหรือจารีตประเพณี โดยได้รับอนุญาตจากกรุงเทพมหานครและผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจออกประกาศกำหนดเขตพื้นที่เลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ที่ต้องควบคุมโดยอาจกำหนดจำนวน ประเภท ชนิดของสัตว์

นอกจากการเลี้ยงสัตว์ตามปกติด้วย ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 ข้อ 8 กำหนดให้เจ้าของสัตว์มีหน้าที่ต้องจัดให้มีสถานที่เลี้ยงสัตว์

ที่ความมั่นคงแข็งแรงตามความเหมาะสมแก่ประเภทและชนิดของสัตว์โดยมีขนาดเพียงพอแก่การดำรงชีวิตของสัตว์ มีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เพียงพอ มีระบบการระบายน้ำและกำจัดสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะ และการรักษาสถานที่ที่เลี้ยงสัตว์ให้สะอาดอยู่เสมอโดยไม่ปล่อยให้เป็นที่สะสมหมักหมมจนเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและหากสัตว์ตายลงต้องกำจัดซากสัตว์และมูลสัตว์ให้ถูกสุขลักษณะเพื่อป้องกันมิให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงหรือสัตว์นำโรค ทั้งนี้จะกำจัดโดยวิธีที่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญจากกลิ่น ควันและการปนเปื้อนในแหล่งน้ำไม่ได้ นอกจากนี้เจ้าของสัตว์จะต้องเลี้ยงสัตว์ภายในที่ที่เลี้ยงสัตว์ของตน ในกรณีที่เป็นสัตว์ร้ายจะต้องเลี้ยงในสถานที่หรือกรงที่บุคคลภายนอกเข้าไปไม่ถึงตัวสัตว์และมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังโดยเป็นที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ข้อบัญญัติดังกล่าวเพียงกำหนดให้สุนัขอยู่ในประเภทสัตว์เลี้ยงที่ต้องควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อย แต่ไม่ได้ให้นิยามว่าสุนัข คือ สัตว์คู่หรือสัตว์ร้าย

เพื่อประโยชน์ในการรักษาสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนเป็นการป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญอันเกิดจากสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ อาศัยอำนาจตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2545 ข้อ 10 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 30 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่พบสัตว์ในที่หรือทางสาธารณะในเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์อันเป็นการฝ่าฝืนข้อบัญญัตินี้โดยไม่ปรากฏเจ้าของสัตว์ มีอำนาจกักสัตว์ดังกล่าวได้เป็นเวลาอย่างน้อย 30 วัน เมื่อพ้นกำหนดแล้ว ยังไม่มีผู้ใดมาแสดงหลักฐานการเป็นเจ้าของเพื่อรับสัตว์คืน ให้สัตว์ตกเป็นของราชการท้องถิ่น แต่ถ้ามารักสัตว์ไว้หากก่อให้เกิดอันตรายแก่สัตว์นั้นหรือสัตว์อื่น หรือต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะจัดการขายหรือขายทอดตลาดสัตว์นั้นตามควรแก่กรณีจนถึงกำหนดเวลาดังกล่าวได้ เจ้าของสัตว์ที่มารับสัตว์คืนต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการเลี้ยงดูสัตว์ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นตามจำนวนที่จ่ายจริง ปัญหาในการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูสุนัขจรจัดที่ไม่มีผู้ใดต้องการนำไปเลี้ยงจึงตกอยู่กับราชการส่วนท้องถิ่นนั้น

ในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงสุนัขหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ได้ให้นิยามของเจ้าของสุนัข หมายความว่ารวมถึงผู้ครอบครองสุนัขหรือผู้ให้อาหารสุนัขเป็นประจำตัวและได้บัญญัติถึงหน้าที่ข้อเจ้าของสุนัขไว้ในข้อ 26 เป็นการบัญญัติถึงข้อปฏิบัติในการเลี้ยงสุนัขโดยเจ้าของสุนัขต้องปฏิบัติตามข้อบัญญัติอย่างเคร่งครัดเพื่อมิให้เกิดการกระทำผิดต่อกฎหมายโดยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) ต้องมีสถานที่เลี้ยงโดยสถานที่เลี้ยง หมายความว่า กรง ที่ขังหรือที่เลี้ยงอื่นที่มีการควบคุมของเจ้าของสุนัขและต้องจัดสถานที่เลี้ยงตามความเหมาะสมของสุนัข โดยมีขนาดเพียงพอแก่การดำรงชีวิตของสุนัขมีแสงสว่างและการระบายอากาศที่เพียงพอ มีระบบการระบายน้ำและ

กำจัดสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะกรณีเป็นสุนัขควบคุมพิเศษจะต้อง เลี้ยงในสถานที่หรือกรงที่สุนัขไม่สามารถเข้าถึงบุคคลภายนอกและมีป้ายเตือนให้ระมัดระวังโดยสังเกตได้อย่างชัดเจน

2) ควบคุมสุนัขมิให้ออกนอกสถานที่เลี้ยงโดยปราศจากการควบคุม
3) ควบคุมดูแลสุนัขมิให้ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ เช่น ก่อให้เกิดเสียงดังติดต่อกันเป็นระยะเวลานานๆ เป็นต้น

4) สิ่งปฏิกูล หมายความว่า อุจจาระหรือปัสสาวะและให้หมายรวมถึงสิ่งอื่นใด ซึ่งเป็นสิ่งโสโครกหรือมีกลิ่นเหม็น ดังนั้น ต้องรักษาสถานที่เลี้ยงสุนัขให้สะอาดอยู่เสมอ จัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะเป็นประจำ ไม่ปล่อยให้เป็นที่สะสมหมักหมมจนเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

5) ต้องรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของสุนัข เช่น เรื่องอาหาร ความสะอาด เป็นต้น ถ้าเจ้าของสุนัขไม่สามารถเลี้ยงดูสุนัขได้เป็นการชั่วคราว จะต้องจัดให้มีผู้ดูแลความเป็นอยู่ของสุนัขให้เป็นปกติสุข

6) เมื่อสุนัขตาย เจ้าของสุนัขจะต้องกำจัดซากสุนัขให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันมิให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงหรือสัตว์นำโรค ทั้งนี้ โดยวิธีที่ไม่ก่อเหตุรำคาญและไม่เป็นเหตุให้เกิดการปนเปื้อนของแหล่งน้ำ

7) จัดให้มีการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคในสุนัข เพื่อป้องกันอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสุนัขมาสู่คน

8) ในกรณีที่มีเหตุควรสงสัยว่า สุนัขที่เลี้ยงเป็นโรคอันอาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพของประชาชน ให้เจ้าของสุนัขแยกกักสุนัขนั้นไว้ต่างหากและแจ้งให้หน่วยงานที่จดทะเบียนไว้ กองสัตวแพทย์สาธารณสุข สำนักอนามัย หรือสถานที่อื่นใดตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนดทราบ และต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของสัตวแพทย์

9) ปฏิบัติการอื่นใดตามคำแนะนำของเจ้าพนักงานสาธารณสุข หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ในขณะที่เจ้าของสุนัขนำสุนัขออกนอกสถานที่เลี้ยงหากสุนัขมีการถ่ายสิ่งปฏิกูลภายในที่สาธารณะเจ้าของสุนัขมีหน้าที่กำจัดสิ่งปฏิกูลอันเกิดจากสุนัขในที่หรือทางสาธารณะหรือในที่อื่นใดในเขตกรุงเทพมหานครโดยทันที

ห้ามมิให้ผู้ใดเลี้ยงสุนัขในที่หรือทางสาธารณะ¹ หรือในที่ของบุคคลอื่นโดยปราศจากความยินยอม (ข้อ 17) หากประชาชนทุกคนร่วมกันปฏิบัติจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

¹ ที่หรือทางสาธารณะ หมายความว่า สถานที่หรือทางซึ่งมิใช่เป็นของเอกชน และประชาชนสามารถใช้ประโยชน์หรือสัญจรได้เพื่อความเป็นระเบียบ.

และเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัด อีกทั้งห้ามมิให้ผู้ใดปล่อย² สุนัขในที่หรือทางสาธารณะ หรือในที่อื่นใดในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเด็ดขาด

หากเจ้าของสุนัขไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูสุนัขอีกต่อไป ต้องมอบสุนัขพร้อมบัตรประจำตัว สุนัขให้กับบุคคลอื่น และเจ้าของใหม่จะต้องแจ้งต่อหน่วยงานที่จดทะเบียนไว้ กองสัตว์แพทย์ สาธารณสุข สำนักอนามัย หรือสถานที่อื่นใดตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนดภายใน สามสิบวันนับแต่วันรับมอบสุนัขหากเจ้าของสุนัขไม่สามารถหาเจ้าของใหม่ได้ จะต้องมอบสุนัขให้ กรุงเทพมหานครดูแล โดยเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนด เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัด กรุงเทพมหานครจึงได้จัดหน่วยงานเพื่อเลี้ยงสุนัข ในกรณีที่ เจ้าของไม่พึงประสงค์จะเลี้ยงสุนัขต่อไป โดยเจ้าของสุนัขต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลสุนัขนั้นด้วย (ข้อ 19)

ส่วนบุคคลที่เลี้ยงสุนัขมาก่อนวันที่ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้ใช้จะอยู่ที่บทเฉพาะกาลโดยเจ้าของสุนัขที่เลี้ยงสุนัขไว้ก่อนวันที่ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้มีผลใช้บังคับต้อง จดทะเบียนสุนัขให้แล้วเสร็จภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้มีผล ใช้บังคับ (ข้อ 27) และหากเจ้าของสุนัขไม่ประสงค์จะเลี้ยงสุนัขอีกต่อไป อาจมอบสุนัขให้ กรุงเทพมหานครภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้มีผลใช้บังคับ และให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัดที่เกิดจาก ผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายนี้ จึงกำหนดให้กรุงเทพมหานครรับสุนัข ที่เจ้าของไม่ประสงค์เลี้ยง โดยเจ้าของสุนัขต้องเลี้ยงสุนัขมาก่อน มีการประกาศใช้ข้อบัญญัตินี้ ดังนั้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัดขึ้นประชาชนทุกคนจึงควรปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมาย โดยเคร่งครัดและต้องมีความรับผิดชอบต่อน้องสุนัขที่ตนเลี้ยง โดยข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการเลี้ยงสุนัขหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ได้มีการบัญญัติถึงมาตรการป้องกันปัญหา สุนัขจรจัด ในกรณีที่ผู้เลี้ยงสุนัขไม่ประสงค์ที่จะเลี้ยงสุนัขต่อ โดยผู้เลี้ยงสุนัขสามารถนำสุนัขมอบให้ กรุงเทพมหานครเป็นผู้เลี้ยงดูได้ (ข้อ 28)

3.1.1.1 การขึ้นทะเบียนสุนัข

เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบและปลอดภัยแก่ประชาชน จึงมีการบัญญัติการขึ้นทะเบียน สุนัขขึ้นซึ่งการขึ้นทะเบียนดังกล่าว เป็นการแก้ไขปัญหานิสัยสุนัขจรจัดได้เช่นเดียวกันและการปฏิบัติ ตามข้อบัญญัติในการควบคุมการเลี้ยงสุนัขเป็นการทำให้รัฐทราบถึง ข้อมูล จำนวน พันธุ์สุนัขที่ ประชาชนเลี้ยงเพื่อที่รัฐจะได้จัดหามาตรการต่างๆ ขึ้นมาป้องกัน เช่น จัดหา บุคลากร งบประมาณ

² การปล่อยสุนัข หมายความว่า การสละการครอบครองสุนัข หรือปล่อยให้อยู่นอกสถานที่เลี้ยงโดย ปราศจากการควบคุม.

ในการควบคุมตามกฎหมายโดยเจ้าของสุนัขต้องนำสุนัขหรือใบรับรอง³ แล้วแต่กรณีไปจดทะเบียน⁴ ณ สถานที่ที่กำหนดไว้ตามข้อ 10 ภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่สุนัขเกิดหรือภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นำสุนัขมาเลี้ยงในเขตกรุงเทพมหานครด้วยตนเอง หรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปทำการแทนก็ได้ เพื่อให้เกิดการจดทะเบียนสุนัขและเพื่อความสะดวกของเจ้าของสุนัข (ข้อ 9) โดยการจดทะเบียนสุนัขที่สำนักงานเขตพื้นที่ หรือสถานที่อื่นใดตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนดให้นำใบรับรองมาแสดงโดยไม่ต้องนำสุนัขมาด้วยหรือจดทะเบียนสุนัขที่กองสัตว์แพทย์สาธารณสุขสำนักงานมัย หรือสถานที่อื่นใดตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนด จะนำสุนัขหรือใบรับรองอย่างหนึ่งอย่างใดมาจดทะเบียนก็ได้ และแบบใบรับรองและคำขอจดทะเบียนสุนัข ให้เป็นไปตามแบบที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กำหนด สาเหตุที่ไม่ต้องนำสุนัขมาจดทะเบียนด้วยเพราะมิให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในการจดทะเบียนสุนัขจึงกำหนดให้นำใบรับรองมาแสดงแทนการนำตัวสุนัขมาแสดงเพื่อขอจดทะเบียน และหากมีการนำสุนัขออกนอกสถานที่เลี้ยง ต้องปฏิบัติโดยการพกบัตรประจำตัวสุนัขและต้องแสดงบัตรประจำตัวสุนัขเมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น⁵ เจ้าพนักงานสาธารณสุข⁶ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่⁷ เรียกตรวจ

3.1.1.2 เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามบทบัญญัติที่กำหนดไว้ ดังนั้น การควบคุมการเลี้ยงสุนัขจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างถูกต้องและรัดกุม เพราะปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับสุนัขนั้นเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งในเรื่องปัญหาสุนัขจรจัด ปัญหาสุนัขทำร้ายมนุษย์ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นผลเสียที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อภาพพจน์ของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพื่อให้เกิด

³ ใบรับรอง หมายความว่า ใบรับรองรูปพรรณสัณฐานสุนัขและการจัดทำเครื่องหมายระบุตัวสุนัขอย่างถาวร ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การฝังไมโครชิป เป็นต้น ซึ่งออกโดยสถานพยาบาลสัตว์ในเขตกรุงเทพมหานครที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาลสัตว์.

⁴ การจดทะเบียนสุนัข หมายความว่า การนำสุนัขหรือใบรับรองไปแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อบันทึกรายละเอียดรูปพรรณสัณฐานของสุนัขและรหัสไมโครชิป พร้อมจัดทำบัตรประจำตัวสุนัข.

⁵ เจ้าพนักงานท้องถิ่น หมายความว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร.

⁶ เจ้าพนักงานสาธารณสุข หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งได้รับแต่งตั้งจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

⁷ พนักงานเจ้าหน้าที่ หมายความว่า ข้าราชการกรุงเทพมหานครซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นและมีอำนาจตามมาตรา 44 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายนั้น ซึ่งในเรื่องหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและพนักงานเจ้าหน้าที่มีดังต่อไปนี้

ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ พบสุนัขในที่หรือทางสาธารณะ ในเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข อันเป็นการฝ่าฝืนข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้ โดยไม่ปรากฏเจ้าของ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่กักสัตว์ดังกล่าวไว้ และให้ดำเนินการตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เพื่อให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายโดยถูกต้องเจ้าของสุนัขต้องอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข เจ้าของสุนัขต้องแสดงข้อมูลหลักฐานต่างๆ เกี่ยวกับสุนัขเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย (ข้อ 22-24)

ในกรณีที่มิมีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัข พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ร้องเรียน และเจ้าของสุนัขต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของพนักงานเจ้าหน้าที่ คำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือเจ้าพนักงานสาธารณสุขเพื่อเป็นส่วนตัวในการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้ร้องเรียน อีกทั้งเพื่อความปลอดภัยของผู้ร้องเรียนด้วย (ข้อ 25) และต้องเป็นผู้ควบคุมการกระทำ ความผิดของผู้เลี้ยงสุนัขมิให้กระทำการฝ่าฝืนข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้ หากผู้ใดฝ่าฝืนต้องโทษตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยผู้กระทำการฝ่าฝืนมาตรการทางกฎหมายจะต้องรับโทษส่วนใหญ่แล้วจะเป็นโทษในทางแพ่งมากกว่าโดยการปรับ (ข้อ 26)

3.1.2 ห้ามเลี้ยงสัตว์โดยฝ่าฝืนตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 กำหนดไว้ว่า การเลี้ยงสัตว์ที่ถูกต้องตามกฎหมายกล่าวคือ เป็นการเลี้ยงสัตว์ที่ไม่ฝ่าฝืนข้อ กำหนดที่ออกตามมาหมวด 6 การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ หรือหมวด 7 เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพแล้วแต่กรณี แต่การเลี้ยงสัตว์ตาม ข้อ (2) ดังกล่าวนั้นยังไม่มีผลบังคับในท้องถิ่นต่างๆ อย่างครอบคลุม ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 32 ได้กำหนดให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดท้องถิ่นประเภทของกิจการตาม มาตรา 31 บางกิจการหรือทุกกิจการ ให้เป็นกิจการที่ต้องมีการควบคุมภายในท้องถิ่นนั้น ซึ่งหมายความว่า กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพที่รัฐมนตรีประกาศนั้น จะมีผลบังคับใช้ในท้องถิ่นใด ราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องออกข้อกำหนดของท้องถิ่นนั้นเสียก่อนและไม่จำเป็นต้องประกาศทุกกิจการก็ได้ แต่เน้นกิจการที่เป็นปัญหาสำหรับท้องถิ่นตนเองเท่านั้น

การเลี้ยงสุนัขในที่หรือโดยวิธีใด หรือจำนวนเกินสมควรจนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ อันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงให้ถือเป็นเหตุรำคาญตาม มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 การเลี้ยงสุนัข

เพื่อการค้ายังถือเป็นการประกอบกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพตามหมวด 7 คือกิจการใดที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้เป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพโดยห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นเช่น นาย ก. ได้เพาะพันธุ์สุนัขเพื่อขายที่กรุงเทพคอนโดมิเนียมอันเป็นที่พักของตนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร การประกอบกิจการดังกล่าวเป็นการประกอบกิจการเลี้ยงสัตว์บกคือสุนัขพันธุ์ต่างๆ ในลักษณะที่เป็นการค้าซึ่งเป็นกิจการที่เป็นที่รังเกียจและอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของประชาชนที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงและเป็นเหตุรำคาญอันเป็นกิจการที่ต้องควบคุมตามประกาศกระทรวงและข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 5 และมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสาธารณสุขได้ออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538 เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ลงวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2538 ข้อ 1 (1) กำหนดให้กิจการเลี้ยงสัตว์บกเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ และอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 54 มาตรา 56 มาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 อันเป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งตาม มาตรา 29 ประกอบมาตรา 50 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกอบกับ มาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 กรุงเทพมหานครโดยความเห็นชอบของสภากรุงเทพ มหานครได้ตราข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544 ข้อ 5.1.1 กำหนดให้กิจการการเลี้ยงสัตว์บกเป็นกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพซึ่งกำหนดให้ควบคุมตาม มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ทั้งนี้ นาย ก. ได้ประกอบกิจการดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตจากพนักงานท้องถิ่นอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายคือ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 25 มาตรา 31 มาตรา 32 มาตรา 33 มาตรา 71 ประกาศกระทรวงสาธารณสุขที่ 5/2538 เรื่องกิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ลงวันที่ 27 มิถุนายน 2538 ข้อ 1 (1) ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ พ.ศ. 2544 ลงวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2544 ข้อ 5.1.1

การกำหนดห้ามมิให้เลี้ยงสัตว์โดยฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ตามที่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้น เป็นเพียงการกำหนดหลักเกณฑ์กว้างๆ ในการป้องกันมิให้มีการเลี้ยงสัตว์จำนวนมากเกินไปซึ่งอาจจะทำให้เดือดร้อนรำคาญหรือสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่นได้ และเป็นเพียงการกำหนดเขตการเลี้ยงสัตว์ที่อาจจะมีผลกระทบด้านมลพิษไม่ให้อยู่ใกล้กับบริเวณชุมชนซึ่งจะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มิได้กำหนดว่า หากมีสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของหรือสัตว์จรจัดเกิดขึ้นมาแล้วและไปสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่นจะให้ผู้ใดจะเป็นผู้รับผิดชอบ

3.1.3 ห้ามสร้างมลภาวะทางเสียงหรือกลิ่นให้กับสังคม ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

(1) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 15 (พ.ศ. 2540) เรื่อง กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป

ข้อ 2 ให้กำหนดมาตรฐานระดับเสียงโดยทั่วไป ไว้ดังต่อไปนี้

ก. ค่าระดับเสียงสูงสุด ไม่เกิน 115 เดซิเบลเอ

ข. ค่าระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ

โดยจะเห็นได้ว่าประกาศฯ ดังกล่าวได้กำหนดระดับเสียงโดยทั่วไปไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าระดับเสียงระดับใดเป็นเสียงระดับปกติ เพื่อที่จะได้เปรียบเทียบได้ถึงระดับเสียงรบกวนที่ชัดเจน หากว่ามีเสียงของสัตว์ดังเกินกว่าระดับเสียงที่ระบุไว้ตามประกาศฯ นี้ ก็ถือว่าระดับเสียงนั้นเป็นระดับเสียงที่ดังรบกวน ตามที่ระบุไว้ดังประกาศฯ ฉบับต่อมา คือ

(2) ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 29 (พ.ศ. 2550) เรื่องค่าระดับเสียงรบกวน

ข้อ 2 ให้กำหนดระดับเสียงรบกวนเท่ากับ 10 เดซิเบลเอ

หากระดับการรบกวนที่คำนวณได้มีค่ามากกว่าระดับเสียงรบกวนตามวรรคแรก ให้ถือว่าเป็นเสียงรบกวน

จะเห็นได้ว่าประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่กล่าวอ้างมานั้น เป็นเพียงการกำหนดเรื่องสุขอนามัยของประชาชนทั่วไปเท่านั้น โดยกำหนดเป็นมาตรฐานของระดับเสียงไว้ว่าห้ามมิให้เกินเท่าไร ซึ่งก็ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของได้ เนื่องจากเมื่อสัตว์ดังกล่าวส่งเสียงดังรบกวนเกินที่ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติกำหนดแล้ว ก็ไม่สามารถที่จะไปดำเนินการปรับหรือลงโทษกับผู้ใดได้ เนื่องจากสัตว์ดังกล่าวไม่มีเจ้าของ

3.1.4 ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยที่อาจเป็นโรคระบาดออกนอกพื้นที่

เนื่องจากพระราชบัญญัติโรคระบาดปศุสัตว์และสัตว์พาหนะเท่าที่ใช้อยู่มีหลายฉบับด้วยกันไม่สะดวกแก่การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และเป็นการยากแก่ราษฎรที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย จึงเห็นสมควรรวบรวมไว้ในฉบับเดียวกันให้เหมาะสมและสอดคล้องแก่เหตุการณ์และวิวัฒนาการของประเทศ จึงมีการออกพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. 2499 ขึ้นมาเพื่อป้องกันและควบคุมโรคระบาดอย่างมีประสิทธิภาพ

ในกรณีที่มีสัตว์ป่วยหรือตายโดยรู้ว่าเป็นโรคระบาด หรือมีสัตว์ป่วยหรือตายโดยปัจจุบันอันไม่อาจคิดเห็นได้ว่าป่วยหรือตายโดยเหตุใด หรือในหมู่บ้านเดียวกัน หรือในบริเวณใกล้เคียงกัน มีสัตว์ตั้งแต่สองตัวขึ้นไปป่วยหรือตาย มีอาการคล้ายคลึงกันในระยะเวลาห่างกัน

ไม่เกินเจ็ดวันให้เจ้าของสัตว์ดังกล่าวมีหน้าที่ตามมาตรา 8 คือแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ สารวัตร หรือสัตว์แพทย์ท้องที่ภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์ป่วยหรือตายในกรณีที่สัตว์ป่วย และให้เจ้าของควบคุมสัตว์ป่วยทั้งหมดไว้ภายในบริเวณที่สัตว์อยู่ และห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้ายสัตว์ป่วยไปจากบริเวณนั้น ในกรณีที่สัตว์ตายให้เจ้าของควบคุมซากสัตว์นั้น ให้คงอยู่ ณ ที่ที่สัตว์นั้นตาย และห้ามมิให้เจ้าของหรือบุคคลอื่นใดเคลื่อนย้าย ซ้ำแหละ หรือกระทำการใดๆ แก่ซากสัตว์นั้น ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ สารวัตร หรือสัตว์แพทย์ไม่อาจมาตรวจซากสัตว์นั้นภายใน เวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่สัตว์นั้นตาย ให้เจ้าของฝังซากสัตว์นั้นได้ระดับผิวดิน ไม่น้อยกว่า ห้าสิบเซนติเมตร สำหรับซากสัตว์ใหญ่ให้พูนดินกลบหลุมเหนือระดับผิวดินไม่น้อยกว่าห้าสิบ เซนติเมตรอีกด้วย และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือสารวัตร มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือ ให้เจ้าของ จัดการดังต่อไปนี้

(1) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ในเขตและตามวิธีการที่ กำหนดให้

(2) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้น ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝังหรือเผาไม่อาจทำได้ให้ สั่งทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร หรือ

(3) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่ร่วมฝูง หรือเคยอยู่ร่วมฝูงกับสัตว์ที่ป่วย

นอกจากนี้ในกรณีตรวจพบหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าสัตว์ป่วยหรือตายโดยโรคระบาด กฎหมายให้อำนาจเฉพาะสัตว์แพทย์มีอำนาจ เข้าตรวจสัตว์หรือซากสัตว์นั้นและให้ มีอำนาจ ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของจัดการดังต่อไปนี้

(1) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ป่วย หรือสงสัยว่าป่วยไว้ในเขตและตามวิธีการที่ กำหนดให้ หรือให้ได้รับการรักษาตามที่เห็นสมควร

(2) ให้ฝัง หรือเผาซากสัตว์นั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วน ณ ที่ที่กำหนดให้ ถ้าการฝัง หรือเผาไม่อาจทำได้ ก็ให้ทำลายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร

(3) ให้กักขัง แยก หรือย้ายสัตว์ที่อยู่ร่วมฝูง หรือเคยอยู่ร่วมฝูงกับสัตว์ที่ป่วยหรือสงสัย ว่าป่วย หรือตาย ไว้ภายในเขตและตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือให้ได้รับการป้องกัน โรคระบาด ตามที่เห็นสมควร

(4) ให้ทำลายสัตว์ที่เป็นโรคระบาด หรือสัตว์ หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี ในการนี้ให้เจ้าของได้รับค่าชดใช้ตามที่กำหนด ในกฎกระทรวงไม่ต่ำกว่ากึ่งหนึ่งของราคาสัตว์ ซึ่งอาจขายได้ในตลาดท้องที่ก่อนเกิดโรคระบาด เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าของได้แจ้งใจกระทำความผิดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

(5) ให้กำจัดเชื้อโรคที่อาหารสัตว์ หรือซากสัตว์ที่เป็นพาหะของโรคระบาด ตามวิธีการที่กำหนดให้ หรือ

(6) ให้ทำความสะอาด และทำลายเชื้อโรคระบาด หรือพาหะของโรคระบาดในที่ดิน อาคาร ยานพาหนะ หรือสิ่งของ ตามวิธีการที่กำหนดให้

เมื่อมีโรคระบาดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีโรคระบาดเกิดขึ้นให้รัฐมนตรี มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดท้องที่นั้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วน เป็นเขตปลอด โรคระบาด โดยประกาศนี้จะต้องระบุชนิดของสัตว์และโรคระบาดไว้ด้วยและห้ามมิให้ผู้ใดเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์เข้าในหรือผ่านเขตนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมปศุสัตว์หรือสัตวแพทย์ซึ่งอธิบดีกรมปศุสัตว์มอบหมาย ทั้งนี้ไม่ตัดอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีที่เขตท้องที่จังหวัดที่ตนรับผิดชอบมี หรือสงสัยว่ามีโรคระบาดเกิดขึ้นให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจประกาศกำหนดเขตท้องที่จังหวัดนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นเขต โรคระบาดหรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดแล้วแต่กรณี

ภายหลังมีประกาศกำหนดเขตโรคระบาด หรือเขตสงสัยว่ามีโรคระบาดตามหรือประกาศกำหนดเขตโรคระบาดชั่วคราวแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดเคลื่อนย้ายสัตว์หรือซากสัตว์ภายในเขตนั้น หรือเคลื่อนย้ายสัตว์ หรือซากสัตว์ เข้าในหรือออกนอกเขตนั้น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากสัตวแพทย์⁸

3.1.5 ห้ามมิให้มีการเลี้ยงสัตว์ในที่สาธารณะ ในตำบลคอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว

ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2548 ออกตามความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และมาตรา 29 ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 โดยข้อบัญญัตินี้ ใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และใช้สำหรับการควบคุมการเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์หลายประเภท ซึ่งจะแตกต่างจากข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ซึ่งใช้กับสัตว์ประเภทสุนัข เท่านั้น

สาระสำคัญของข้อบัญญัตินี้ ก็คือ การห้ามเลี้ยงสัตว์หรือปล่อยสัตว์ประเภทข้าง ม้า วัว ควาย แพะ แกะ ล่อ ลา สุนัข แมว ในเขตพื้นที่ถนนสาธารณะทุกสาย ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลคอนแก้วผู้รับผิดชอบดูแล (ข้อ 4) โดยผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับตามชนิดของสัตว์ กล่าวคือ ข้าง ปรับไม่เกินเชือกละ 300 บาท ม้า โค กระบือ ปรับไม่เกินตัวละ 100 บาท สุกร แพะ แกะ ปรับไม่เกิน

⁸ กรกข ม่วงกล้า. เล่มเดิม. หน้า 64-66.

ตัวละ 50 บาท สุนัขปรับไม่เกินตัวละ 30 บาท แมวปรับไม่เกินตัวละ 20 บาท (ข้อ 9) ซึ่งหากเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้มีคำสั่งให้ดำเนินการแก้ไขแล้ว ยังไม่ปฏิบัติตาม เจ้าพนักงานมีอำนาจจับสัตว์และนำสัตว์ไปกักไว้ในที่สำหรับกักสัตว์ได้ (ข้อ 10) นอกจากนี้ เจ้าของสัตว์ยังต้องปฏิบัติตามข้อปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์อีกด้วย เช่น เจ้าของสัตว์ต้องรักษาสถานที่เลี้ยงสัตว์ให้สะอาดอยู่เสมอ จัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้ถูกสุขลักษณะเป็นประจำไม่ปล่อยให้เป็นที่สะสมหมักหมมจนเกิดกลิ่นเหม็นรบกวน ผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง (ข้อ 7 (2)) เจ้าของสัตว์ต้องไม่ปล่อยให้สัตว์อยู่นอกสถานที่เลี้ยงสัตว์โดยปราศจากการควบคุมและหากเป็นสัตว์ดุร้ายจะต้องเลี้ยงในสถานที่หรือกรงที่บุคคลภายนอกเข้าไปไม่ถึงตัวสัตว์และมีป้ายเตือนให้ระมัดระวัง โดยสังเกตได้อย่างชัดเจน (ข้อ 7 (5)) เจ้าของสัตว์ต้องควบคุมดูแลสัตว์ของตนมิให้ก่ออันตรายหรือเหตุรำคาญแก่ผู้อื่น (ข้อ 7(7)) เป็นต้น ซึ่ง “เจ้าของสัตว์” ซึ่งมีหน้าที่ตามข้อบัญญัตินั้น หมายความว่ารวมถึงผู้ครอบครองสัตว์ด้วย (ข้อ 3) ซึ่งหากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 จะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท ตามมาตรา 73 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ดังนั้น การที่กฎหมายให้สิทธิในการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในสัตว์เลี้ยงกับเจ้าของ แต่ก็ได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้กับเจ้าของสัตว์เลี้ยงในการปฏิบัติตามด้วย เจ้าของหาสิทธิในการใช้สอยทรัพย์สินได้อย่างเต็มที่เหมือนทรัพย์สินชนิดอื่นไม่ เนื่องจากการใช้สิทธิต่างๆ ของตนเองจะต้องไม่ไปกระทบสิทธิของผู้อื่นหรือมีผลกระทบต่อสังคม

3.2 หลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการสละความเป็นเจ้าของ⁹

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ระบุอำนาจกรรมสิทธิ์ไว้ว่า ภายในบังคับแห่งกฎหมายเจ้าของทรัพย์สินมีสิทธิใช้สอยและจำหน่ายทรัพย์สินของตน และได้ซึ่งดอกผลของทรัพย์สินนั้น กับทั้งมีสิทธิติดตามเอาคืนซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลผู้ไม่มีสิทธิจะยึดถือไว้ และมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้าเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินนั้น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย บทบัญญัติมาตรานี้ ได้ระบุอำนาจของเจ้าของไว้ทำนองเดียวกับกฎหมายโรมัน แต่ไม่ตรงกันทีเดียวในกฎหมายโรมันนั้น เจ้าของมีสิทธิครอบครอง (Jus Possidendi) สิทธิใช้สอย (Jus utendi) สิทธิที่จะได้ดอกผล (Jus fruendi) กับสิทธิที่จะจำหน่ายทำลายทรัพย์สิน (Jus abutendi) จะเห็นได้ว่าสำหรับสิทธิใช้สอยและได้ซึ่งดอกผลนั้นตรงกัน ส่วนสิทธิจำนวนหน่ายทำลายกฎหมายโรมัน ก็อันเดียวกับ

⁹ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว. ค (2479). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายลักษณะทรัพย์สิน. หน้า 180 – 189.

สิทธิจำหน่ายในมาตรา 1336 แต่สำหรับสิทธิติดตามเอาคืนกับสิทธิที่จะขัดขวางต่อการเกี่ยวของ อันมิชอบในมาตรา 1339 นั้น ที่จริงก็อันเดียวกับสิทธิครอบครองในกฎหมายโรมันนั่นเอง เพราะผู้มีสิทธิครอบครองในกฎหมายโรมันมีอำนาจที่จะเอาคืนจากผู้แย่งครอบครองและขัดขวางการแย่งครอบครองได้ หากแต่สมัยนั้น ครอบครองยังมีได้แยกเป็นสิทธิอีกอย่างหนึ่งต่างหากจากกรรมสิทธิ์เหมือนเดิมนี่ และมีอำนาจแคบกว้างกว่ากันด้วย ซึ่งข้อนี้จะได้ศึกษากันต่อไปเมื่อว่าลักษณะครอบครอง อย่างไรก็ตาม ต่อเมื่อมีสิทธิทั้งหลายเหล่านี้ทุกอย่างประชุมอยู่ด้วยกันแล้ว จึงจะได้ชื่อว่าเป็นกรรมสิทธิ์ ซึ่งถ้าได้กรรมสิทธิ์มาแล้วเช่นนั้น แม้ภายหลังจะได้จำกัดตัดทอนแบ่งภาคโอนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดในกรรมสิทธิ์ให้ใครไป เช่น โอนสิทธิเก็บกินซึ่งเป็นการตัดอำนาจครอบครองใช้และถือเอาประโยชน์ของคนให้คนอื่นไป ก็เป็นแต่กรณีที่เจ้ากรรมสิทธิ์โอนให้ที่เหลืออยู่ยังเป็นกรรมสิทธิ์อยู่ได้ แต่โดยที่มีทรัพย์สินของผู้อื่นที่ได้ก่อให้เกิดขึ้นไว้นั้นจำกัดตัดทอนอยู่เท่านั้น

บังคับแห่งกฎหมาย ในเบื้องต้นต้องสังเกตว่า แม้กรรมสิทธิ์จะเป็นทรัพย์สินชนิดที่เด็ดขาดมีอำนาจมากที่สุด ก็ยังต้องอยู่ภายในบังคับแห่งกฎหมาย เป็นธรรมดาอยู่เองสำหรับสิ่งใดๆ ในโลกนี้ หรือจักวาลนี้ ที่จะไม่มีขีดชั้นเขตจำกัดอะไรเสียเลยหาไม่ สิทธิ อำนาจ หรือเสรีภาพ อะไรอื่นทั้งหลาย ย่อมเหมือนกันหมดในข้อที่จะต้องมีขีดชั้นอยู่ภายในบังคับแห่งกฎหมายเห็นผลได้ง่ายๆ เช่น การที่เราเป็นเจ้าของไม้พลองนั้นมิได้ให้สิทธิอย่างใดอันไม่จำกัด จนถึงแก่ที่เราจะเอาไม้นั้นไปตีศีรษะใครได้ ข้อจำกัดตามหลักทั่วไป เห็นได้จากมาตร 5,421 จึงมีว่า การใช้สิทธิของตน จะต้องไม่ทำให้เสียหายแก่ผู้อื่น (Sic utere tuo ut alienum laedas) เนื่องจากหลักข้อจำกัดทั่วไป เช่นนี้ จึงได้เกิดมีบังคับแห่งกฎหมายขึ้นด้วยประการต่างๆ บางทีก็เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนบ้านใกล้เคียงกันโดยเฉพาะ บางทีก็เพื่อประชาชนแก่ประชาชนทั่วไป เมื่อพิจารณาถึงอำนาจแห่งกรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1336 แต่ละอย่าง ต่อไปจะได้ว่าถึงข้อจำกัดอันเป็นบังคับแห่งกฎหมายประกอบกันไปบ้าง แต่ในที่นี้มีข้อที่พึงสังเกตได้ทั่วไปว่า บังคับแห่งกฎหมายตามที่ว่าไว้ในมาตรา 1336 นี้ อาจเกิดด้วยกฎหมายกำหนดขึ้นไว้ โดยเจ้าของมิได้เกี่ยวข้องสมัครใจก็ได้ หรืออาจเกิดจากนิติกรรมสัญญา ที่เจ้าของยอมจำกัดสิทธิของตนเองด้วยความสมัครใจก็ได้ แม้จะเป็นข้อจำกัดที่เกิดแต่นิติกรรมสัญญาที่ได้ทำขึ้นโดยชอบ ก็เป็นบังคับแห่งกฎหมายตามที่ว่าไว้ในมาตรา 1336 นี้เหมือนกัน เช่น ข้อจำกัดที่ห้ามมิให้เจ้าของใช้ปู้ย่นำบำรุงสวนผัก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากกฎหมาย โดยถึงแม้ว่าเจ้าของจะมีได้สมัครใจให้เป็นเช่นนั้นก็ตาม แต่ถ้าเจ้าของเอาสวนผักของตนให้คนอื่นเช่าไป ก็ย่อมจะถูกจำกัดโดยสัญญาที่ตนสมัครใจทำไว้ มิให้เข้าไปใช้ถือเอาประโยชน์ในระหว่างการเช่านั้น

แยกประเภทข้อจำกัดอำนาจกรรมสิทธิ์ ข้อจำกัดอันเกิดจากตัวบทกฎหมายในส่วนที่กำหนดไว้เพื่อสาธารณประโยชน์นั้น อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทหาร เพื่อป้องกันการรุกรานจากภายนอก หรือการจลาจลภายใน หรืออาจเป็นเรื่องที่กำหนดไว้เพื่อความปลอดภัยภายในโดยเฉพาะ เช่น กฎหมายกฏข้อบังคับที่ห้ามมิให้มุงหลังคาบ้านด้วยจากหรือวัตถุอื่นที่เป็นเชื้อเพลิง อาจทำให้ไฟไหม้ลุกลามติดต่อไปได้ง่ายประการหนึ่ง หรืออาจเกี่ยวกับการสุขอนามัย เช่น กฎข้อบังคับที่ห้ามมิให้ใช้ปัสสาวะ ห้ามขายอาหารโดยไม่มีการปิดกันแมลงวันในฤดูที่หวาดกลัวโรคกำลังระบาด รวมตลอดทั้งเทศบัญญัติที่จะได้กำหนดขึ้น วางระเบียบข้อบังคับเพื่อผดุงการสุขาของพลเมืองต่อไปประการหนึ่ง หรืออาจเป็นข้อกำหนดชัดเจนเพื่อรักษาศิลธรรมของประชาชน เช่น กฎหมายกฏข้อบังคับที่จำกัดห้ามมิให้เจ้าของโรงพิมพ์ใช้เครื่องพิมพ์ภาพหรือเรื่องราวลามกอนาจาร เป็นการชั่วร้ายเกาเกล็ด ออกจำหน่ายประการหนึ่ง หรืออาจเป็นข้อจำกัดที่จะสงวนไว้ซึ่งศิลปะของชาติมิให้เสื่อมสูญสิ้นไป เช่น ข้อห้ามมิให้จำหน่ายโบราณวัตถุของเก่าออกนอกประเทศ เป็นต้น เหล่านี้และด้วยเหตุผลอื่นๆ อันมีบทกฎหมายข้อบังคับอยู่แล้วและที่อาจมีได้ต่อไป อาจศึกษาได้จากตัวบทกฎหมายและกฏข้อบังคับนั้นๆ ในส่วนที่กำหนดไว้เพื่อประโยชน์ของเอกชน เช่น เพื่อนบ้านใกล้เคียงกันมีบัญญัติไว้ในบรรพ 4 มาตรา 1339 ถึง 1355 เป็นต้น ซึ่งบางบทอาจเป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ด้วยก็ได้ เช่น ในมาตรา 1355 ข้อสำคัญที่ต่างกันก็คือ ข้อจำกัดสิทธิแห่งเจ้าของซึ่งกฎหมายยอมบัญญัติไว้นั้น ถ้ามิได้กำหนดไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ย่อมเพิกถอนแก้ไขเสียได้ภายในบังคับแห่งมาตรา 1338 วรรค 2 แต่ถ้ากำหนดไว้เพื่อสาธารณประโยชน์แล้ว ตามมาตรา 1338 วรรค 3 ท่านว่าจะถอนหรือแก้ไขให้ย้อนลงมิได้เลย ข้อจำกัดเกิดจากสัญญาไม่มีปัญหาภายในบังคับแห่งหลักทั่วไปในมาตรา 112 ถึง 116 จะกำหนดขึ้นไว้อย่างใดก็ได้ แล้วแต่ใจสมัครที่ควรสังเกตก็คือ บังคับแห่งกฎหมายตามที่ว่าไว้ในมาตรา 1336 นี้ หมายความว่าเฉพาะที่จำกัดตัดถอนสิทธิหรืออำนาจในทรัพย์สินเท่านั้น ไม่หมายความว่าถึงข้อจำกัดในทางเนื้อตัวร่างกายหรือหนี้สิน เช่น ที่ชายฉกรรจ์จะต้องเป็นทหาร หรือพลเมืองจะต้องเสียภาษี เหล่านี้ หาใช่ข้อจำกัดบังคับแห่งกฎหมายตามความหมายแห่งมาตรา 1336 ไม่ และอีกประการหนึ่ง บังคับแห่งกฎหมาย ในที่นี้หมายความว่า ข้อจำกัดที่ยังยอมรับเคารพต่อกรรมสิทธิ์ของเจ้าของอยู่ หากแต่จำกัดการให้หรือจำหน่าย หรืออำนาจอย่างอื่นไว้บางสิ่งบางอย่าง เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวแล้ว ถ้าเป็นเรื่องเพิกถอนเอาคืนซึ่งกรรมสิทธิ์ เช่น บังคับเวนคืนที่ดินหรือสังหาริมทรัพย์เพื่อประโยชน์ในการทำถนน ทำเรือ หรือสาธารณประโยชน์อย่างอื่น ผลย่อมเป็นการเพิกถอนกรรมสิทธิ์เอาคืนไปเสียทั้งหมดทีเดียว หาใช่แต่เพียงจำกัดตัดถอน โดยสงวนกรรมสิทธิ์ไว้แก่เจ้าของ ตามความหมายในมาตรา 1336 ไม่ ภายในบังคับแห่งกฎหมายตามความหมายที่ว่ามานี้ เจ้าของย่อมมีสิทธิและอำนาจดั่งระบุไว้ในมาตรา 1336 ซึ่งจะได้พิจารณาโดยลำดับต่อไป

สิทธิใช้สอย ประการแรก เจ้าของมีสิทธิใช้สอย ซึ่งตรงกับ Jus atendi ในกฎหมายโรมันสิทธิใช้สอยนี้ หมายความว่าถึงอำนาจที่จะทำประโยชน์ได้ประโยชน์จากทรัพย์สินตามความต้องการ โดยไม่เป็นการทำลายภาวะแห่งทรัพย์สินนั้น เช่น เจ้าของม้าเอามาขี่เอาเกลือใส่ ใช้บ้านเอาที่ดินทำสวน ทำนา ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ถ้าการใช้เป็นการทำลายภาวะของทรัพย์สิน เช่น ใช้ข้าวกิน หรือเอาเงินจำหน่ายใช้ซื้อของหมดไป ต้องจัดอยู่ในสิทธิ (Jus abutendi) ดังจะได้ศึกษาต่อไป อำนาจของเจ้าของที่จะใช้ทรัพย์สินอาจถูกจำกัดด้วยสัญญาที่ทำไว้กับผู้อื่น (คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 294/2483) เช่น ให้เขาเช่าทรัพย์สินของตนไป หือให้เขาขี่ม้าใช้ทรงรูป เจ้าของจะใช้เองไม่ได้ในระหว่างนั้น (มาตรา 537, 640) หรืออาจเป็นการที่ถูกจำกัดด้วยทรัพย์สินของผู้อื่นก็ได้ เช่น ถ้ามีคนอื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยกัน เจ้าของรวมคนหนึ่งคนใดจะใช้ทรัพย์สินให้ขัดต่อสิทธิของเจ้าของรวมคนอื่นไม่ได้ (มาตรา 1360) หรืออาจเป็นเรื่องที่ถูกจำกัดด้วยทรัพย์สินของผู้อื่นที่จำกัดตัดทอนกรรมสิทธิ์ เช่น โดยที่คนอื่นมีภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ แต่ละอย่างเหล่านี้ อาจเป็นผลจำกัดตัดทอนการใช้สอยของเจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์ได้ทั้งนั้น ในที่สุด การใช้อำนาจถูกตัดทอนโดยข้อจำกัดกรรมสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 1339 ถึง 1355 ก็ได้ เช่น โดยที่ต้องยอมให้เขาเดินข้ามที่ดินตามมาตรา 1349 เป็นต้น

สิทธิจำหน่าย ประการที่สอง เจ้าของมีอำนาจจำหน่ายทรัพย์สินของตน คำว่าจำหน่ายนี้ ในคำแปลภาษาอังกฤษใช้คำว่า dispose of ซึ่งมีได้หมายความว่าจำกัดเฉพาะจำหน่ายโอนขายในคนอื่นไปเท่านั้น ยังกินความตลอดถึงการจำหน่ายทำลายภาวะด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 644/2489, ที่ 874/2490) เช่น ใช้ข้าวกินสิ้นภาวะไป หรือม้าขี่ไม่ดีฆ่าเสียให้ตาย ที่ดินมีอยู่ขุดพังลงน้ำเสีย เหล่านี้ก็เป็นกรจำหน่ายได้ด้วย ซึ่งที่จริงก็ตรงกับ jus abutendi ในกฎหมายโรมันนั่นเอง ยิ่งกว่านั้น ยังมีความหมายรวมตลอดถึงการเปลี่ยนแปลงภาวะของทรัพย์สินให้เป็นอื่น เช่น เอาข้าวมาหมักทำเป็นเหล้า มีทองจัดทำเป็นสายสร้อย มีอิฐปูนกระเบื้องไม้เอาจัดทำสร้างเป็นตึก เหล่านี้ ก็จัดว่าเป็นการใช้อำนาจจำหน่ายได้เหมือนกัน อีกนัยหนึ่ง การกระทำใดๆ ของเจ้าของที่เปลี่ยนภาวะของทรัพย์สิน หรือใช้สิ้นสูญภาวะไป หรือทำลายเสีย หรือโอนกรรมสิทธิ์นั่นเอง หรือแบ่งแยกโอนสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดในกรรมสิทธิ์นั้นไป เช่น เอาแหวนจ่านำเขาไว้ หรือโอนสิทธิเก็บกินในที่ดินให้คนอื่น เหล่านี้ นับได้ว่าเป็นการใช้สิทธิจำหน่ายได้ทั้งสิ้น ต่างกับการใช้สิทธิใช้สอย ซึ่งสงวนภาวะของทรัพย์สินและสิทธิในทรัพย์สินไว้ และต่างกับสิทธิได้ดอกผล ที่เก็บเกี่ยวเอาผลจากสิ่งซึ่งออกรอกเพิ่มขึ้นจากแม่ทรัพย์สินดังจะได้ศึกษากันต่อไป สิทธิจำหน่ายทำลายนี้ จะจำหน่ายหรือทำลายเสียทั้งหมด หรือบางส่วนก็ได้ สิทธิจำหน่ายเป็นสิทธิโดยเฉพาะของผู้มีกรรมสิทธิ์คนอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของ หรือตัวแทนโดยชอบของเขา หากมีอำนาจจำหน่ายทำลายไม่เว้นแต่จะเป็นไปตามบังคับแห่งกฎหมายพิเศษบางอย่าง เช่น โดยผลแห่งมาตรา 1299 วรรค 2 ตอนท้าย และมาตรา 1329 ถึง 1332 นั้น

ข้อจำกัดอำนาจจำหน่าย การใช้สิทธิจำหน่ายทำลายทรัพย์สิน อาจอยู่ในบังคับแห่งกฎหมายด้วยประการต่างๆ เช่น จะฆ่าสัตว์ที่เป็นของตน ต้องไม่ทำให้ตายด้วยทรมาน จะเผาบ้านของตนต้องไม่ทำลุกลามไปไหม้บ้านคนอื่น (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 220) หรือถ้าจะจำหน่ายโอนทรัพย์สินของตนไป ก็ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อจะฉ้อเจ้าหนี้ หรือผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้อง (ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 358 พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 ถึงประมวลแพ่งฯ มาตรา 237 ถึง 240) ทรัพย์บางอย่างโอนไม่ได้ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 106, 1304, 1305 ที่ได้ศึกษากันมาแล้ว บัดนี้ในประมวลแพ่งฯ บรรพ 6 มาตรา 1700 ถึง 1702 มีวิธีที่กำหนดห้ามมิให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์หรืออสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนได้ โอนทรัพย์สินของตนนั้นได้ชั่วคราว 30 ปี หรือตลอดชีวิตของผู้เป็นเจ้าของนั้น โดยทั่วๆ ไปแล้ว กฎหมายไม่ประสงค์จะให้มีการจำกัดการใช้จำหน่ายของเจ้าของทรัพย์ ต้องการให้ทรัพย์สินซื้อขายคล่องเสมอ เพราะถ้าเป็นเจ้าของ แต่ถูกจำกัดในการใช้ ไม่มีอำนาจจำหน่าย ก็จะได้เป็นเจ้าของมีกรรมสิทธิ์แต่ในนาม จะใช้เองก็ไม่ได้ จะขายไปก็ไม่ได้ หรือไม่มีใครอยากซื้อ แต่ในเวลาเดียวกัน ต้องการพออำนาจของผู้เป็นเจ้าของอยู่ก่อนที่เขาจะโอนให้ ซึ่งแม้เขาจะไม่ให้ เอาไปทำลายเสียก็ได้ ถ้าเขาจะให้โดยมีข้อห้ามเงื่อนไขอย่างใด ก็ควรจะยอมให้เป็นไปได้ตามเจตนาของเขา เท่าที่จะไม่เกิดความเสียหายเกิดไป เช่น พ่อจะตาย ต้องการให้ลูกชายได้ทรัพย์มรดก แต่เห็นว่าเป็นคนสุรุษสุร่ายและยังอยู่ในวัยคะนองที่ชอบแต่จะเอาทรัพย์ไปจำหน่ายหาความสุข เมื่อเช่นนี้อาจทำพินัยกรรมยกทรัพย์ให้ แต่กำหนดห้ามโอนเสียได้ภายใน 30 ปี พอดีเวลาที่จะแก้ตัวสิ้นสนุก ได้สติสำหรับจะสงวนทรัพย์ไว้เป็นประโยชน์แก่ครอบครัวต่อไปได้ ถ้าเหลือของจริงๆ จะเลยห้ามมิให้โอนตลอดชีวิตก็ได้ ข้อกำหนดห้ามโอนเช่นนี้ ถ้าได้ทำขึ้น และกำหนดไว้ถูกต้อง ก็อาจเป็นข้อจำกัดกรรมสิทธิ์ของผู้รับโอนได้ อย่างหนึ่ง แต่ใช้ได้เฉพาะสำหรับอสังหาริมทรัพย์กับสังหาริมทรัพย์ที่จดทะเบียนได้ คือ เรือบางชนิด แพ สัตว์พาหนะตามมาตรา 1302 เท่านั้น ที่จริงถ้าดูทางผู้รับโอนเป็นข้อจำกัดกรรมสิทธิ์ก็จริง แต่ถ้าดูทางผู้โอนที่มีอำนาจกำหนดห้ามถึงเช่นนั้นได้ กลับจะสนับสนุนแสดงอำนาจของอำนาจโอนเสียด้วยซ้ำ โดยผลที่ความต้องการของคนตายอาจเห็นวรั้งบังคับมิให้คนเป็นขายตัวเองได้ และเท่าที่มีให้จำกัดอำนาจจำหน่ายของรับโอนนานเกินไป ก็นับว่าเป็นบทกฎหมายที่เดินสายกลางพอเหมาะพอควร ข้อกำหนดห้ามโอนนี้ จะกำหนดห้ามทำไว้ด้วยพินัยกรรม หรือด้วยนิติกรรมที่มีผลในระหว่างชีวิต ก็ได้

สิทธิได้ดอกผล ประการที่สาม เจ้าของมีสิทธิที่จะได้ซึ่งดอกผลแห่งทรัพย์สินของตน (คำพิพากษาฎีกา ที่ 276/2507 2507 คำพิพากษาฎีกา ที่ 499) ทั้งนี้กินความทั้งดอกผลธรรมดาและดอกผลดินัยตามความหมายในมาตรา 111 เช่น เจ้าของโค ชอบที่จะได้น้ำนมและลูกของโคนั้น เจ้าของสวน ชอบที่จะได้ผลไม้ในสวนอันเป็นดอกผลธรรมดา หรือถ้าเอาโคหรือสวนนั้นให้เช่า

หรือเอาเงินให้เขากู้ยืมไป ค่าเช่าและดอกเบี้ยที่ได้แต่การนั้นก็เป็นการได้เป็นดอกผลชนิดนี้ได้เป็นสิทธิแก่เจ้าของด้วย สิทธิได้ซึ่งดอกผลโดยทั่วไปเป็นสิทธิของเจ้าของตามที่ระบุไว้ในมาตรา 1336 ทรัพย์สินอย่างอื่นอาจไม่มีสิทธิได้ดอกผลเสียเลยหรือมีได้แต่โดยจำกัดก็ได้ เช่น ผู้ที่มีสิทธิเดินขำที่ดินของเราเป็นภาระจำยอม ไม่มีสิทธิที่จะเก็บผลไม้มันในที่ดินของเรา จะเอาทางเดินนั้นให้เช่าเอาค่าเช่าก็ไม่ได้ ผู้ทรงสิทธิอาศัยจะเก็บได้ก็แต่ดอกผลธรรมดาภายในบังคับแห่งมาตรา 1406 เท่านั้น แต่สิทธิเก็บกินที่เกิดอำนาจได้ครอบครอง ใช้หรือถือเอาประโยชน์แห่งอสังหาริมทรัพย์โดยไม่จำกัดนั้น ย่อมทำให้เกิดสิทธิที่จะได้ดอกผลในตัว สิทธิเหนือพื้นดินตามมาตรา 1410 นั้น ถ้าได้เป็นเจ้าของสิ่งเพาะปลูกหรือต้นไม้ ก็ย่อมจะได้ดอกผลของต้นไม้ด้วย ส่วนภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา 1429 ถ้าเป็นการให้ชำระหนี้จากดอกผลที่เกิดจากอสังหาริมทรัพย์หรือเป็นการให้เข้าใช้ได้ดอกผลในอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะตามที่ระบุไว้ ก็เกิดอำนาจที่จะได้ดอกผลด้วย เหล่านี้ เป็นข้อจำกัดสิทธิได้ดอกผลของเจ้าของไปในตัว สำหรับสิทธิยึดเหนี่ยว จำนอง จำนำ เท่าที่เกี่ยวกับดอกผล มีบัญญัติไว้ในมาตรา 245, 721, 761 โดยลำดับ นอกจากนั้น อาจถูกจำกัดโดยสัญญา เช่น ให้คนอื่นเช่าถือส่วนก็ได้ (มาตรา 537) ว่าโดยเคร่งครัดแล้วเจ้าของเท่านั้น ที่มีสิทธิได้ดอกผล กรณีอื่น เช่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 415, 1376 ไม่ใช่เป็นเรื่องมีสิทธิได้ดอกผล แต่เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นต้องคืนดอกผลแก่เจ้าของ แต่ในมาตรา 111 (1) ว่าไว้กว้างๆ ถึงผู้ใช้ ทำให้เข้าใจว่า ผู้ใดที่มีสิทธิใช้ทรัพย์สินก็ชอบที่จะได้ดอกผลด้วย เฉพาะอนุมาตรา 2 ในมาตรา 111 จำกัดเฉพาะผู้ที่เป็นเจ้าของเท่านั้น บางทีมีข้อสันนิษฐานเพื่อระงับความสงสัย เช่น ในมาตรา 1348 แต่ก็ไม่ใช่บทกำหนดสิทธิได้ดอกผล เป็นแต่ข้อสันนิษฐานที่อาจพิสูจน์หักล้างได้ สิทธิได้ดอกผลนี้ตรงกับ *Jus fruendi* ในกฎหมายโรมัน

สิทธิติดตามเอาคืน ประการที่สี่ เจ้าของมีสิทธิติดตามและเอาคืน ซึ่งทรัพย์สินของตนจากบุคคลที่ไม่มีสิทธิยึดถือไว้โดยไม่ต้องอาศัยสิทธิแต่อย่างใด (คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 643/2480, 156, 157/2484) แต่ไม่หมายความว่าไปถึงเรียกให้ใช้ราคา ถ้าไม่มีการละเมิด (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1275/2493 2493 คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1322) ที่กล่าวถึงสิทธิติดตามและเอาคืนนั้น (Right to follow and recover) ไม่เห็นจะมีความหมายแตกต่างกันได้อย่างไร เพราะผลที่สุดก็เพื่อที่จะได้คืนจากผู้ที่ไม่ได้สิทธิจะเอาไว้ได้เท่านั้นเอง ถ้าจะสมมติตัวอย่างเช่นสัตว์เลื้อยคลานหนีเข้าไปในที่ดินของผู้อื่น เจ้าของติดตามไปจับเอามาได้ เขามีได้ชัดขวางจะว่าเป็นการใช้สิทธิติดตามในความหมายของมาตรา 1336 ก็ไม่ได้ เพราะไม่มีใครมาขัดขืนยึดถือไว้โดยไม่มีสิทธิ หากว่าเจ้าของที่ดินนั้นจับเอาไว้โดยไม่มีสิทธิ ตามมาตรา 452 ก็จะเป็นเรื่องที่เจ้าของจะเอาคืนได้อยู่แล้ว ถ้าจะเขียนแต่เพียงว่ามีสิทธิเอาคืนจากผู้ที่ไม่ได้สิทธิจะเอาไว้ได้ เท่านั้นก็จะพอ และไม่เห็นจะเสียผลอะไร อย่างไรก็ตาม เจ้าของจะเอาคืนได้จากผู้ที่ไม่ได้สิทธิเท่านั้น เช่น มีคนลักขโมยเอาไปจำนำไว้ เจ้าของอาจเอาคืนได้

โดยไม่ต้องเสียค่าไถ่ ดังมีคำพิพากษาฎีกาเป็นบรรทัดฐานอ้างอิงข้างต้นเกี่ยวกับมาตรา 1303 แล้ว หรือเป็นเรื่องของนาย เจ้าของไปขอรับเอาได้ภายในบังคับแห่งมาตรา 1325 ถ้าเขามีสิทธิที่จะเอาไว้ได้ โดยอาศัยทรัพย์สินหรือสิทธิตามสัญญาอย่างหนึ่งอย่างใดแล้ว เจ้าของจะเอาคืนจากเขาในระหว่างที่เขายังมีสิทธิอยู่นั้น ไม่ได้ เช่น มอบทรัพย์สินเป็นจำนำไว้กับเขา หรือให้เขาเช่าทรัพย์สินของตนไป จะไปเอาคืนระหว่างที่ยังไม่ได้ชำระหนี้ หรืออยู่ในระหว่างอายุสัญญาเช่นนั้นไม่ได้ กรณีเหล่านี้เป็นเรื่องที่เขามีสิทธิอยู่ มอบที่สวนดีใช้หนี้แล้ว เป็นบุคคลสิทธิที่ผูกพันกันจะเรียกสวนคืนไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกา ที่ 984/2486) มอบที่ดินตามสัญญาจะขายเอาคืนไม่ได้ในระหว่างที่สัญญายังมีผลผูกพันอยู่ (คำพิพากษาฎีกา ที่ 329/2491) ข้อจำกัดสิทธิติดตามของเจ้าของที่แท้จริงมีได้ตามกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1329 ถึง 1332 เช่น ขโมยลักแหวนของเราไปขายในตลาดเปิดเผย มีคนรับซื้อไว้โดยสุจริต แม้เขาจะได้รับซื้อจากผู้ที่ไม่มียานาจะโอนให้ได้ มาตรา 1332 ก็ยังจำกัดมิให้เจ้าของเอาคืนไปจากเขาได้จนกว่าจะใช้ราคาให้เขา การเอาคืนไม่ใช่เฉพาะสังหาริมทรัพย์เท่านั้น แม้ที่ดินอสังหาริมทรัพย์ก็อาจใช้สิทธิเอาคืนกันได้ เช่น มีคนเข้ามาแย่งอยู่ในที่ดินบ้านเรือนของเรา หรืออยู่โดยไม่มีสิทธิ เราจะใช้สิทธิเอาคืนจากเขาก็ได้ ที่สำคัญก็คือถ้าเพียงแต่มีสิทธิครอบครอง ไม่ใช่เจ้าของมีกรรมสิทธิ์แล้ว การฟ้องเอาคืนซึ่งครอบครองที่ถูกเขาแย่งตามมาตรา 1375 มีอายุความเพียง 1 ปีเท่านั้น แต่สิทธิติดตามเอาคืนของผู้มีกรรมสิทธิ์ในมาตรา 1336 นี้ ไม่มีกฎหมายกำหนดอายุความไว้เป็นพิเศษ ฉะนั้น ก็เอาคืนได้เสมอจนกว่าจะหมดกรรมสิทธิ์ แต่โดยวินิจฉัยแล้ว เรียกทรัพย์จำนำคืนต้องเรียกใน 10 ปีนับตั้งแต่ขอชำระหนี้ (คำพิพากษาฎีกา ที่ 602/2490) เว้นแต่จะฟ้องคดีเป็นละเมิด ซึ่งตามมาตรา 448 มีอายุความ 1 ปี หรือ 10 ปี แล้วแต่กรณี

จะใช้สิทธิติดตามเอาเองโดยผลการได้หรือไม่ เป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งว่า สิทธิติดตามเอาคืนตามมาตรา 1336 นี้ เจ้าของจะใช้เอาเองโดยผลการ ไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาลได้หรือไม่ เช่น เขาแย่งที่ดินของเราไปโดยไม่มีสิทธิแล้ว หรือเขาเช่าบ้านเราอยู่ พันกำหนดการเช่า หรือผิดสัญญา ไม่มีสิทธิจะอยู่ได้ต่อไปแล้ว หรือขโมยลักของของเราไปได้แล้ว เหล่านี้ เราจะแย่งคืนเอาที่ดินทรัพย์สินของนั้นๆ ได้เองหรือไม่ เห็นได้ว่า โดยสภาพของสิทธิเอาคืนนี้ จะใช้ได้ก็แต่โดยการฟ้องร้องเอาคืนกันในศาลเท่านั้น ไม่เหมือนกับสิทธิขัดขวางต่อการเกี่ยวข้อง โดยมีขอบดังบัญญัติไว้ต่อไปในมาตรา 1336 ซึ่งถ้าจะให้ใช้ได้แต่โดยทางฟ้องร้องต่อศาลแล้ว จะไม่สำเร็จได้เลย เช่น ถ้าเขาจะมาแย่งเอาทรัพย์สินของเราไป ถ้าจะขัดขวาง ก็ขัดขวางกันได้เฉพาะแต่ในเวลานั้น ใช้กำลังป้องกันตามสมควรมิให้เขาเอาไปได้ หากไม่ให้ทำกฎหมายเอาเองเพื่อขัดขวางเสียในเวลานั้น ต้องไปฟ้องกันที่ศาล ก็จะไม่ใช่ว่าการขัดขวาง กลายเป็นการฟ้องเอาคืนจากผู้ที่ไม่มีความสิทธิจะเอาไว้ได้ ฉะนั้น โดยสภาพของสิทธิขัดขวาง จึงชอบที่จะใช้ได้โดยผลการ ไม่ต้องฟ้องร้องต่อศาล ซึ่งแท้ที่จริงก็เป็นเรื่องป้องกันทรัพย์สินหรือสิทธิในทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68

และประมวลแห่งฯ มาตรา 449, 451 นั้นเอง ต่างกับสิทธิเอาคืน ซึ่งโดยสภาพในตัวเองเป็นเรื่องที่เขาเอาทรัพย์ไปได้แล้ว การเอาคืนชอบที่จะทำได้แต่โดยวิธีฟ้องร้องต่อศาลเท่านั้น ถ้าไม่มีอะไรบัญญัติไว้เป็นพิเศษ หรือจะต้องเป็นไปตามสภาพของสิทธิเป็นพิเศษแล้ว กฎหมายไม่ประสงค์จะให้ใครทำกฎหมายเอาเองเลย การใช้สิทธิทำกฎหมายเอาเอง เป็นเรื่องที่กฎหมายในบ้านเมืองที่มีข้อมิแปดต้องการจะปราบปรามกดไว้เสมอ กรณีนี้จะทำกฎหมายเอาเองได้ ต้องมีกฎหมายว่าไว้ชัดแจ้ง ตัวอย่างอาจหาศึกษาได้จากบรรทัดฐาน คำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับการป้องกันทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 ผลตามบรรทัดฐานเหล่านั้นก็คือ ถ้าเขายังเอาทรัพย์ไปจากเราไม่ได้ เราใช้สิทธิป้องกันได้ แต่ถ้าเขาเอาไปได้แล้ว การที่เราไปเอาคืนมาและกระทำร้ายหรือทำความผิดอย่างอื่นขึ้นในการนั้น ไม่ถือว่าต้องด้วยลักษณะป้องกันตามมาตรา 68

ข้อที่เหลื่อมล้ำในระหว่างการใช้สิทธิติดตามกับขัดขวาง ผลในเรื่องใช้สิทธิดังกล่าวข้างต้นมิได้ดังนี้ เช่น เราเป็นเจ้าของที่ดิน บ้าน ช่งหรือเจ้าของแหวนทองอะไรก็ตาม ถ้ามีใครที่ไม่มีอำนาจจะทำได้ บุกรุกเข้ามาจะแย่งที่ดินบ้านช่งของเรา หรือจะแย่งเอาสิ่งของของเราไป เราอาจป้องกันไม่ให้เขาเอาไปได้โดยผลการ การกระทำเช่นนี้เป็นเรื่องใช้สิทธิขัดขวาง แต่ถ้าสู้เขาไม่ได้ เขาแย่งเอาไปได้สำเร็จเด็ดขาดแล้ว เราได้แต่จะฟ้องเอาคืนทางโรงศาล จะเข้าใช้กำลังหรือเล็ดลอดไปเอาคืนมาไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ที่เขาเข้ามาแย่งครอบครองที่ดินบ้านช่งของเรานั้นก็ดี หรือแม้แต่ที่เขาเป็นขโมยมาลักทรัพย์ของเราไปก็ดี ต่อไปเมื่อได้ศึกษาถึงลักษณะครอบครองจะเห็นได้ว่าแม้จะเป็นละเมิด ก็ยังเกิดสิทธิครอบครองแก่เขา ตามมาตรา 1367 ฉะนั้น การที่เราจะไปเอาคืนจากเขาเอง ไม่ว่าโดยใช้กำลังหรือด้วยความสงบนั้น ย่อมเป็นการฝ่าฝืนสิทธิที่เขาได้ไว้แล้ว การกระทำของเรากลายเป็นการละเมิดสิทธิของเขา ไม่ใช่การใช้สิทธิติดตามเอาคืนของเราไปเสียแล้ว จึงไม่มีอำนาจที่จะทำได้โดยผลการ จะใช้สิทธิได้โดยชอบก็แต่โดยฟ้องร้องเอาคืนในศาลเท่านั้น ถ้าความจริงเรามีกรรมสิทธิ์ฟ้องร้องพิสูจน์กันได้ ศาลก็สั่งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีบังคับเอาคืนมาให้เราเอง จะทำกฎหมายเอาคืนมาเองหาชอบไม่ นัยที่ว่ามีคำพิพากษาคำพิพากษาฎีกาที่ 947/2476, 65/2478 เป็นบรรทัดฐาน คดีสองเรื่องนี้ เป็นเรื่องที่ผู้เช่าอสังหาริมทรัพย์ผิดสัญญาไม่ชอบที่จะอยู่ต่อไป แม้กระนั้น ก็วินิจฉัยว่าผู้ให้เช่าไม่มีอำนาจที่จะนัดลากใช้กำลังขับไล่เอาเองได้ ได้แต่จะฟ้องขับไล่กันในศาลเท่านั้น โดยผลของคำพิพากษาสองเรื่องที่ได้ตัดสินในภายหลังนี้ คำพิพากษาคำพิพากษาฎีกา ที่ 195/2470 จะใช้บรรทัดฐานไม่ได้ต่อไปในเรื่องนั้น เจ๊กเช่าห้องแถวผิดสัญญาเจ้าของไล่เท่าไรก็ไม่ยอมออกจากห้องเช่าเหมือนกัน ในที่สุดเจ้าของและพวกฟ้องไปช่วยกันนัดลากเอาตัวออกจากห้อง แต่ในขณะนั้น มีเตาไฟจุดไว้ทำขนมซึ่งได้ยกออกไปด้วย ศาลอุทธรณ์ตัดสินเสียใจไปว่า ถ้าไม่เอาเตาไฟออกไป ไฟอาจไหม้ห้องจึงเป็นการป้องกันทรัพย์ตามสมควรแก่เหตุ ซึ่งศาลฎีกาตัดสินขึ้น โดยไม่ได้วางหลักอย่างใด แต่ก็ชอบที่จะถามได้ว่า ถ้าไฟจะ

ไหม้ห้องก็ควรจะจำกัดเอาแต่เตาไฟออกไปเท่านั้น ทำไมจึงไปใช้กำลังจุดเอาเจ็กซึ่งมีใช้เตาไฟออกไปด้วย ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ไม่ผิดต่างกับคดีที่ตัดสินภายหลัง ซึ่งศาลฎีกาวินิจฉัยว่า จะจับไล่ผู้เช่าได้แต่โดยทางฟ้องร้องเท่านั้น การที่ไปใช้กำลังจุดลากตัวเขาออกจากที่เช่า เป็นการละเมิดสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของเขา ไม่ใช่เรื่องใช้สิทธิติดตามเอาทรัพย์สินของเราคืน ผู้เช่าบางคนก็อดจูงน่าเห็นใจผู้ให้เช่าก็จริง แต่การที่จะยอมให้จับไล่กันเองได้ อาจแอบแฝงถือโอกาสทำร้ายกันมิชอบ โดยเหตุผลตามธรรมดาที่ว่านี่ก็ดี ด้วยหลักกฎหมายก็ดี ไม่ชอบเลยที่จะไล่เขาได้โดยพลการ เพราะเมื่อทรัพย์สินอยู่ในความยึดถือของเขา โดยเขามีเจตนาจะยึดถือไว้แล้ว เขาย่อมได้สิทธิครอบครองตามกฎหมาย (มาตรา 1367) เจ้าของจะเอาคืนได้ก็แต่โดยการฟ้องร้องในศาลเท่านั้น ต่างกับที่เขาเข้ามาขี้อแย่งเอาทรัพย์สินของเรา เราจึงจะมีสิทธิใช้กำลังขัดขวางป้องกันได้ตามสมควรแก่เหตุ ดังจะได้ศึกษากันต่อไป อย่างไรก็ดี ไม่วินิจฉัยว่าเจ้าของผู้ยื่นอยากเอาผู้ยื่นคืนจากผู้รับจำนวนไว้จากผู้เช่าผู้ยื่นได้ (คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1115/2497 2497 คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 1004)

สิทธิขัดขวาง ประการที่ห้าและสุดท้าย เจ้าของมีสิทธิขัดขวางมิให้ผู้อื่นสอดเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของตนโดยมิชอบด้วยกฎหมาย สิทธิขัดขวาง (Prevent) นี้ ที่จริงเป็นเรื่องป้องกันโดยนัยอย่างเดียวกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 นั่นเอง เป็นบทบัญญัติทำนองเดียวกับประมวลแพ่งฯ มาตรา 449, 451 ฉะนั้น บรรทัดฐานคำพิพากษาศาลฎีกาทั้งหลายเกี่ยวกับกฎหมายบทนั้น ย่อมนำมาทำความเข้าใจในกันได้ แต่ความในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 บัญญัติได้อย่างกว้าง รวมตลอดทั้งการป้องกันชีวิต ร่างกายและชื่อเสียงด้วย ส่วนสิทธิขัดขวางตามประมวลแพ่งฯ มาตรา 1336 จำกัดเฉพาะเรื่องป้องกันทรัพย์สินเท่านั้น ในเบื้องต้น ต้องใช้จำกัดเฉพาะแต่ที่จะเป็นการขัดขวางมิให้เขาเข้ามาเกี่ยวข้องกับทรัพย์สิน โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเขาเข้ามาเกี่ยวข้องกับขี้อแย่งเอาไปได้แล้ว การกระทำใดๆ ภายหลัง จะว่าเป็นการขัดขวางไม่ได้ และต้องเป็นการที่เขาเข้ามาเกี่ยวข้องโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น เข้ามาขี้อแย่งครอบครองอสังหาริมทรัพย์โดยมิชอบ หรือเข้ามาลักขโมยแย่งทรัพย์สินของโดยมิชอบ ถ้าการเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ผิดกฎหมาย หรือชอบด้วยกฎหมาย ก็จะขัดขวางเขาไม่ได้ เช่น บุรุษไปรษณีย์มาส่งจดหมายตามทางการ หรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเข้ามายึดที่ดินบ้านช่องสิ่งของตามหมายของศาล หาเป็นการเกี่ยวข้องโดยมิชอบด้วยกฎหมายไม่ ผู้ที่เข้ามาค้าขายตามปกติ เช่น เจ๊กขายขนมเข้ามาในบ้านนั้น ถ้าทราบใดเจ้าของบ้านไม่ห้าม การที่เขามาก็ไม่ผิดกฎหมาย เท่ากับว่าเจ้าของได้อนุญาตให้เข้ามาโดยปริยาย เช่นเดียวกับแขกที่ไปมาหาสู่กันตามปกติ แต่ถ้าเจ้าของเขาห้ามแล้วยังจะฝ่าฝืนขึ้นเข้ามาให้ได้ ก็อาจเป็นการเกี่ยวข้องโดยมิชอบด้วยกฎหมายที่เจ้าของจะขัดขวางได้ ข้อจำกัดการใช้สิทธิขัดขวางนี้ อยู่กับการที่เข้ามาเกี่ยวข้องโดยชอบหรือไม่อยู่ในตัว เช่น ที่เขาเข้ามาใช้สิทธิเดินข้ามที่ดินของเรา

โดยอาศัยมาตรา 1349 หรือ 1387 นั้น จะว่าเป็นข้อจำกัดสิทธิขัดขวางของเราก็ได้ หรือจะว่าเพราะเขาเข้ามาโดยชอบเราจึงใช้สิทธิขัดขวางไม่ได้ ก็ได้เหมือนกัน

ข้อจำกัดอำนาจขัดขวาง ข้อจำกัดที่สำคัญในสิทธิขัดขวาง ถ้าจะเรียกว่าข้อจำกัดได้ ก็เห็นจะมีอยู่ในหลักป้องกันตามสมควรแก่เหตุ โดยนัยเช่นเดียวกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 6869 และประมวลแพ่งฯ มาตรา 415 กล่าวคือ จะใช้สิทธิขัดขวางได้ก็แต่ในกรณีที่จำเป็นต้องขัดขวาง และต้องใช้แต่โดยสมควรแก่เหตุ ซึ่งถ้าไม่จำเป็นถึงแก่จะต้องป้องกันขัดขวาง หรือแม้จะจำเป็น แต่ใช้สิทธิเกินไป ก็จะเป็นการแอบอ้างอาศัยนามแห่งสิทธิ ถือโอกาสละเมิดสิทธิของเขาไปเสียแล้ว จะว่าเป็นการใช้สิทธิขัดขวางไม่ได้ เช่น รู้ว่าขโมยคนนั้นคนนี้จะเข้ามาลักทรัพย์ในบ้าน แต่ยังไม่ทันปีนป่ายเข้ามาในรั้วเขตของบ้านกลับเอาไม้พลองออกไปทุบตีเขาเข้า เช่นนี้ก็จะได้ว่าทำได้ไปโดยยังไม่มี ความจำเป็นอย่างใด แต่แม้ขโมยจะได้ปีนรั้วเข้ามาในห้องหรือหยิบเอาทรัพย์ไป เกิดความจำเป็นที่จะป้องกันได้แล้วก็ตาม ถ้าขโมยตัวคนเดียว ไม่มีอาวุธอะไร ทรัพย์ที่เอาไปราคา ก็ไม่มากมายนัก กลับเอาไม้พลองอันใหญ่ๆ ตีเสียปางตายหรือเอาปืนยิงตาย ก็ยังเป็นการเกินสมควรแก่เหตุไป จะว่าเป็นการขัดขวางไม่ได้ เพราะถ้าเพียงแต่ชกเสียที่สองที หรือร้องอะอะขึ้น ช่วยกันจับไว้ ก็จะได้ของคืนแล้ว เมื่อไรพฤติการณ์จึงจะเกิดความจำเป็นให้ขัดขวางได้ หรือพฤติการณ์อย่างไรจะเป็นการเกินสมควรแก่เหตุหรือไม่ต้องแล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป เอาแน่นอนไม่ได้ โดยทั่วๆ ไป ถ้าฝ่ายเขาใช้กำลังเราก็ใช้ได้ หรือถ้าฝ่ายเขามีอาวุธใช้ทำร้าย หรืออาจใช้ทำร้ายเรา เราก็ชอบที่จะใช้อาวุธเท่าเทียมกันทำร้ายเอาได้เหมือนกัน แต่ต้องพอดีๆ กัน เขามีมีดพับเล่มนิดเดียว เราจะใช้ปืนยิงเขาไม่ได้ ข้อสำคัญ กฎหมายไม่จำกัดให้ใช้สิทธิได้แต่ในทางรับเท่านั้น (Passive defence) จะใช้ในทางรุก (Active defence) ด้วยก็ได้ ถ้าจำเป็นและสมควรแก่เหตุ เช่น ผู้ร้ายถือปืนเข้ามาลักทรัพย์ โดยอาการอันพึงคาดหมายได้ว่า ถ้าเราขัดขวางมิให้เขาเอาทรัพย์ไป เราจะใช้อาวุธปืนทำร้ายเรตาย เราจะใช้อาวุธปืนของเรายิงเขาตายเสียก่อนก็ได้ ภูมิประเทศที่สำคัญอยู่มีขึ้นน้อยในชนบทที่มีการปล้นกันบ่อยๆ ถ้าใช้ปืนขัดขวางกันไม่เป็นอะไร แต่จะเอามาใช้ขัดขวางในพระนครเหมือนกันไม่ได้ ต้องแล้วแต่โอกาสภูมิประเทศสมควร ไม่สมควรหรืออย่างไรแล้วแต่เรื่อง ในกฎหมายอังกฤษมีหลักเกี่ยวกับการขัดขวางการบุกรุกว่า จะต้องทำด้วยมืออันละม่อม (Manus molliter posuit) และคดีเรื่องหนึ่ง มีคนเอาน้ำโดพาดกำแพง จะเข้าไปทำมิดีมิร้ายในที่ดิน เจ้าของที่มาพบเข้า ได้ตรงเข้าจับบันไดเขย่าจนผู้นั้นตกลงมาบอบช้ำมาก จึงฟ้องร้องว่าทำร้ายร่างกาย เจ้าของที่ต่อสู้ว่า ได้เอามือจับบันไดโดยละม่อม และต้นบันไดนั้นโดยละม่อม ทำให้โจทก์ตกลงไปยังพื้นดินโดยละม่อม ได้รับความเสียหายอย่างน้อยที่สุด ศาลอังกฤษว่าข้อต่อสู้ฟังไม่ได้เลย คดีของไทยก็มีคดีเหมือนกัน เจ้าทุกข์เป็นผู้หญิงปากจัดเข้าไปด่าจ่าเลยถึงในบ้าน พุดไล่กันดีๆ ก็ไม่ไป จำเลยจึงใช้เท้าเป็นกำลังจับไล่เข้าให้ทีหนึ่ง ศาลอุทธรณ์ตัดสินว่าเป็นการป้องกันเกินสมควรแก่เหตุ

เพราะเจ้าทุกข์เป็นผู้หญิงเพศที่อ่อนแอกว่า จำเลยเป็นผู้ชาย เมื่อไม่ไป จะอุ้มเอาไปเสียข้างนอกบ้าน ก็ได้ ศาลฎีกาไม่เห็นพ้องด้วยและว่าเท่าที่จำเลยทำไปเป็นการสมควรแก่เหตุอยู่แล้ว น่าสังเกตว่า ถ้าเหตุผลของศาลอุทธรณ์ฟังได้ หากจำเลยเข้าอุ้มเจ้าทุกข์จะเอาไป ก็มีแต่จะชวนให้ค่าเอามากขึ้น หรืออาจไปฟ้องหาว่าปลุกปล้ำทำอนาจารก็เป็นได้ กำลังปากกับเท้าเท่าเทียมกันเห็นได้ว่าพอสมควร แก่กันแล้ว (ดูคำพิพากษาคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 423/2477) และควรสังเกตด้วยว่า การใช้สิทธิขัดขวาง ป้องกันนี้ แม้จะโดยเข้าใจผิดในข้อเท็จจริงก็ไม่เป็นอะไร เช่น เห็นคนย่องเบาเข้ามาในห้องเรียน มีเหตุผลอันควรเข้าใจผิดคิดว่าขโมย จึงจับบ้อมเสียดตามสมควร แม้ภายหลังจะปรากฏว่าเขาเข้ามาหา ลูกสาว ก็ไม่ต้องรับผิดชอบหลักทั้งหลายที่ว่ามานี้ มีคำพิพากษาคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ตัดสินเกี่ยวกับ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 เป็นบรรทัดฐานอยู่แล้ว หากศึกษาเอาได้เป็นพิเศษนอกจากนี้

ดังนั้น เจ้าของทรัพย์มีอำนาจในการใช้สอย หรือ ดำเนินการใดๆ กับทรัพย์สิน ซึ่งตน เป็นเจ้าของได้ รวมทั้งสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวด้วย โดยทำได้โดยเลิกการครอบครอง โดยเจตนาสละกรรมสิทธิ์ เพียงเท่านี้ ทรัพย์ดังกล่าวก็จะเป็นทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1319 แล้ว

3.3 ข้อจำกัดในทางกฎหมายในการสละกรรมสิทธิ์

การสละกรรมสิทธิ์ สามารถกระทำได้โดย เจ้าของเลิกครอบครองทรัพย์ด้วยเจตนาสละ กรรมสิทธิ์ ก็ถือว่า เป็นการสละกรรมสิทธิ์แล้ว ทำให้ทรัพย์นั้นตกเป็นทรัพย์ไม่มีเจ้าของ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1319 แต่การที่จะสละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์แต่ละชนิด ไม่เหมือนกัน ซึ่งการสละกรรมสิทธิ์สามารถกระทำได้แต่ต้องไม่ไปกระทบต่อสิทธิของผู้อื่นหรือ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น หากเป็นเจ้าของสารเคมีร้ายแรงแล้วต้องการจะสละกรรมสิทธิ์ในสาร ดังกล่าว ก็ไม่สามารถที่จะเลิกครอบครองทรัพย์ดังกล่าว แล้วเอาไปทิ้งได้ เนื่องจากจะเป็นการสร้าง ความเสียหายให้กับผู้อื่นได้ ดังนั้นการสละกรรมสิทธิ์จะต้องอยู่ภายใต้หลักที่ว่า สละกรรมสิทธิ์แล้ว จะต้องไม่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย หากการสละกรรมสิทธิ์แล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย เจ้าของเดิม นั้น ยังคงต้องรับผิดชอบใช้ในความเสียหายที่เกิดในหลักละเมิดทั่วไป ถือว่า เล็งเห็นผลหรือประมาทเลินเล่อ ทำให้เกิดความเสียหายขึ้นได้

3.3.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์โดยตรง

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องละเมิดได้กำหนดหลักเกณฑ์ของ ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์ไว้ ในมาตรา 433 กล่าวคือ

“ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะสัตว์ ท่านว่าเจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้ แทนเจ้าของ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ฝ่ายที่ต้องเสียหายเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ

อันเกิดแต่สัตว์นั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวัง อันสมควร แก่การเลี้ยงการรักษา ตามชนิดและนิสัยของสัตว์หรือตามพฤติการณ์ อย่างอื่นหรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้น ย่อมจะต้องเกิดขึ้นทั้งที่ ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้น

อนึ่งบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบดังกล่าวมาในวรรคต้นนั้นจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลผู้ที่ รั้งหรือยั่วสัตว์นั้นโดยละเมิด หรือเอาแก่ เจ้าของสัตว์อื่นอันมารั้งหรือยั่วสัตว์นั้นๆ ก็ได้”

จะเห็นได้ว่า ผู้ใดความเสียหายอันเกิดจากสัตว์ตาม มาตรา 433 เป็นความรับผิดชอบใน ความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีแนวความคิดมาจากการต้องการให้มีการเยียวยา ชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของสัตว์ หรือ ความผิดปกติของตัวสัตว์ที่ก่อให้เกิด ความเสียหายแก่บุคคลอื่น ซึ่งสัตว์ในกฎหมายไทยนั้นหมายถึงสัตว์ทุกชนิดที่มีเจ้าของไม่ว่าจะเป็น สัตว์เลี้ยงตามบ้าน (Domestic animal) หรือสัตว์ป่า (Wild animal) ที่มีเจ้าของ ซึ่งบทบัญญัตินี้มีไว้ใช้ เป็นหลักเมื่อมีความเสียหายอันเกิดจากสัตว์โดยความเสียหายนั้นจะต้องไม่เกิดจากการที่สัตว์ ก่อให้เกิดความเสียหายภายใต้บังคับบัญชาของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

ความเสียหาย (Damage) หมายถึง ความสูญเสียหรือผลร้ายที่เกิดขึ้นแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน สิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคล ความเสียหายจึงมิได้จำกัดอยู่เฉพาะในเรื่อง บาดเจ็บทางร่างกายเท่านั้น แต่ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์นั้นต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ โดยตรง เช่น เจ้าของสุนัขนำสุนัขออกนอกสถานที่เลี้ยงโดยไม่ได้มีการใส่สายจูงทำให้ไม่สามารถ ควบคุมสุนัขได้จนสุนัขไปกัดผู้อื่น เป็นต้น ในเรื่องความเสียหายอันเกิดจากสุนัขนั้นไม่จำเป็นต้องเกิด จากสุนัขกัดเอาเพราะการที่สุนัขเป็นสาเหตุให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญก็ถือว่าความเสียหายนั้น เกิดจากสัตว์เลี้ยงด้วย

เจ้าของ (Owner) หมายถึง เจ้าของกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายนั่นเอง แม้ว่าจะมิได้ยึดถือ ครอบครองสัตว์นั้นอยู่ก็ตาม¹⁰ เช่น เจ้าของสุนัขปล่อยสุนัขไว้ในบ้าน แต่ตนเองออกไปทำงาน หากสุนัขไปกัดบุคคลอื่น เจ้าของก็ต้องรับผิดชอบแม้ว่าจะมิได้อยู่กับสุนัขหรือไม่ได้ยึดถือสุนัขในขณะ เกิดเหตุก็ตาม เพราะอำนาจในการดูแลยังอยู่กับเจ้าของ เป็นต้น

การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์นั้นก็ย่อมเป็นไปตามบรรพ 4 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย เรื่องการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ กล่าวคือ มาตรา 1318 เรื่องการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ใน สัตหามทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของโดยการเข้าถือเอา มาตรา 1319 เจ้าของสังหาริมทรัพย์อาจเลิกการ ครอบครองด้วยเจตนาสละกรรมสิทธิ์ และบทบัญญัติในเรื่องสัตว์โดยตรงตามมาตรา 1320 มาตรา 1321 และมาตรา 1322 ว่าด้วยเรื่องสัตว์ที่มีเจ้าของและไม่มีเจ้าของ หากเป็นสัตว์พาหนะ เช่น ช้าง

¹⁰ แหล่งเดิม, หน้า 121.

ม้า โค กระบือ ล่อ ลา ก็อาจรู้ได้จากตัวพิมพ์รูปพรรณซึ่งเป็นเอกสารแสดงตำหนิรูปพรรณสัตว์พาหนะว่าบุคคลใดเป็นเจ้าของ หากเป็นสุนัขที่นำไปฝังไมโครชิปและขึ้นทะเบียนสุนัขแล้ว ก็อาจรู้ตัวเจ้าของได้จากทางทะเบียนเช่นเดียวกันเพราะเป็นบันทึกรูปพรรณสัณฐานของสุนัขและรหัสไมโครชิป ส่วนกรณีความเป็นเจ้าของทรัพย์สินของสามัญกรรยาที่จดทะเบียนสมรส เมื่อกรณีเป็นที่ต้องสงสัยว่าสัตว์เป็นสินสมรสหรือไม่ ตามกฎหมายต้องสันนิษฐานว่าสัตว์ดังกล่าวเป็นสินสมรสตามมาตรา 1472¹¹ และถือว่าสามีและภริยานั้นเป็นเจ้าของสัตว์ร่วมกัน สำหรับกรณีของนักวิทยาศาสตร์หรือแพทย์ที่เลี้ยงสัตว์ เช่น ลิง กระต่าย หนู กบ ไว้ในห้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการทดลองทางการแพทย์ ทางวิทยาศาสตร์หรือการทดลองเครื่องสำอาง ก็ถือว่าเป็นเจ้าของสัตว์นั้นเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ หากไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่น เจ้าของก็คือผู้ดูแลเลี้ยงดูสัตว์นั้นเอง ใครจึงไปก่อกวนสันนิษฐานได้ว่าบุคคลนั้นเป็นเจ้าของ¹² ถือเป็นเจ้าของตามพฤตินัย¹³

นอกจากเจ้าของจะหมายถึงเจ้าของกรรมสิทธิ์แล้ว มีข้อสังเกตว่าอาจมีกฎหมายพิเศษอื่นๆ ที่กำหนดนิยามขยายความเป็นเจ้าของเอาไว้อีกด้วย เช่น ตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้บัญญัติคำว่า “เจ้าของ” หมายความว่ารวมถึงผู้ครอบครองด้วย หรือในข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ข้อ 5 “เจ้าของสุนัข” หมายความว่ารวมถึง ผู้ครอบครองสุนัข หรือผู้ให้อาหารสุนัขเป็นประจำด้วย หรือในข้อ 5 แห่งเทศบัญญัติเทศบาลนครศรีธรรมราช เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2549 บัญญัติว่า “เจ้าของสุนัข” หมายความว่ารวมถึงผู้ครอบครองสุนัข หรือผู้ให้อาหารและที่อยู่แก่สุนัขเป็นประจำด้วย ซึ่งการกำหนดเช่นนี้ก็คือการพิจารณาลักษณะความเป็นเจ้าของโดยทางพฤตินัยนั่นเอง ซึ่งเจ้าของก็จะมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กฎหมายนั้นๆ กำหนดด้วย

สำหรับสัตว์ที่มีเจ้าของหรือมีผู้ที่เลี้ยงดูนั้น ไม่จำเป็นจะต้องเป็นสัตว์ที่เลี้ยงโดยขังกรงหรือทำรั้วกันมิดชิดเสมอไป สัตว์ในฟาร์มที่เลี้ยงโดยปล่อยอิสระภายในขอบเขตฟาร์มก็ถือว่าเป็นสัตว์ที่มีเจ้าของได้เช่นกัน เช่น ฟาร์มเลี้ยงผึ้งที่เจ้าของจะปล่อยผึ้งเป็นอิสระเพื่อให้ไปหาอาหารแล้วผึ้งจะกลับมาสร้างน้ำหวานที่รังของตนเองในภาชนะหรือสถานที่ที่ผู้เลี้ยงสร้างเอาไว้ให้ หรือกรณีของนกนางแอ่นที่มีผู้เลี้ยงไว้เพื่อให้มาสร้างรังในสถานที่ของตน เพื่อประโยชน์ในการเก็บรังนกนางแอ่นไปขาย เป็นต้น หากเกิดความเสียหายจากสัตว์ดังกล่าว ผู้เสียหายก็ฟ้องร้องโดยอาศัย

¹¹ คำพิพากษาคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 2488/2523.

¹² เพิ่ง เพิ่งนิติ. (2550). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. หน้า 332.

¹³ สนันท์กรณ โสทธิพันธุ์. (2550). คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวร ได้. หน้า 214.

มาตรา 433 ได้ อย่างไรก็ตาม การจะพิสูจน์ถึงความเป็นเจ้าของหรือการเป็นผู้รับเลี้ยงดูแลสัตว์นั้น ก็อาจจะเกิดความยุ่งยากมากกว่ากรณีของสัตว์ทั่วไปที่เลี้ยงโดยขังกรงไว้

ปัญหาว่ากรณีที่สัตว์หลงทางหรือเพร็ดไป จะถือว่ากลายเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของไปแล้วหรือไม่นั้น กรณีนี้ต้องถือว่าเจ้าของสัตว์ยังมีหน้าที่เลี้ยงรักษาอยู่ ความเป็นเจ้าของนั้นจะยังคงอยู่ ตราบเท่าที่เจ้าของสัตว์ยังไม่เลิกครอบครองด้วยเจตนาสละกรรมสิทธิ์ตามมาตรา 1319¹⁴ ซึ่งหากสัตว์ไปก่อความเสียหาย เจ้าของก็ยังคงต้องรับผิดชอบ แต่หากเจ้าของได้สละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวตามมาตรา 1319¹⁵ หรือกรณีสัตว์ป่าที่คนจับได้ ถ้ามันกลับคืนอิสระและเจ้าของไม่ติดตามโดยพลันหรือเลิกติดตามเสียแล้ว หรือสัตว์ซึ่งเลี้ยงเชื่องแล้ว ถ้ามันทิ้งที่ไปเลย ตามมาตรา 1320¹⁶ ก็จะกลายเป็นสัตว์ป่าหรือสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของได้ เช่น งูเห่าที่เจ้าของทิ้งแล้ว หรือจะเข้ที่หนีน้ำท่วมหลุดจากฟาร์มไปแล้วเจ้าของไม่ติดตามก็เป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ¹⁷ ซึ่งหากสัตว์นั้นไปก่อความเสียหาย ก็อาจจะไม่มีตัวบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบได้ ผู้เสียหายจะมาฟ้องผู้ที่เคยเป็นเจ้าของให้รับผิดชอบตามมาตรา 433 ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายก็อาจจะฟ้องบุคคลดังกล่าวตามมาตรา 420 ได้ ซึ่งก็ต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณีๆ ไปด้วย เช่น หากว่า ก เคยเป็นเจ้าของปลาปิรันย่า เกิดปล่อยปลาปิรันย่าทิ้งลงคลองไปเพราะไม่ประสงค์จะเลี้ยงอีกต่อไป เช่นนี้ ผู้เสียหายอาจฟ้อง ก ให้รับผิดชอบตามมาตรา 420 โดยถือว่า ก กระทำละเมิดเองได้ เนื่องจากการปล่อยปลาประเภทที่ดุร้ายลงแม่น้ำลำคลองย่อมจะเล็งเห็นได้อยู่แล้วว่าปลานั้นจะไปทำอันตรายแก่ผู้อื่นที่มาใช้น้ำในแม่น้ำลำคลองดังกล่าว เป็นต้น

ผู้เขียนมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า กรณีการปล่อยปลาสละเลยทิ้งสุนัขให้กลายเป็นสุนัขจรจัดนั้น หากเป็นสุนัขในเขตกรุงเทพมหานครจะอยู่ภายในบังคับของ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ซึ่งกำหนดให้เจ้าของสุนัขต้องนำสุนัขไปฝังไมโครชิป

¹⁴ วิชา มหาคุณ. (2523). *หลักกฎหมายละเมิดศึกษาจากคำพิพากษาศาลฎีกา*. หน้า 84.

¹⁵ มาตรา 1319 บัญญัติว่า “ถ้าเจ้าของสังหาริมทรัพย์เลิกครอบครองทรัพย์สินด้วยเจตนาสละกรรมสิทธิ์ให้รู้ ท่านว่าสังหาริมทรัพย์นั้นไม่มีเจ้าของ.”

¹⁶ มาตรา 1320 บัญญัติว่า “ภายในบังคับแห่งกฎหมายเฉพาะและกฎข้อบังคับในเรื่องนั้น ท่านว่าสัตว์ป่าไม่มีเจ้าของตราบเท่าที่ยังอยู่อิสระ สัตว์ป่าในสวนสัตว์ และปลาในบ่อ หรือในที่น้ำซึ่งเจ้าของกั้นไว้ นั้น ท่านว่าไม่ใช่สัตว์ไม่มีเจ้าของ

สัตว์ป่าที่คนจับได้นั้น ถ้ามันกลับคืนอิสระและเจ้าของไม่ติดตามโดยพลันหรือเลิกติดตามเสียแล้ว ละนี้ท่านว่าไม่มีเจ้าของ

สัตว์ซึ่งเลี้ยงเชื่องแล้ว ถ้ามันทิ้งที่ไปเลย ท่านว่าไม่มีเจ้าของ.

¹⁷ เพ็ง เพ็งนิติ. เล่มเดิม. หน้า 42.

และขึ้นทะเบียนสุนัข และในกรณีที่เจ้าของสุนัขไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูสุนัขอีกต่อไป บทบัญญัติข้อ 19¹⁸ ได้กำหนดว่าเจ้าของจะต้องมอบสุนัขพร้อมบัตรประจำตัวสุนัขให้กับบุคคลอื่น และเจ้าของใหม่นั้นจะต้องแจ้งต่อหน่วยงานที่จดทะเบียนไว้ และหากเจ้าของสุนัขไม่สามารถหาเจ้าของใหม่ได้ จะต้องมอบสุนัขให้กรุงเทพมหานครดูแล โดยเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูด้วย สำหรับสุนัขในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช ก็จะอยู่ภายใต้ ข้อ 18 แห่งเทศบัญญัติเทศบาลนครศรีธรรมราช เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2549 ซึ่งบัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกัน จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถละทิ้งหรือปล่อยสุนัขที่ขึ้นทะเบียนไว้โดยพลการได้ หากได้ละทิ้งไปก็ยังคงถือว่าเป็นเจ้าของสุนัขนั้นอยู่เช่นเดิมเนื่องจากยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานทางทะเบียนสุนัขตามที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้

ปัญหาว่าหากสัตว์จรจัด หรือสัตว์ที่อยู่ตามธรรมชาติ หรือสัตว์ที่อพยพมาตามฤดูกาล ธรรมชาติ ที่อยู่ตามสถานที่สาธารณะหากไปก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่น ผู้เสียหายจะสามารถฟ้องให้หน่วยงานราชการรับผิดชอบได้หรือไม่ ในฐานะที่หน่วยงานไม่ดูแล ปล่อยปละละเลยให้มีสัตว์จรจัดมาทำความเสียหายแก่คนในสังคม ผู้เขียนเห็นว่า หากจะฟ้องตามหลักมาตรา 433 ย่อมไม่สามารถที่จะฟ้องได้ เนื่องจากหน่วยงานของรัฐมิใช่เจ้าของสัตว์หรือเป็นบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของซึ่งเป็นบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 433 และหากจะฟ้องตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ก็จะต้องพิจารณาหลักทั่วไปว่าด้วยละเมิดตามมาตรา 420 ประกอบด้วย เนื่องจากต้องนำหลักละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้เท่าที่ไม่ขัดกับพระราชบัญญัติ ซึ่งก็จะต้องพิสูจน์ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อของหน่วยงานของรัฐด้วยนั่นเอง โดยอาจจะต้องพิสูจน์ว่าหน่วยงานของรัฐนั้น “มีหน้าที่” ที่จะต้องดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยโดยมีหน้าที่ควบคุม หรือกำจัดสัตว์ ตามที่กฎหมายหรือพระราชบัญญัติใดได้กำหนดไว้ แต่ได้ละเลยละเว้นกระทำการดังกล่าวจนเกิดความเสียหาย จึงจะฟ้องให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบได้ แต่กฎหมายปัจจุบันนี้เท่าที่ผู้เขียนได้ลองค้นคว้ายังไม่พบว่ามีกฎหมายใดที่กำหนดหน้าที่อย่างชัดแจ้งให้เจ้าหน้าที่ต้องออกไปจับหรือควบคุมสัตว์จรจัดโดยตรง มีแต่เพียงกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่เข้าไปประจับหรือป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญในกรณีที่พบเหตุหรือมีบุคคลใด

¹⁸ ข้อ 19 แห่งข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 บัญญัติว่า “หากเจ้าของสุนัขไม่ประสงค์จะเลี้ยงดูสุนัขอีกต่อไป ต้องมอบสุนัขพร้อมบัตรประจำตัวสุนัขให้กับบุคคลอื่น และเจ้าของใหม่จะต้องแจ้งต่อหน่วยงานที่จดทะเบียนไว้ กองสัตว์แพทย์สาธารณสุข สำนักอนามัย หรือสถานที่อื่นใดตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนด ภายในสามวันนับแต่วันรับมอบสุนัข

หากเจ้าของสุนัขไม่สามารถหาเจ้าของใหม่ได้ จะต้องมอบสุนัขให้กรุงเทพมหานครดูแล โดยเสียค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูตามที่ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกำหนด.”

แจ้งหรือร้องเรียนเข้ามา หรือหากพบสัตว์ที่ไม่ปรากฏเจ้าของในที่สาธารณะ เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ กักสัตว์หรือทำลายสัตว์นั้นเสียได้หากว่าสัตว์นั้นเป็นโรคติดต่ออันอาจเป็นอันตรายต่อประชาชน ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หรือตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า พ.ศ. 2535 ในมาตรา 9 กำหนดว่า ในที่สาธารณะ ถ้าพบสุนัขที่ไม่มีเครื่องหมายประจำตัวสัตว์ว่าได้รับวัคซีน ป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจจับสุนัขนั้น เพื่อกักขังไว้ และถ้าไม่มีเจ้าของมาขอรับคืน ก็มีอำนาจทำลายสุนัขนั้นได้ สำหรับข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานครเรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 ซึ่งออกตามความใน พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 นั้น มีข้อ 22 บัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกันว่า “ในกรณีที่ พนักงานเจ้าหน้าที่พบสุนัขในที่หรือทางสาธารณะ ในเขตห้ามเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข อันเป็นการฝ่าฝืน ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครนี้ โดยไม่ปรากฏเจ้าของให้พนักงานเจ้าหน้าที่กักสัตว์ดังกล่าวไว้ และ ให้ดำเนินการตามมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535” จากข้อบัญญัตินี้ดังกล่าว หากผู้ใดพบเห็นสุนัขจรจัดก็อาจแจ้งให้เจ้าหน้าที่มาจัดการได้ หรือหากเจ้าหน้าที่พบสุนัขจรจัด ด้วยตนเองก็ให้เจ้าหน้าที่กักสัตว์นั้นไว้เพื่อรอเจ้าของมารับคืน แต่จากแนวปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่เหล่านั้นก็ยังไม่เห็นหน้าที่ในเชิงรุกในการออกไปจับสุนัขแต่อย่างใด ดังนั้น หากบุคคลใด ถูกสุนัขจรจัดทำร้ายก็คงจะไม่สามารถฟ้องเจ้าหน้าที่ในฐานะละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในการจับสัตว์ จรจัดอันเป็นการละเมิดได้

สำหรับผู้ที่ไม่ให้อาหารสัตว์จรจัดหรือสัตว์ที่อยู่ตามธรรมชาติ เช่น นกพิราบตามท้อง สนามหลวง หรือสุนัขหรือแมวจรจัด หากสัตว์นั้นไปก่อความเสียหายขึ้น บุคคลที่ไม่ให้อาหารสัตว์ จะมีความรับผิดชอบใดๆหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า กรณีที่ไม่ให้อาหารเป็นครั้งคราว หากจะฟ้องให้ บุคคลนั้นรับผิดชอบในฐานะที่เป็นเจ้าของสัตว์ก็คงจะมีได้ เพราะเขามีไข่เจ้าของกรรมสิทธิ์ และคงมิได้ ประสงค์จะเข้าถือเอาและยึดถือสัตว์นั้นเพื่อตน ตามมาตรา 1318 เพียงแต่อาจเกิดความสงสัยจึงให้อาหารเลี้ยงดูเป็นครั้งคราวเท่านั้น และก็คงจะมีบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาสัตว์ไว้แทนเจ้าของ เช่นเดียวกัน เพราะสัตว์นั้นไม่มีเจ้าของ และบุคคลนั้นเองก็คงมิได้ประสงค์ที่จะรับเลี้ยงรับรักษาไว้ แทนผู้ใด

อย่างไรก็ตาม ปัญหาอาจจะเกิดกับบุคคลที่ไม่ให้อาศัยหรือให้อาหารสัตว์อยู่เป็นประจำ ซึ่งจะมีความรับผิดชอบใดๆหรือไม่ นั้น อาจจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นกรณีๆ ไป ที่พบเห็นได้บ่อยก็เช่น กรณีสัตว์จรจัดที่อยู่ตามวัดแล้วทางวัดได้เลี้ยงดูให้อาหาร ให้ที่อยู่ทันอนโดยมิได้ขังไล่ หรือกรณีสัตว์จรจัดที่อาศัยอยู่ตามสถานการศึกษาหรือหน่วยงานราชการ เป็นต้น หากว่าสัตว์นั้นไปก่อความเสียหายแก่บุคคลที่เข้ามาในสถานที่ดังกล่าว ผู้ที่เลี้ยงดูให้อาหารสัตว์จรจัดเหล่านั้น จะต้องรับผิดชอบหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าหากเป็นกรณีของบุคคลที่เก็บเอาสัตว์ไม่มีเจ้าของแล้วนำมาเลี้ยง

ดูให้ทั้งที่อยู่อาศัยและให้อาหาร ก็ถือว่าเป็นเจ้าของสัตว์นั้นในทางพฤตินัย และมีความรับผิดชอบตามมาตรา 433 ได้ แต่ถ้าหากเป็นกรณีที่เพียงแต่นำอาหารไปเลี้ยงสัตว์จรจัดในที่ต่างๆ เช่น ในหมู่บ้าน หรือในมหาวิทยาลัย ผู้ที่นำอาหารไปให้นั้นคงมิได้ประสงค์จะเข้าถือเอาสัตว์โดยมีเจตนายึดถือเพื่อตน โดยอาจจะเพียงแต่เมตตาแล้วสัตว์จะอดอยาก หรือเพียงแต่ต้องการทำบุญทำทานตามหลักความเชื่อในทางศาสนา แต่ก็มีได้นำสัตว์เหล่านั้นเข้าไปเลี้ยงดูในชายคาบ้านของตน บุคคลเหล่านี้ก็มีใช่เจ้าของ จึงไม่ควรต้องมารับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นเพราะสัตว์ที่เขานำเข้าวางปลาอาหารมาให้¹⁹ ส่วนปัญหาว่าผู้เป็นเจ้าของสถานที่หรือหัวหน้าหน่วยงานที่สัตว์เข้าไปอาศัยอยู่นั้นจะมีความรับผิดชอบได้หรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า สัตว์เหล่านั้นเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ และผู้เป็นเจ้าของสถานที่ก็มีได้มีเจตนาจะเลี้ยงไว้ว่าเป็นเจ้าของ ทั้งอาจจะไม่รู้ตัวสัตว์ดังกล่าวเข้ามาอยู่ในสถานที่ของตนอีกด้วย จึงไม่อาจฟ้องร้องให้รับผิดชอบตามมาตรา 433 ได้เช่นเดียวกัน ส่วนความรับผิดชอบจะเป็นเช่นไร ก็ต้องไปพิจารณาตามมาตรา 420 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าก็ต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป แล้วแต่ข้อเท็จจริงและการนำสืบของผู้เสียหายด้วยว่าบุคคลเหล่านั้นได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างไรหรือไม่ สำหรับกรณีของสัตว์ที่พลัดหลงเข้ามา เช่น สุนัขจรจัดหรือผู้ที่เข้ามาหลบอยู่ในสถานที่ราชการโดยไม่มีผู้ใดทราบแล้วเกิดไปกัดคนที่มาติดต่อราชการ เช่นนี้ หากจะไปฟ้องร้องผู้ดูแลสถานที่ตามมาตรา 420 ก็คงจะมีได้ เพราะเขามีได้กระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างไร ไม่ทราบหรือมีอาจคาดหมายได้ว่าได้มีสุนัขหรือจิ้งจอกเข้ามาแล้วจะไปกัดบุคคลอื่นเข้า จึงไม่อาจที่จะป้องกันได้ แต่หากเป็นกรณีที่สุนัขจรจัดนั้นได้เข้ามาอาศัยกินอยู่หลับนอนอยู่ในสถานที่นั้นอยู่เป็นประจำทุกวัน โดยบุคคลในหน่วยงานเองก็รับทราบดี กรณีเช่นนี้ ผู้เสียหายอาจพิสูจน์ถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ดูแลสถานที่ได้ เช่น สุนัขมีลักษณะท่าทางดุร้าย คอยไล่เห่าและไล่ทำร้ายคนที่มาติดต่อราชการอยู่เป็นประจำ แต่ทางหน่วยงานก็มีได้จัดการไล่ออกไปหรือแจ้งให้เจ้าหน้าที่เขตมาจัดการ จึงอาจเป็นที่คาดหมายได้อยู่แล้วว่าสุนัขตัวนั้นอาจจะไปทำร้ายบุคคลอื่นได้สักวันหนึ่ง เป็นต้น

สำหรับกรณีสัตว์ในวัดที่มีคนมาปล่อยทิ้งไว้ หรือสัตว์จรจัดที่มาอาศัยวัดอยู่ โดยทางวัดก็มีได้ขับไล่ออกไป ทั้งยังมีพระลูกวัดหรือผู้ที่มาทำบุญคอยให้อาหารสัตว์อยู่เป็นประจำ กรณีนี้จะถือว่าทางวัดเลี้ยงดูให้ที่อยู่อาศัยสัตว์เหล่านั้น และจะถือว่าเป็นเจ้าของสัตว์ซึ่งอาจมีความรับผิดชอบหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่า ก็ไม่น่าจะถือว่าวัด เจ้าอาวาส พระลูกวัดหรือผู้ที่มาทำบุญนั้นเป็นเจ้าของสัตว์ เพราะมิได้มีเจตนาเข้าถือเอาและมีได้หวงกั้นสัตว์นั้นแต่อย่างใด สัตว์เหล่านั้นจะเข้าออก หรือจะเจ็บป่วยไม่สบายอย่างไรหรือไม่ บางครั้งก็ไม่มีผู้ใดสนใจดูแลรักษา อีกทั้งอาหารนั้นก็มักจะจะเป็นอาหารที่เหลือจากพระฉันหรือเหลือจากบ้านเรือน การให้อาหารหรือการที่มีได้ทำการขับไล่จึงเป็น

¹⁹ สนันท์กรณ โสคติพันธุ์, เล่มเดิม, หน้า 215.

เรื่องของบาปบุญหรือการให้ทานในทางศาสนา เสมือนเป็นเพียงการเลี้ยงให้อาหารแต่ไม่ได้เลี้ยงแบบดูแลรักษา จึงมิได้ถือว่าวัดเป็นเจ้าของสัตว์เหล่านั้น และไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 433 อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายก็อาจเลือกที่จะฟ้องวัดโดยอาศัยมาตรา 420 ตามที่กล่าวไปแล้วได้ โดยถือว่าวัดประมาทเลินเล่อไม่จัดการกับสุนัขนั้น แต่ก็ต้องพึงสังเกตด้วยว่า หากว่ามีข้อเท็จจริงประการอื่นเพิ่มเติมที่แสดงถึงความเป็นเจ้าของของวัด เช่น ได้มีการสร้างที่อยู่ ทำคอก ทำกรงให้ มีการใส่ปลอกคอ ตั้งชื่อแสดงความเป็นเจ้าของ เป็นต้น กรณีเช่นนี้ก็ถือว่าทางวัดเป็นเจ้าของซึ่งจะต้องรับผิดชอบตามมาตรา 433 ได้ หรือกรณีที่วัดมีบ่อปลา โดยจะมีผู้นำปลาไปปล่อยเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์ และมีผู้ที่มาทำบุญที่วัดได้ทำทานให้อาหารปลา กรณีเช่นนี้ทางวัดก็ถือเป็นเจ้าของปลาในบ่อปลาของวัดได้ ซึ่งตามมาตรา 1320 ก็บัญญัติว่ากรณีปลาในบ่อ หรือในที่น้ำซึ่งเจ้าของกันไว้แล้ว ท่านว่าไม่ใช่สัตว์ไม่มีเจ้าของ ดังนั้น หากวัดได้แสดงความหวงกันปลาในบ่อ เช่น ติดป้ายห้ามจับปลา ก็ถือว่าวัดเป็นเจ้าของปลานั้นได้ หากมีผู้ใดมาจับปลานั้นไปก็ถือเป็นการลักทรัพย์ และเช่นเดียวกัน หากมีความเสียหายที่เกิดจากปลานั้น ผู้เสียหายก็อาจฟ้องวัดตามมาตรา 433 ได้

อย่างไรก็ตาม กรณีบุคคลที่ให้อาหารสัตว์อยู่เป็นประจำนั้น มีกรณีที่จะต้องพิจารณาเป็นพิเศษ กล่าวคือ แม้จะไม่ถือว่าเป็นเจ้าของสัตว์ตามหลักกรรมสิทธิ์ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ตาม แต่ก็อาจจะตกอยู่ในบังคับของบทบัญญัติอื่นได้ เช่น หากสัตว์นั้นเป็น “สุนัขในเขตกรุงเทพมหานคร” ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 และระเบียบกรุงเทพมหานคร ว่าด้วยเรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2550 โดยใน ข้อ 5 ของข้อบัญญัติดังกล่าวบัญญัติว่า “เจ้าของสุนัข” หมายความว่ารวมถึงผู้ครอบครองสุนัข หรือผู้ให้อาหารสุนัขเป็นประจำด้วย หรือกรณีเป็น “สุนัขในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช” ซึ่งอยู่ภายใต้เทศบัญญัติเทศบาลนครศรีธรรมราช เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2549 ซึ่งในข้อ 5 บัญญัติว่า “เจ้าของสุนัข” หมายความว่ารวมถึงผู้ครอบครองสุนัข หรือผู้ให้อาหารและที่อยู่แก่สุนัขเป็นประจำด้วย ดังนั้น ผู้ที่ให้อาหารสุนัขซึ่งไม่มีเจ้าของที่อยู่ในมหาวิทยาลัย ในหน่วยงานราชการ หรือในวัดในเขตกรุงเทพมหานคร อยู่เป็นประจำ หรือผู้ที่ให้อาหารและที่อยู่แก่สุนัขในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราชอยู่เป็นประจำ จะถือว่าเป็นเจ้าของสุนัขตามความในกฎหมายดังกล่าว และมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กฎหมายนั้นๆ กำหนด เช่น เจ้าของต้องนำสุนัขไปฝังไมโครชิปและนำไปจดทะเบียนสุนัขพร้อมทั้งจัดทำบัตรประจำตัวสุนัขภายใน 120 วันนับแต่วันที่สุนัขเกิด หรือภายใน 30 วันนับแต่วันที่นำสุนัขมาเลี้ยงในเขตกรุงเทพมหานครหรือเขตเทศบาลนครศรีธรรมราช ซึ่งหากไม่มีผู้รับผิดชอบ ทางกรุงเทพมหานครก็อาจจะมาจัดการสุนัขนั้นเพื่อส่งให้บ้านอุปถัมภ์หรือที่สถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้ เจ้าของยังมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงสุนัขตามหมวด 3 อีกด้วย

เช่น จะต้องมีการควบคุมไม่ให้เกิดเสียงดังก่อความรำคาญ ต้องมีสถานที่เลี้ยงที่เหมาะสม ต้องรักษาความสะอาด ห้ามปล่อยให้นกถ่ายอุจจาระเรี่ยราด เป็นต้น ดังนั้น ผู้ที่ให้อาหารแก่สุนัขเหล่านั้นเป็นประจำก็จะถือเป็นเจ้าของสุนัข และมีหน้าที่ตามที่ข้อบัญญัติหรือเทศบัญญัตินั้นกำหนด หากฝ่าฝืนก็จะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ซึ่งมีโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท ทั้งนี้หากสุนัขถูกจับและตรวจพบว่าไม่มีการขึ้นทะเบียนหรือไม่มีเจ้าของรับผิดชอบ สุนัขตัวดังกล่าวจะถูกกรุงเทพมหานครจับไปขังไว้ ณ สถานกักสัตว์เขตประเวศ ทั้งนี้การจับปรับดังกล่าวจะมีผลตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป นอกจากนี้สำหรับผู้ให้อาหารสุนัขซึ่งปล่อยให้เศษอาหารเลอะเทอะในที่สาธารณะก็อาจจะต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 โดยจะถูกปรับไม่เกิน 2,000 บาท ได้อีกด้วย

กรณีของสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติย่อมถือเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 433 เช่น กรณีที่นักอนุรักษ์คุ้มครองสัตว์ป่านำสัตว์ป่า (ควาย) ซึ่งไม่มีเจ้าของที่ได้รับบาดเจ็บมารักษา เมื่อรักษาเสร็จก็นำกลับไปปล่อยคืนสู่ป่าตามเดิม จะเห็นได้ว่านักอนุรักษ์ไม่มีเจตนาเข้าถือเอาสัตว์นั้นเพื่อเป็นเจ้าของ จึงไม่ได้กระทำความผิดตามมาตรา 1318 หากสัตว์นั้นทำความเสียหายแก่บุคคลอื่นในระหว่างรักษา นักอนุรักษ์ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 433 เพราะเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ อย่างไรก็ตามในระหว่างที่นำมารักษา แม้จะเป็นเพียงชั่วคราวก็น่าจะถือว่าเป็นนักอนุรักษ์เป็นผู้ครอบครองอันอาจต้องรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพตามมาตรา 437 วรรคสอง

ส่วนกรณีสัตว์เชื่องซึ่งไม่ใช่สัตว์ป่า เช่น สุนัข แมว นั้น อาจจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ได้ ซึ่งหากเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ แล้วไปก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้เสียหายก็ต้องรับบาปเคราะห์นั้นไปโดยจะไปเรียกร้องเอาจากใครก็ได้ เนื่องจากไม่มีตัวบุคคลซึ่งจะต้องรับผิดชอบนั่นเอง

เจ้าของสัตว์ต้องพิจารณาในแง่ที่เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์นั้นด้วย เป็นผู้ให้อยู่อาศัยและให้อาหารแก่สัตว์นั้นด้วย ถ้ายอมให้สัตว์เข้ามาอาศัยได้ในบ้านหรือชายคาบ้าน แต่มิได้ให้อาหารมันกิน คงไม่เป็นเจ้าของตามนัยนี้ หรือกลับกัน เห็นสุนัขเดินผ่านไปข้างบ้านนึกสงสาร จึงเอาเศษอาหารให้มันกิน โดยมีได้ตั้งใจให้มันอยู่อาศัยที่บ้านด้วย กรณีนี้คงไม่ถือเป็นเจ้าของสุนัขนั้น²⁰

กรณีที่ไม่มีผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของสัตว์ แต่สัตว์นั้นหลงทางหรือเพริดหลุดไปจะถือว่าเป็นเจ้าของสัตว์มิได้เสียงดูรักษาสัตว์นั้นก็หาไม่ เพราะสังหาริมทรัพย์จะกลายเป็นทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ ก็ต่อเมื่อเจ้าของสังหาริมทรัพย์เลิกครอบครองทรัพย์สินด้วยเจตนา สละกรรมสิทธิ์เท่านั้น (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1319) ตราบใดที่เจ้าของสัตว์ยังไม่เลิกครอบครองด้วย

²⁰ แสมพร พรหมหิตาธร. (2546). กฎหมายว่าด้วยละเมิด. หน้า 103.

เจตนาละกรรมสิทธิ์แล้ว สัตว์นั้นก็ยังเป็นสัตว์มีเจ้าของอยู่ ดังนั้น จึงย่อมถือว่าอยู่ในระหว่างการเลี้ยงการรักษาก่อนของเจ้าของสัตว์นั่นเอง แต่ถ้าสัตว์ก่อความเสียหายให้แก่บุคคลอื่นแล้ว เจ้าของเลิกครอบครองด้วยเจตนาละกรรมสิทธิ์ กลายเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ ผู้ละกรรมสิทธิ์ก็ย่อมต้องรับผิดชอบนั่นเอง เพราะขณะสัตว์ก่อความเสียหายนั้นยังเป็นสัตว์ที่มีเจ้าของอยู่²¹

ผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของ (Who under take to keep the animal on behalf of the owner) หมายถึงผู้รับเลี้ยงรับรักษาแทนเจ้าของในขณะที่เจ้าของไม่สามารถดูแลได้โดย มีหน้าที่หรือสัญญาหรือโดยข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง

ผู้ซึ่งดูแลรักษาสัตว์นั้นอยู่ในขณะเกิดเหตุ อาจรับดูแลรักษาโดยสัญญา คือ พกรับจ้างเลี้ยงสัตว์หรือพกสัตว์แพทย์สถานพยาบาลเกี่ยวกับสัตว์ ช่วงที่เอาไปเลี้ยงเอาไปรักษาตามสัญญา เกิดไปเกิดใครเข้าคนที่รับเลี้ยงรับรักษาก็ต้องรับผิดชอบ หรืออาจจะรับเลี้ยงรับรักษา โดยข้อเท็จจริงก็ได้ เช่น เพื่อนบ้านไม่อยู่อาจจะไปต่างประเทศ เห็นสุนัขขออาหาร ไม่มีใครดูแล ก็เอามาดูแลเสียเอง มาให้อาหารหรือให้มาอาศัยอยู่ในบ้านดูแลแทน ในระหว่างดูแลเกิดไปเกิดใครเข้า คนที่รับไปดูแลก็ต้องรับผิดชอบ ผู้เช่าหรือยืมสัตว์ถือว่าเป็นผู้ดูแลรักษา ผู้ขนส่งสัตว์อย่างที่เราเห็นบนรถบรรทุก วัว ควาย มากๆ ระหว่างทางเกิดหลุดลงมาไปก่อความเสียหาย ผู้ที่รับขนส่งถือว่าเป็นผู้ดูแลรักษาสัตว์ คำว่า ผู้รับเลี้ยงรับรักษานี้หมายถึงคนที่รับเลี้ยงรับรักษาจากเจ้าของ มิได้หมายถึงการช่วยเหลือช่วยรักษา เช่น คนใช้หรือคนในบ้านช่วยให้อาหารสัตว์ช่วยอาบน้ำ ไม่เป็นผู้รับเลี้ยงรับรักษา การรับเลี้ยงรับรักษานี้จะต้องเป็นการทำแทนเจ้าของ อาจทำแทนในฐานะตัวแทน หรืออาจจะทำแทนแบบจัดการงานนอกสั่ง เช่น เพื่อนบ้านที่มีอริยาศย์ช่วยนำสุนัขมาเลี้ยงช่วงที่เจ้าของไม่อยู่ ดังกล่าวข้างต้น ที่ว่ารับเลี้ยงรับรักษาแทนเจ้าของอาจทำให้ฐานะตัวการตัวแทน หรืออาจทำแทนแบบที่มีใช้กิจการที่จะทำกับบุคคลที่ 3 ที่ไม่ใช่ตัวการตัวแทนก็ได้ ขโมยที่ลักสัตว์ไปจากเจ้าของ ถือว่าเป็นผู้รับเลี้ยงรับรักษาในระหว่างนั้นแทนเจ้าของ²²

ผู้รับผิดชอบประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 หมายถึง เจ้าของสัตว์หรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของ (The owner or the person) เพราะกฎหมายใช้คำว่า “หรือ” ไม่ใช่ “และ” จึงหมายถึงคนใดคนหนึ่งโดยพิจารณาถึงว่าขณะสัตว์ก่อให้เกิดความเสียหาย สัตว์อยู่ในความดูแลของเจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของในกรณีที่มีผู้รับเลี้ยงรับรักษาสัตว์โดยเจ้าของไม่ได้เกี่ยวข้องด้วย ผู้รับเลี้ยงรับรักษาจะต้องรับผิดชอบแต่ผู้เดียวเจ้าของไม่ต้องรับผิดชอบ

²¹ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2538). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ละเมิด. หน้า 109.

²² เพิ่ง เพิ่งนิติข (2549). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง. หน้า 334.

ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์ไม่ได้หมายความว่าสัตว์กระทำละเมิดต่อผู้เสียหายแต่เป็นเรื่องที่สัตว์ที่มีเจ้าของก่อความเสียหายขึ้นและกฎหมายบัญญัติให้เจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของต้องรับผิดชอบหลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) โดยที่ผู้ต้องรับผิดไม่จำเป็นต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

ข้อยกเว้นในความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ในวรรคแรก มีสองกรณี คือ

กรณีแรก เจ้าของหรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของได้ใช้ความระมัดระวังอันสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาดูตามชนิดและนิสัยของสัตว์ (Species and nature)

ชนิด (Species) หมายความว่า ประเภทของสัตว์

นิสัย (Nature) หมายความว่า พิสัยสันดานตามธรรมชาติของสัตว์ชนิดนั้น

การเลี้ยงการรักษาสัตว์ต้องคำนึงถึงชนิดและนิสัยของสัตว์ที่เลี้ยงเป็นสำคัญ กล่าวคือ สัตว์ประเภทหนึ่งมีนิสัยความเป็นอยู่อย่างหนึ่ง การรักษาดูแลต้องเป็นอย่างหนึ่ง จึงอาศัยมาตรฐานในการเลี้ยงดูและการรักษาอย่างเดียวกันไม่ได้ ดังนั้นถ้าสุนัขที่มีนิสัยดุร้าย หรือมีความก้าวร้าวกว่าสุนัขทั่วไป จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการเลี้ยงดูและรักษามากขึ้นเป็นพิเศษ เพราะนิสัยของสุนัขดุร้าย หรือก้าวร้าวย่อมจะเป็นอันตรายต่อคนทั่วไปได้มากกว่าสุนัขบ้านทั่วไป แต่ถ้าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่การเลี้ยงดูตามชนิดและนิสัยของสัตว์นั้นๆ แล้วสัตว์นั้นยังก่อความเสียหายขึ้นแล้ว เจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาหาต้องรับผิดไม่

กรณีที่สอง เจ้าของหรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงนั้นหมายความว่า แม้จะได้ใช้ความระมัดระวังดีแล้วตามชนิดนิสัยหรือพฤติกรรมอย่างอื่น²³ แต่ความเสียหายนั้นย่อมเกิดขึ้นอยู่ดีโดยเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้ต้องการให้เจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับเลี้ยงรักษาใช้ความระมัดระวังอย่างเต็มที่ในการควบคุมดูแลรักษาสัตว์ตามชนิด (Species) และนิสัย (Nature) ตามธรรมชาติของสัตว์นั้น เพราะไม่ใช่สัตว์แต่ละตัวจะมีนิสัยแตกต่างกันแม้จะเป็นชนิดหรือประเภทเดียวกัน

กฎหมายให้สิทธิไล่เบียดแต่เจ้าของหรือผู้ที่รับเลี้ยงรับรักษาสัตว์ที่จะเรียกเอาจากบุคคลภายนอกซึ่งได้เร้าหรือยั่วสัตว์ หรือบุคคลภายนอกซึ่งเป็นเจ้าของสัตว์ที่เร้าหรือยั่วสัตว์

การเร้า (Excitement) หมายถึง การกระตุ้น

การยั่ว (Provocation) หมายถึง ยั่วทำให้โกรธ

²³ สักดิ์ สนองชาติ. (2546). คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539. หน้า 157.

การเร้าหรือยั่วที่จะใช้สิทธิไล่เบียดได้ต้องเป็นการเร้าหรือยั่วโดยมิชอบด้วยกฎหมายแต่หากได้มีการเร้าหรือยั่วสัตว์จริงแล้ว ตัวเจ้าของสัตว์หรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาสัตว์ ที่ก่อความเสียหายก็อาจจะไม่ต้องรับผิด โดยเขาย่อมจะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังแล้วอย่างไรก็ตาม หากจะมีการไล่เบียดกันจริงๆ แล้ว น่าจะต้องปรากฏว่าเจ้าของสัตว์หรือผู้รับเลี้ยงรับรักษา ก็ขาดความระมัดระวังเช่นกัน เขาก็มีความผิดอยู่ด้วย ดังนั้นจึงทำให้เข้าใจว่าการไล่เบียดเอาจากบุคคลภายนอกน่าจะเรียกเอาได้ไม่เต็มจำนวนเท่าที่ตนถูกบังคับให้ใช้กำลังใหม่ทดแทนความเสียหาย

นิรโทษกรรมคือ การกระทำความผิดเป็นการละเมิดที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นไม่ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้น้อยกว่าความเสียหายจริง

นิรโทษกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุนัขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 452 ให้อำนาจผู้ครอบครองสัตว์หรือสัตว์ที่จับสัตว์ของผู้อื่นเข้ามาทำความเสียหายในอสังหาริมทรัพย์นั้นและยึดไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทนอันจะพึงต้องใช้แก่ตนได้และถ้าเป็นการจำเป็นโดยพฤติการณ์ แม้จะฆ่าสัตว์นั้นเสียก็ชอบที่จะทำได้ แต่ว่าผู้นั้นต้องบอกกล่าวแก่เจ้าของสัตว์โดยไม่ชักช้า ถ้าและหาตัวเจ้าของสัตว์ไม่พบ ผู้ที่จับสัตว์ไว้ต้องจัดการตามสมควรเพื่อสืบหาตัวเจ้าของ

ถ้ากรณีสุนัขเข้าไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นกฎหมายให้สิทธิแก่ผู้ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน แต่เพื่อป้องกันมิให้เจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาสุนัขปฏิเสธความรับผิดชอบจึงให้สิทธิยึดสุนัขไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการเรียกค่าสินไหมทดแทน แต่ไม่ให้สิทธิที่จะฆ่าสุนัขดังกล่าวนั้น การจะฆ่าสัตว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 452 ต้องมีการจำเป็นโดยพฤติการณ์จึงจะฆ่าได้ กล่าวคือมีความจำเป็นที่ไม่สามารถจะจับหรือยึดสัตว์นั้นไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทนได้ หรือการจับหรือยึดสัตว์นั้นอาจจะก่อให้เกิดอันตรายได้ เช่นการที่สุกรบ้านเข้าไปกินผลไม้ในไร่เสียหาย สุกรบ้านจัดเป็นสัตว์ไม่ดุร้ายการจับโดยละม่อมย่อมทำได้จึงไม่มีความจำเป็นโดยพฤติการณ์ที่ต้องฆ่าสุกรนั้น การที่เจ้าของไร่ยิงสุกรจึงไม่เป็นนิรโทษกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 452 สุนัขพันธุ์ดัลเมเชียน เข้าไปกัดทำลายข้าวของในบ้านของเพื่อนบ้าน การจะจับสุนัข เพื่อยึดไว้เป็นประกันค่าสินไหมทดแทนย่อมกระทำได้ จึงไม่จำเป็นต้องฆ่า

3.3.2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์ทางอ้อม

ความเสียหายเกิดจากสัตว์นั้นต้องเป็นความเสียหายที่เกิดจากสัตว์โดยตรง แต่ความเสียหายบางอย่างถ้ามองเผินๆ อาจคิดว่ามาจากสัตว์ เช่น กลิ่นเหม็นจากมูลสัตว์เลี้ยวประเภท สุกร วัว ควาย ที่ขังไว้ในคอก เมื่อกองทับถมไว้มากๆ ก็ส่งกลิ่นเหม็นจนคนข้างเคียงทนไม่ได้ กรณีนี้จะเป็นความเสียหายสัตว์หรือไม่ เห็นว่าความเสียหายจากกลิ่นเหม็นดังกล่าว แม้จะเกิดจากสัตว์ก็ยังไม่ใช่สัตว์

ก่อให้เกิดความเสียหายโดยตรงเพราะธรรมชาติของ วัว ควาย มักจะถ่ายมูลไม่เป็นที่เป็นทาง ไม่ทับบมหมักหมมจนกลิ่นเหม็นอบอวลเหมือนของสุกร หรือ วัว ควาย ที่เจ้าของเอาขังคอกไว้กว่า 1 ตัว ขึ้นไป ดังนั้นการที่คนเลี้ยงเอาสุกร หรือ วัว ควาย ขังคอกไว้หลายตัวทุกคืนติดต่อกันทำให้มันถูกบังคับให้ต้องถ่ายมูลไว้ในคอกทับบมกันจนส่งกลิ่นเหม็นรบกวนคนข้างเคียง กลิ่นเหม็นดังกล่าวจึงเกิดจากเจ้าของไปบังคับมันเอง ทำให้มันต้องถ่ายมูลอย่างผิดธรรมชาติของมันกลิ่นเหม็น ในกรณีนี้จึงไม่เกิดจากสัตว์โดยตรง แต่เจ้าของหรือผู้รับเลี้ยงรับรักษาสัตว์เหล่านั้น ก็ต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่นที่ต้องทุกข์ทรมานกับกลิ่นเหม็นนั้น ซึ่งจะใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 บังคับไม่ได้เพราะไม่ใช่ความเสียหายเกิดจากสัตว์ที่น่าบังคับได้ก็จะเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1337²⁴

การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421 เป็นการใช้สิทธิเกินขอบเขตแห่งความชอบธรรมที่กฎหมายให้สิทธินั้นไว้ เรียกว่า การใช้สิทธิเกินส่วน ซึ่งการใช้สิทธิตาม มาตรา 421 นั้นถือเป็นการใช้สิทธิตามปกติที่มีอยู่ตามกฎหมายไปในทางเสียหายแก่ผู้อื่น แต่หากเป็นการกระทำโดยไม่มีสิทธิก็จะเป็นละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 จึงอาจกล่าวได้ว่าการใช้สิทธิเกินส่วนที่จะทำให้เกิดความเดือดร้อนเกินกว่าที่ควรคิดหรือคาดหมายได้ตาม มาตรา 421 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1337 จะต้องมิลักษณะเป็นการใช้สิทธิโดยเจตนาถั่นแกล้ง คือจงใจหรือประสงค์ต่อผลที่จะให้บุคคลอื่นเสียหาย

บุคคลผู้ได้รับความคุ้มครองตาม มาตรา 1337 จำกัดเฉพาะแต่เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ หรือผู้ครอบครองที่ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินที่ควรคิดหรือคาดหมายได้เท่านั้น ส่วนปัญหาว่าการกระทำขนาดไหนหรือเพียงใดเป็นเหตุให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญและได้รับความเดือดร้อนเป็นพิเศษ เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏโดยคำนึงถึงสภาพและตำแหน่งที่อยู่แห่งทรัพย์สินนั้นมาค่านึงประกอบ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1337 แตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 คือเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินกว่าที่คาดคิดหรือคาดหมายได้เป็นไปตามปกติและเหตุอันควรในเมื่อเอาสภาพและตำแหน่งที่อยู่แห่งทรัพย์สินมาค่านึงประกอบ มีสิทธิจะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนให้สิ้นไปได้และอาจเรียกเอาค่าทดแทนได้ แตกต่างจากกฎหมายละเมิดต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทและมีความเสียหายเกิดขึ้นชัดเจนตาม มาตรา 420 หรือมีเจตนาถั่นแกล้งประมวลกฎหมายแพ่งและ

²⁴ สมพร พรหมพิตร. เล่มเดิม. หน้า 102.

พาณิชย์ตาม มาตรา 421 ดังนั้นการใช้สิทธิของตนแม้ไม่เป็นการละเมิดก็อาจต้องห้ามตาม มาตรา 1337

ความเสียหายในเรื่องละเมิดต้องเป็นความเสียหายดังที่ระบุไว้ในบทบัญญัติชัดเจน ซึ่งจะต่างจาก มาตรา 1337 ที่ว่าความเดือดร้อนหรือเสียหายมิได้ระบุโดยชัดเจนและมีลักษณะเป็น ความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินกว่าที่คาดคิดหรือคาดหมายได้ว่าเป็นไปตามปกติ ซึ่งมีความหมาย กว้างและครอบคลุมมากกว่ากฎหมายละเมิด เช่น ความเสียหายด้านจิตใจ

ในกฎหมายละเมิดมีลักษณะความรับผิดชอบให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นหลัก ส่วน มาตรา 1337 จะให้อำนาจเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ผู้ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนดำเนินการ อย่างไรก็ดี เพื่อให้ความเสียหายหรือเดือดร้อนสิ้นไป การให้อำนาจดำเนินการอย่างใดๆ โดยไม่ขัดต่อ กฎหมายตาม มาตรา 1337 จึงมีลักษณะเป็นการขยายอำนาจของเจ้าของกรรมสิทธิ์ออกไปให้มี อำนาจที่จะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนรำคาญให้สิ้นไป แม้การขยายอำนาจนี้ น่าจะจำกัดอยู่เฉพาะตัวทรัพย์สินที่มีกรรมสิทธิ์นั่นเอง แต่ก็มีประโยชน์ต่อผู้ได้รับความเสียหายหรือ เดือดร้อนอย่างพอสมควร มาตรา 1337 ยังไม่ตัดสิทธิในเรียกค่าทดแทนด้วย แต่มาตรานี้คุ้มครอง เฉพาะเจ้าของอสังหาริมทรัพย์หรือผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นั้นเท่านั้น ดังนั้น หากเป็น บุคคลอื่นนอกจากที่ระบุใน มาตรา 1337 แม้จะได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากเสียงเห่าหอน กลิ่นเหม็นเน่าจากการขับถ่ายของสุนัข ก็ไม่อาจฟ้องร้องดำเนินคดีตาม มาตรา 1337 ได้

แม้ว่าบทบัญญัตินี้จะกำหนดให้เจ้าของเป็นผู้รับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายในความเสียหายที่เกิดขึ้น อันเป็นบทเฉพาะกฎหมายว่าด้วยการละเมิด อันความเสียหายเกิดขึ้นจากสัตว์ แต่การที่เจ้าของสัตว์ มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลสัตว์เลี้ยงของตน การที่ตนเองมีหน้าที่แต่กลับ เจตนาปล่อยสัตว์ดังกล่าวในที่สาธารณะ ซึ่งคาดหมายได้อยู่แล้วว่าสัตว์ดังกล่าวจะต้องเคลื่อนไหว ไปยังที่ต่างๆ และสามารถสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่นได้ จึงยังคงต้องรับผิดชอบในหลักกฎหมาย ละเมิดในส่วนของบริษัททั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420²⁵

เมื่อบุคคลใดทำให้บุคคลอื่นเสียหาย ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบ จึงควรทำความเข้าใจ ณ ที่นี้ ว่าความรับผิดชอบมีความหมายอย่างไร โดยทั่วไป ความรับผิดชอบพันธะของบุคคลที่จะต้องได้รับโทษ หรือผลร้ายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือจะต้องซ่อมแซมความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนได้ ก่อให้เกิดขึ้น เพราะได้กระทำการแตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย เป็นเหตุให้เกิดความ ไม่สงบสุขในสังคม หรือได้กระทำให้เพื่อนบ้านได้รับความเสียหายโดยที่ตนไม่มีอำนาจกระทำได้ ความรับผิดชอบนี้อาจเป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมหรือความรับผิดชอบทางกฎหมายก็ได้

²⁵ วาริ นาสกุล. (ม.ป.ป.). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. หน้า 87 – 88.

ความรับผิดชอบศีลธรรม หมายความว่า ผู้กระทำได้รับโทษทางจิตใจเกิดขึ้นภายในตนเอง ไม่เกี่ยวกับโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย เช่น คำทำร้ายร่างกายแดง แม้ว่า จะยังไม่ถูกกฎหมายบ้านเมืองลงโทษ แต่คำก็เกิดความไม่สงบสุขรู้ว่าสิ่งที่ตนทำไม่ถูกหรือเกิดความหวาดกลัวว่าวันหนึ่งตนอาจถูกแดงฟ้องร้องได้

การที่เจ้าของสัตว์ปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนออกมาในที่สาธารณะโดยสละความเป็นเจ้าของแล้วนั้น ก็อาจต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ทำละเมิดต่อผู้อื่น เนื่องจากการที่เจ้าของนำสัตว์ไปปล่อยนั้น อาจเป็นการกระทำโดยประมาท ซึ่งอาจอธิบายได้ดังนี้

ประมาทเลินเล่อ หมายถึง การกระทำโดยมิได้ตั้งใจ แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลที่อยู่ในภาวะเช่นนั้น จักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ ซึ่งการที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงอยู่รู้แล้วว่าการที่ปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนออกไป แม้ไม่ได้เจตนาจะให้สัตว์เลี้ยงของตนไปสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่น แต่การที่เจ้าของปราศจากความระมัดระวังโดยไม่หาวิธีในการจัดการกับสัตว์เลี้ยงของตนเองแทนที่จะนำสัตว์ไปปล่อย ซึ่งตามวิสัยและพฤติการณ์ดังกล่าว คือ มิได้มีผู้ใดมาบังคับให้ทำการทิ้งสัตว์เลี้ยง เจ้าของก็มีสิทธิในการนำสัตว์เลี้ยงไปให้ผู้อื่น หรือไปฝากมูลนิธิเลี้ยงโดยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดู แต่เจ้าของกลับเลือกทางที่สะดวกกับตนเองที่สุด ซึ่งคนทั่วไปย่อมคาดหมายได้ว่า สัตว์เลี้ยงดังกล่าวอาจจะสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่นได้ โดยนำทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลมาปรับใช้ได้ ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลของการกระทำนี้ ถือเป็นหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบละเมิดที่สำคัญประการหนึ่ง ถึงแม้ถ้อยคำในดวงบทจะมีได้ระบุให้ชัดเจนเหมือนหลักเกณฑ์ข้ออื่นๆ ก็ตาม ซึ่งในการวินิจฉัยว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผลตามหลักเกณฑ์ข้อนี้หรือไม่นั้น ควรจะต้องแยกพิจารณาเป็น 2 ขั้นตอน กล่าวคือ 1. มีความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุและผลต่อกันระหว่างการกระทำโดยไม่ชอบของจำเลยกับผู้เสียหายที่โจทก์ได้รับอยู่จริงหรือไม่ และ 2. ความเสียหายที่เป็นผลมาจากการกระทำของจำเลยนั้น ไกลเกินกว่าเหตุที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบหรือไม่

ซึ่งหากพิจารณาจากสิ่งที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงกระทำนั้น หากเจ้าของสัตว์เลี้ยงไม่ปล่อยสัตว์เลี้ยงของตนในที่สาธารณะ สัตว์เลี้ยงก็ยังไม่ไปสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่น ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของเจ้าของสัตว์กับผลในความเสียหายของผู้ที่ได้รับความเสียหายจากสัตว์ จึงมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้น เจ้าของสัตว์ยังคงต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสัตว์เลี้ยงของตนเองอยู่ แม้ว่าเจ้าของจะได้สละกรรมสิทธิ์ไปแล้วก็ตาม แต่เป็นการรับผิดชอบตามกฎหมายละเมิดทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งภาระการพิสูจน์จะแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 433 ซึ่งภาระการพิสูจน์ความเสียหายจะตกอยู่กับเจ้าของ

สัตว์เลี้ยง ดังนั้น การที่ผู้ที่ได้รับความเสียหายยังคงเรียกร้องให้เจ้าของเดิมของสัตว์เลี้ยงดังกล่าวรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายได้ แต่จะมีความยากลำบากตรงที่จะต้องเป็นผู้ดำเนินการนำสืบพยานทั้งหมด ซึ่งต่างจากเจตนารมณ์ของหลักความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ ซึ่งผู้ที่ได้รับความเสียหายมีหน้าที่พิสูจน์เพียงแค่ว่าสัตว์ดังกล่าวเป็นของเจ้าของและตนได้รับบาดเจ็บจากสัตว์ดังกล่าวเท่านั้น หน้าที่นำสืบต่างๆ จะตกอยู่กับฝ่ายเจ้าของในการนำสืบแก้ต่างคดี

3.4 หลักเกณฑ์กฎหมายในการควบคุมและจัดการมิให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของ

3.4.1 สิทธิในการเลี้ยงสัตว์ตามรัฐธรรมนูญ

การเลี้ยงสัตว์ถือเป็นการใช้สิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิแก่ประชาชนทั่วไป สามารถเลี้ยงสัตว์ได้โดยอิสระแต่ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิของผู้อื่น โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ปีพ.ศ. 2550 กำหนดให้เป็นหลักทั่วไปว่า สิทธิและเสรีภาพของเอกชนแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิในทางทรัพย์สิน ร่างกาย การชุมนุม การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ล้วนได้รับการคุ้มครอง แต่ในขณะเดียวกันในกฎหมายรัฐธรรมนูญนี้เอง ก็บัญญัติให้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวบางอย่างอาจถูกจำกัดได้โดยกฎหมาย ซึ่งเท่ากับว่ากฎหมายที่จำกัดสิทธิเสรีภาพนี้เป็นกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพบางอย่างเช่นเดียวกัน ดังนั้นคำกล่าวที่ว่าสิทธิเสรีภาพของบุคคลสามารถทำอะไรก็ได้หากรัฐธรรมนูญรับรอง แม้จะกระทบสิทธิของคนอื่นหรือทำให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง และหากเจ้าหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ใช้สิทธิเสรีภาพ การบังคับใช้กฎหมายของรัฐย่อมเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ คำกล่าวเช่นนี้ไม่ถูกต้องเสมอไป โดยเหตุผลจากแนวคิดในทางรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ที่มีมาตั้งแต่ประวัติศาสตร์ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า การจำกัดสิทธิเสรีภาพที่ออกโดยกฎหมายก็ได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกัน เพราะรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้อำนาจไว้ในการออกกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลบางอย่าง กฎหมายดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ หากกฎหมายนั้นกำหนดไว้เท่าที่จำเป็นและไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2550 มาตรา 29 วรรคแรก เหตุที่รัฐธรรมนูญให้ออกกฎหมายยกเว้นไว้โดยให้มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลบางประการ ก็เพื่อรับรองหรือคุ้มครองประโยชน์ของสาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน เป็นการยืนยันว่าประโยชน์ของสาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวมย่อมมาก่อนหรือสำคัญกว่าสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนแต่ละคน เพื่อให้สังคมมีความสงบเรียบร้อย มีความมั่นคง หรือเพื่อป้องกัน หรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน เป็นต้น

3.4.1.1 สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ

สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง (มาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550) มาตรา 41 สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครองขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิเช่นนี้ย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

3.4.1.2 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยรัฐธรรมนูญเองหรือกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจ

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวมาในข้อ 2 ได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในแต่ละมาตราดังกล่าวแล้ว หรือแม้แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับก่อนๆ บางฉบับก็ให้การรับรองและคุ้มครองเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามสิทธิและเสรีภาพนี้ก็ทำให้สามารถใช้โดยไม่มีขอบเขตไม่ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเองหรือกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ ได้บัญญัติข้อยกเว้นไว้เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพเช่นนี้ในบางอย่าง ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32, 33, 34, 41, 42, 43, 45, 56 และ 63 นั้นเองต่างก็บัญญัติข้อยกเว้นเอาไว้ว่าให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพบางอย่างได้ดังจะกล่าวในตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง (มาตรา 41 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550)

ในกรณีนี้มีข้อยกเว้นในมาตรา 41 วรรคแรก บัญญัติว่าขอบเขตแห่งสิทธิและการจำกัดสิทธิในเรื่องนี้ให้ทำได้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น กรณีดังต่อไปนี้

ตัวอย่าง ในเรื่องของการจำกัดสิทธิของบุคคลในทรัพย์สินของตนเอง โดยห้ามบุคคลใดใช้สิทธิของตนเป็นเหตุให้เจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้รับความเสียหาย หรือเดือดร้อนเกินที่ควรคิดหรือคาดหมายได้ว่าจะจะเป็นไปตามปกติและเหตุอันควรในเมื่อเอาสภาพและตำแหน่งที่อยู่แห่งทรัพย์สินนั้นมาค้ำประกันประกอบ เจ้าของอสังหาริมทรัพย์มีสิทธิจะปฏิบัติการเพื่อยังความเสียหายหรือเดือดร้อนนั้นให้สิ้นไป ทั้งนี้ไม่ลบหลู่สิทธิที่จะเรียกเอาค่าทดแทน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1337 อันเป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้

ตัวอย่าง การจำกัดสิทธิทางทรัพย์สินของบุคคลโดยอาจเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือบ้านหากถูกผู้อื่นครอบครองปรปักษ์ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1382 อันเป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้

ตัวอย่าง การจำกัดสิทธิทางทรัพย์สินของบุคคลโดยให้เจ้าของอาวุธปืนต้องไปขอและได้รับอนุญาตให้มีหรือใช้อาวุธปืน ตาม พระราชบัญญัติอาวุธปืน ฯลฯ พ.ศ. 2490 อันเป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้

3.5 หลักกฎหมายในการควบคุมและจัดการมิให้สัตว์ตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของตามกฎหมายอื่น

3.5.1 ห้ามมิให้ปล่อยปละละเลยสัตว์คู่โดยลำพัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377 ผู้ใดควบคุมสัตว์คู่หรือสัตว์ร้ายปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปโดยลำพังในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือ ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

สัตว์คู่คือ สัตว์ซึ่งตามธรรมชาติไม่ใช่สัตว์ร้าย แต่มีนิสัยดุเป็นบางตัว เช่น สุนัขบางตัวดุ บางตัวไม่ดุ

สัตว์ร้ายคือ สัตว์ซึ่งดุโดยธรรมชาติเช่น เสือ จระเข้ งูพิษ

การปล่อยปละละเลยคือ ไม่ดูแลการที่สัตว์นั้นเที่ยวไปตามลำพังปราศจากผู้ควบคุมพาสัตว์นั้นไป²⁶

สุนัขเป็นสัตว์เลี้ยงแต่อาจเป็นสัตว์คู่ได้ ทั้งนี้ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ของสุนัขแต่ละตัว กฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนถึงความหมายของสัตว์คู่ จึงอาจเกิดปัญหาในการพิจารณาว่าสุนัขที่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นสัตว์คู่หรือไม่ เช่น ขณะที่นาย ก. ได้ขับจี้รถ จักรยานยนต์ผ่านบริเวณซอยบ้านนาย ข. ได้มีสุนัขของนาย ข. วิ่งไล่รถจักรยานยนต์ของนาย ก. และเมื่อนาย ก. จอดรถ สุนัขได้วิ่งเข้ามากัดที่แข้งของนาย ก. สุนัขของนาย ก. ปกติจะวิ่งไล่เห่าคนแปลกหน้าซึ่งเป็นนิสัยทั่วไปและกีดบุคคลบางครั้งเท่านั้น จึงฟังไม่ได้ว่าสุนัขตัวดังกล่าวเป็นสุนัขคู่ตามความหมายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377 จึงขาดองค์ประกอบความผิด นาย ก. ไม่ใช่ผู้ควบคุมสัตว์คู่ที่ปล่อยปละละเลยให้สัตว์นั้นเที่ยวไปตามลำพังในประการที่อาจทำอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สิน แต่หากเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดในกรุงเทพมหานครจะต้องนำข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ พ.ศ. 2548 ข้อ 5 นิยามคำว่า การปล่อยสุนัขและสุนัขควบคุมพิเศษมาพิจารณา สุนัขที่มีประวัติทำร้ายคนหรือพยายามทำร้ายคนซึ่งเป็นสุนัขควบคุมพิเศษตามข้อบัญญัติดังกล่าวถือเป็นสุนัขคู่ นาย ก. ต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377

ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377 นั้นกล่าวถึงการห้ามมิให้มีการปล่อยปะสัตว์ร้ายตามลำพัง แต่หากเป็นสัตว์ที่ไม่ดุร้าย ก็จะไม่เข้าข่ายความผิดของมาตรานี้ ซึ่งการนำแมวหรือสุนัขไปปล่อยตามวัดหรือที่สาธารณะต่างๆ ก็จะไม่ผิดตามมาตรานี้ เนื่องจาก สุนัขและแมวไม่ใช่สัตว์ร้าย จึงไม่สามารถใช้มาตรานี้ในการป้องกันมิให้มีการปล่อยปละละเลยสัตว์เลี้ยงได้

²⁶ จิตติ ดิงศภัทิย์. (2545). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาค 2 ตอนที่ 2 และ ภาค 3*. หน้า 2821.

3.5.2 ห้ามมิให้ปล่อยสุนัขในที่สาธารณะโดยลำพังในจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามเทศบัญญัติเทศบาลนครศรีธรรมราช

เทศบัญญัติเทศบาลนครศรีธรรมราช เรื่อง การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2549 นี้ ออกตามความในมาตรา 29 แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มีสาระสำคัญทำนองเดียวกับข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่องการควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข พ.ศ. 2548 โดยเหตุผลในการร่างเทศบัญญัตินี้ก็เพื่อประโยชน์ในการรักษาภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน ป้องกันเหตุเดือดร้อนรำคาญอันตรายจากสัตว์เลี้ยงสุนัข เช่น สุนัขกัดคนแล้ว ไม่มีเจ้าของแสดงความรับผิดชอบ ตลอดจนอันตรายจากเชื้อโรคที่เกิดจากสุนัขโดยใช้บังคับกับสุนัขเลี้ยงที่อยู่ในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราชโดยให้ถือว่าเขตเทศบาลนครศรีธรรมราชเป็นเขตควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสุนัข (ข้อ 7) และห้ามมิให้ผู้ใดปล่อยสุนัขในที่หรือทางสาธารณะหรือในที่อื่นใดในเขตเทศบาลนครศรีธรรมราชโดยเด็ดขาด (ข้อ 8)

ตามข้อ 5 “เจ้าของสุนัข” หมายความว่ารวมถึงผู้ครอบครองสุนัข หรือ ผู้ได้อาหารและที่อยู่แก่สุนัขเป็นประจำด้วย โดยเจ้าของสุนัขจะต้องนำสุนัขหรือใบรับรองสุนัขไปจดทะเบียน (ข้อ 9) และต้องมีการแจ้งเพิ่มเติมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลเกี่ยวกับสุนัข ไม่ว่าจะเป็นการย้ายสถานที่อยู่ บัตรประจำตัวสุนัขสูญหาย ถูกทำลาย หรือชำรุด หรือกรณีที่สุนัขทำร้ายหรือพยายามทำร้ายคน หรือสุนัขตาย หรือประสงค์จะเปลี่ยนเจ้าของ กรณีเหล่านี้ต้องแจ้งให้หน่วยงานทราบด้วย (ข้อ 12-14) นอกจากนี้ เจ้าของสุนัขต้องปฏิบัติตามหมวด 3 ว่าด้วยการควบคุมการเลี้ยงสุนัข เช่น ควบคุมสุนัขมิให้ออกนอกสถานที่เลี้ยงโดยปราศจากการควบคุม หรือควบคุมดูแลสุนัขมิให้ก่อเหตุเดือดร้อนรำคาญ เช่น ก่อให้เกิดเสียงดังติดต่อกันเป็นระยะเวลานานๆ หรือจัดเก็บสิ่งปฏิกูลไม่ปล่อยให้เป็นที่สะสมหมักหมมจนเกิดกลิ่นเหม็นรบกวนผู้ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง (ข้อ 16) ส่วนการนำสุนัขออกนอกสถานที่เลี้ยงนั้น เจ้าของทุกบัตรประจำตัวสุนัขตลอดเวลา และต้องผูกสายลากจูงสุนัขและจับสายลากจูงสุนัขตลอดเวลา และในกรณีที่สุนัขควบคุมพิเศษจะต้องใส่อุปกรณ์ครอบปากเพิ่มเติมด้วย (ข้อ 20) และห้ามบุคคลอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือเกินกว่าหกสิบห้าปี นำสุนัขควบคุมพิเศษออกนอกสถานที่เลี้ยง (ข้อ 21) หากฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติเหล่านี้จะมีบทลงโทษตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท ทั้งนี้ ผู้ที่พบเห็นการฝ่าฝืนโดยมีหลักฐานบ่งชี้ชัดเจน เช่น รูปถ่าย สามารถแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นให้ดำเนินการปรับได้ทันที²⁷

²⁷ ธนพร เกิดผล. เล่มเดิม. หน้า 103-104.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายได้มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนในการห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อยสัตว์ไปในที่สาธารณะโดยลำพัง แต่เป็นการกำหนดที่ไม่ครอบคลุม โดยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 377 ก็มีเพียงการกำหนดไว้เฉพาะเพียงแต่สัตว์ดุร้าย เท่านั้น แต่ไม่รวมถึงสัตว์เลี้ยงทั่วไป และในส่วนของข้อบัญญัติเทศบาลนครศรีธรรมราชนั้น ก็บังคับเฉพาะสุนัขในพื้นที่เขตนครศรีธรรมราชเท่านั้น มิได้มีการครอบคลุมไปถึงในที่ต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้ข้อบัญญัติดังกล่าวไม่เป็นที่แพร่หลายในสังคม และไม่ได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง จึงทำให้ข้อบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่สามารถบังคับใช้ได้มีประสิทธิภาพ

3.6 หลักกฎหมายในการควบคุมและจัดการมิให้สัตว์ตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของของต่างประเทศ

มาตรการในการควบคุมดูแลสัตว์เลี้ยงของต่างประเทศนั้น มีการกำหนดรูปแบบ และหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการเลี้ยงสัตว์ไว้อย่างชัดเจน รวมถึง มีมาตรการในการจัดการหากสัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของอย่างเด็ดขาด ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายของต่างประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะขอยกตัวอย่างประเทศดังต่อไปนี้

3.6.1 มาตรการควบคุมสุนัขจรจัดในประเทศญี่ปุ่น

ปัญหาสุนัขจรจัด เนื่องจากสุนัขจรจัดเป็นพาหะของโรคร้ายต่างๆ เช่น โรคพิษสุนัขบ้า มาสู่มนุษย์ และก่อให้เกิดความเสียหายทางทรัพย์สินไปจนกระทั่งถึงชีวิต ดังนั้นที่ประเทศญี่ปุ่นจึงมีวิธีกำจัดสุนัขจรจัดขึ้น เมื่อพบเจอสุนัขที่ไม่มีเจ้าของ เจ้าหน้าที่เทศบาลจะทำการกักขังควบคุมไว้ที่เทศบาลของเขตนั้นๆ เป็นระยะเวลา 3 วัน - 1 สัปดาห์ โดยในระหว่างที่คุมขัง เจ้าหน้าที่จะทำการปิดประกาศแจ้งให้ทราบว่ามีสุนัขลักษณะใดบ้างที่ถูกคุมขังอยู่เพื่อหาเจ้าของ หรือ หาผู้อุปถัมภ์ต่อไป แต่หากถึงกำหนดเวลาแล้วยังไม่มีเจ้าของมาแสดงตนหรือไม่มีผู้ใดประสงค์รับไปอุปถัมภ์ เจ้าหน้าที่จะทำการรณรงค์สกรับอนไดออกไซค์ ตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้า

แนวทางการป้องกันปัญหาสุนัขจรจัดของประเทศญี่ปุ่น

ในประเทศญี่ปุ่นมีการออกกฎหมายการละทิ้งสัตว์เลี้ยงที่ครอบครองเป็นที่ชัดเจนคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองสัตว์เลี้ยง มาตรา 44 วรรค 3 กล่าวว่า การละทิ้งสัตว์เลี้ยงถือเป็นอาชญากรรม ระวังโทษปรับไม่เกิน 500,000 เยน นอกเหนือจากนี้แล้ว ประเทศญี่ปุ่นกำหนดให้ผู้ครอบครองสัตว์เลี้ยงต้องนำสัตว์เลี้ยงไปฝังไมโครชิพไว้ใต้ผิวหนังเพื่อชี้ชัดและระบุความเป็นเจ้าของได้อย่างแท้จริงแม้ในกรณีที่สัตว์เลี้ยงสูญหายก็ตาม

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในประเทศญี่ปุ่นมีการจัดการสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของอย่างเด็ดขาดโดยหากพบสัตว์เลี้ยงตามที่สาธารณะจะทำการจับสัตว์เลี้ยงนั้นไปกักเพื่อรอเจ้าของมารับและกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้เจ้าของสุนัขจะต้องนำสุนัขของตนไปฝังไมโครชิพเพื่อติดตามหาเจ้าของซึ่งเป็นการ

แก้ปัญหาสัตว์เร่ร่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากนำมาใช้กับประเทศไทยอาจไม่เป็นที่ยอมรับ เนื่องจากประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ การกำจัดสัตว์นั้นไม่สามารถเป็นที่ยอมรับต่อสังคมได้ จึงทำให้ ปัญหาในส่วนของการจัดจ้ดในประเทศไทยยังมีปริมาณมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต

3.6.2 มาตรการควบคุมสุนัขในประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียมีรูปแบบรัฐบาลเป็นสหพันธรัฐ (federal) แบ่งออกเป็น 6 รัฐ ได้แก่ รัฐ New South Wales รัฐ Queensland รัฐ South Australia รัฐ Tasmania รัฐ Victoria และรัฐ Western Australia และ 2 เขตการปกครอง ได้แก่ Northern Territory และ Australian Capital Territory ซึ่งเป็นเขตเมืองหลวง โดยที่แต่ละรัฐและเขตการปกครองนั้นจะมีสถานิติบัญญัติเป็นของตัวเอง สามารถออกกฎหมายเพื่อบังคับใช้ในรัฐของตนเอง ดังนั้น กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ ในแต่ละรัฐและเขตการปกครองจะมีกฎหมายที่ใช้บังคับในเขตพื้นที่ของตนเอง

ในส่วนของรัฐบาลกลางจะมีหน่วยงาน Department of Agriculture, Fisheries and Forestry²⁸ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับกการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองหรือจัดการสัตว์ภายในประเทศ แต่มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับการส่งออกและนำเข้าสัตว์ ในหน่วยงานดังกล่าวจะมีคณะกรรมการที่ปรึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับสวัสดิภาพของสัตว์ (National Consultative Committee on Animal Welfare: NCCAW)²⁹ มีหน้าที่เกี่ยวกับ

1. ให้คำแนะนำต่อรัฐบาลกลางเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายในระดับชาติเกี่ยวกับสัตว์
2. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความเหมาะสมและประสิทธิผลของมาตรฐานการปฏิบัติ (Codes of practice), นโยบาย (Policies), แนวทางปฏิบัติ (Guidelines) และกฎหมาย (Legislation) ในระดับชาติ เพื่อคุ้มครองและส่งเสริมสวัสดิภาพของสัตว์ และปกป้องผลประโยชน์ของชาติ
3. ประสานงานกับคณะทำงานกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. ทำหน้าที่อื่นที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรี

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสุนัข คณะกรรมการดังกล่าวได้ออก แนวทางปฏิบัติสำหรับการควบคุมสุนัขและการเลี้ยงสุนัขด้วยความรับผิดชอบ (Guidelines for the control and responsible

²⁸ Department of Agriculture, Fisheries and Forestry Australian Government, Retrieved January 13, 2013, from <http://www.daff.gov.au/>

²⁹ National Consultative Committee on Animal Welfare, Department of Agriculture, Fisheries and Forestry Australian Government. Retrieved January 13, from <http://www.daff.gov.au/animal-plant-health/welfare/nccaw>

ownership of dogs)³⁰ โดยกำหนดให้กฎหมายที่กำกับดูแลการควบคุมและการเลี้ยงสุนัขจะต้องสนับสนุนการเลี้ยงสุนัขด้วยความรับผิดชอบ และจัดการกับปัญหาที่เกิดจากสุนัขที่ถูกเลี้ยงดูโดยปราศจากความรับผิดชอบ สุนัขจรจัด สุนัขที่ก่อความรำคาญ และสุนัขดุร้าย ซึ่งมีสาระสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1. ต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกควบคู่ไปกับการใช้กฎหมาย ตัวกฎหมายจะต้องกำหนดประเด็นปัญหาให้ชัดเจนและมีแนวทางแก้ไขตามความเป็นจริงและจะต้องจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและเหมาะสม
2. ต้องพิจารณาถึงการจดทะเบียนสุนัข และการระบุตัวสุนัขและเจ้าของ
3. สำหรับสุนัขจรจัดนั้นจะต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าสถานการณ์ไหนบ้างที่จะถือได้ว่าสุนัขนั้นเป็นสุนัขเร่ร่อน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะรวมถึงการที่สุนัขอยู่นอกสถานที่ของผู้เลี้ยงโดยปราศจากการควบคุม
4. นอกจากการกำหนดสุนัขอยู่ในสถานที่ของผู้เลี้ยงแล้ว จะต้องกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการที่สุนัขเร่ร่อนอยู่ในสถานที่บางแห่ง เช่น ฟาร์ม พื้นที่สงวน โรงเรียน พื้นที่ค้าขาย หรือชายหาด เป็นต้น
5. ที่ก่อความรำคาญให้รวมถึง สุนัขที่เห่าไม่หยุด และส่งเสียงรบกวนความสงบของผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียง ซึ่งหน่วยงานที่ออกกฎหมายจะต้องได้รับอำนาจในการจัดการกับสุนัขเหล่านี้ และควรกำหนดให้ผู้เลี้ยงสุนัขเก็บมูลของสุนัขตามท้องถนนด้วย
6. มีการกำหนดความหมายของสุนัขอันตรายให้ชัดเจนโดยใช้พฤติกรรมสุนัขเป็นพื้นฐาน ไม่ใช่ดูจากสายพันธุ์เป็นหลัก และผู้เป็นเจ้าของสุนัขอันตรายจะต้องดูแลให้สุนัขอยู่ในพื้นที่ไม่ให้หลุดออกมาได้ หากมีการบ่งชี้ได้ว่าสุนัขตัวใดเป็นสุนัขอันตราย จะต้องมีการสวมปลอกคอตามสีที่กำหนด และต้องอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเข้มงวดและสวมครอบปาก เวลาที่ออกมานอกสถานที่เลี้ยง
7. กฎหมายจะต้องกำหนดให้ผู้ที่มีความเสียหายและบาดเจ็บจะต้องได้รับการชดเชยเต็มจำนวน
8. กฎหมายจะต้องมีข้อยกเว้นสำหรับสุนัขที่ใช้ในราชการ และคำนึงถึงบทบาทของสุนัขนำทางและช่วยเหลือ คนหูหนวกและตาบอด

³⁰ “Guidelines for the control and responsible ownership of dog.” Department of Agriculture.

9. การเพาะพันธุ์สุนัขเพื่อการค้าควรมีการควบคุมให้มีมาตรฐานที่เหมาะสมควรกำหนดให้ผู้ขายลูกสุนัขให้ข้อมูลการจัดการกับสุนัขที่จู่ขายด้วย นอกจากนี้ควรห้ามการส่งเสริมการขายลูกสุนัขและลูกสุนัขโดยไม่มีการวางแผนล่วงหน้า

10. ต้องมีการฝึกอบรมให้กับผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสุนัข โดยเฉพาะทักษะในการสื่อสารและการมีส่วนร่วมในการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณะ

11. การให้รางวัลแก่ผู้เลี้ยงสุนัขด้วยความรับผิดชอบ ด้วยการลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสุนัขในกรณีที่ได้นำสุนัขไปทำหมัน ไปฝึก หรือทำให้สามารถบ่งชี้สุนัขได้โดยถาวร

12. จะต้องกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติเกี่ยวกับสุนัขรักษาความปลอดภัย ในเรื่องของการมีไว้เพื่อการค้า การฝึกและการใช้

การจัดการปัญหาสุนัขจรจัดในออสเตรเลียนั้น ไม่ได้เกี่ยวกับสุนัขจรจัดแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกี่ยวกับการจัดการสุนัขเลี้ยงและบริหารชุมชนโดยรวม และปัญหาสุนัขจรจัดสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการสุนัขที่ไม่ดีพอ³¹ จากสถิติของสมาคมสงเคราะห์สัตว์ (The Royal Society for the Prevention for Cruelty to Animals: RSPCA)³² แสดงให้เห็นว่าในปี 2007-2008 ได้รับสุนัขที่ถูกทอดทิ้งไว้เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 70,514 ตัว โดยมีสุนัขที่สามารถกลับคืนสู่เจ้าของได้จำนวน 22,161 ตัว สุนัขที่ไปอยู่บ้านใหม่จำนวน 19,276 ตัว และสุนัขถูกทำลายจำนวน 22,723 ตัว ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนที่สุนัขที่ถูกทำลายมีจำนวนสูงกว่าจำนวนสุนัขที่สามารถกลับคืนสู่เจ้าของได้หน่วยงานทางปกครองและองค์กรสงเคราะห์ได้ร่วมมือกันใช้มาตรการต่างๆ เพื่อลดจำนวนสุนัขเร่ร่อนที่ต้องไปอยู่ในสถานเคราะห์สัตว์ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงสุนัขมีความรับผิดชอบ
2. ช่วยทำให้สุนัขที่พลัดหลงกลับคืนสู่เจ้าของ
3. หาที่อยู่ใหม่ให้สุนัข

โดยมีการให้ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เลี้ยงสุนัขรวมทั้งการปฏิบัติเมื่อสุนัขหาย กฎหมายที่กำหนดให้มีการจดทะเบียนสุนัข การระบุตัวสุนัขและเจ้าของ และการทำหมัน

³¹ Dick Murray, "Stray Dog Management for Island Nations and Other Countries in the Australasia/Oceania Region, p. 9.

³² The Royal Society for the Prevention for Cruelty to Animals Australia, Retrieved January 13, from <http://www.rspca.org.au>

3.6.2.1 มาตรการกฎหมายในการจัดการปัญหามสุนัขจรจัดของประเทศออสเตรเลีย

จากที่ได้กล่าวไปแล้วว่ารัฐแต่ละรัฐของออสเตรเลียมีอำนาจที่จะออกกฎหมายเพื่อจัดการปัญหามสุนัขจรจัดได้ในแต่ละรัฐเอง และจากการศึกษาพบว่า การจัดการปัญหามสุนัขจรจัดของรัฐ Tasmania มีมาตรการจัดการปัญหามสุนัขที่น่าสนใจ ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำเสนอมาตรการในการจัดการปัญหามสุนัขจรจัดของรัฐ Tasmania เป็นหลัก และจะเพิ่มมาตรการอื่นๆ ในการจัดการปัญหามของรัฐอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางศึกษาต่อการจัดการปัญหามสุนัขจรจัดของประเทศไทยต่อไป

โดยกฎหมายของรัฐ Tasmania ได้มีมาตรการต่างๆ ตาม The Dog Control Act 2000 ซึ่งให้อำนาจเจ้าหน้าที่รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของเจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขเพื่อควบคุมสุนัขในความดูแลของคน ดังนี้

3.6.2.2 การจดทะเบียนและการฝังไมโครชิป

ผู้เลี้ยงสุนัขที่มีสุนัขอายุเกินกว่า 6 เดือน ต้องนำสุนัขไปจดทะเบียนต่อหน่วยงานปกครองท้องถิ่น³³ โดยจะไม่มีค่าธรรมเนียมฝังไมโครชิปเว้นแต่เป็นสุนัขอันตราย³⁴ การปิดบังหรือนำสุนัขไปปล่อยเพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินการดังกล่าวมีโทษปรับ³⁵ ข้อมูลที่ต้องจัดเก็บไว้ที่หน่วยงานปกครองท้องถิ่นได้แก่ ชื่อสุนัข อายุ เพศ และความสามารถในการขยายพันธุ์

1. สายพันธุ์สุนัข ถ้าสามารถระบุได้
2. ลักษณะที่โดดเด่น
3. เป็นสุนัขอันตรายหรือไม่
4. ชื่อและที่อยู่ของเจ้าของสุนัข
5. เลขทะเบียนของสุนัข
6. ข้อมูลอื่นที่เห็นว่าเกี่ยวข้อง³⁶

ซึ่งหากมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนจะต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบภายใน 14 วัน ได้แก่ กรณีเปลี่ยนเจ้าของ³⁷ หรือเจ้าของย้ายที่อยู่³⁸ สุนัขตาย หายหรือย้ายที่อยู่³⁹ การจดทะเบียนสุนัข

³³ The Dog Control Act 2000, Section 8 (1).

³⁴ The Dog Control Act 2000, Section 29 (2).

³⁵ The Dog Control Act 2000, Section 8 (2).

³⁶ The Dog Control Act 2000, Section 15).

³⁷ The Dog Control Act 2000, Section 13).

³⁸ The Dog Control Act 2000, Section 14).

³⁹ The Dog Control Act 2000, Section 12 (1).

จะยกเลิกในกรณีที่สุนัขตาย หรือหาย⁴⁰ ในขณะที่รัฐ Victoria นั้นมีการบังคับให้นำสุนัขอายุเกินกว่า 3 เดือน ไปจดทะเบียน⁴¹ และให้อำนาจหน่วยงานปกครองท้องถิ่นที่จะรับจดทะเบียนเฉพาะสุนัขที่ทำหมัน⁴² และฝังไมโครชิปแล้ว⁴³ ส่วนรัฐ Queensland มีการบังคับจดทะเบียนสุนัขภายใน 14 วัน นับแต่วันที่เริ่มเลี้ยงดูนั้น⁴⁴ ด้วยการฝังไมโครชิปให้แก่สุนัขก่อนอายุ 12 สัปดาห์ ถ้าไม่เข้ากรณีที่ได้รับยกเว้น⁴⁵

⁴⁰ The Dog Control Act 2000, Section 12 (2) (a).

⁴¹ The Domestic (Feral and Nuisance) Animals Act 1994, Section 10 Section 10 Requirement to apply for registration (1) The owner of a dog or cat must register that dog or cat with the Council of the municipal district the dog or cat is kept, if the animal is over 3 months old. penalty; 10 penalty units. (2) The owner of a dog or cat which is registered must apply for renewal of the registration of that dog or cat with the Council of the municipal district in which the dog or cat is kept, before the expiration of the current registration. penalty; 10 penalty units. (3) If a person is making an application under subsection (1) in relation to a dog, that person must include with application a declaration as to whether or not the dog in respect of which the application is made is a restricted breed dog. Penalty: 10 penalty units.

⁴² The Domestic (Feral and Nuisance) Animals Act 1994, Section 10 A(1) Section 10 A Council may refuse to register dogs and cats unless desexed (1) A Council may resolve that it will not, after a specified future date, register or renew the registration of a dog or cat unless the dog or cat ___ (a) is desexed; or (b) is exempted under this Act from any requirement to be desexed.

⁴³ The Domestic (Feral and Nuisance) Animals Act 1994, Section 10 c(3) Section 10c Refusal of registration for dog and cats unless permanently identified (3) A Council may resolve that it will not, after a specified future date, renew the registration for any dog or cat unless the dog or cat ___ (a) has been implanted with a prescribed permanent identification device; or (b) is exempted under this Act from any requirement to be implanted with such a device.

⁴⁴ The Animal Management (Cats and Dogs) Act 2008, Section 44 Section 44 Registration obligation (1) An owner of a cat or dog must comply with section 46 to register the cat or dog in the relevant local government's area within 14 days after starting to keep the cat or dog in the area unless the person has a reasonable excuse. Maximum penalty---20 penalty units. Note---See section 216 (Cat or dog not registered at commencement) for circumstances in which an owner of a cat or dog does not contravene subsection (1). (2) A person who becomes an owner of a cat or dog must comply with section 46 to register the cat or dog in the relevant local government's area within 14 days unless the person has a reasonable excuse. Maximum penalty---20 penalty units. Note---See section 216 (Cat or dog not registered at commencement) for circumstances in which an owner of a cat or dog does not contravene subsection (2). (3) It is a defence to a prosecution for an offence against subsection (1) of (2) for the defendant to prove the cat or dog is---(a) a government entity dog :

3.6.2.3 การควบคุมมิให้สุนัขเร่ร่อน

เจ้าของสุนัขหรือผู้ควบคุมสุนัขจะต้องควบคุมมิให้สุนัขอยู่ในสภาพเร่ร่อนหากฝ่าฝืน มีโทษ⁴⁶ โดยสุนัขในสภาพเร่ร่อน หมายถึง สุนัขที่ไม่ได้ถูกควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพในที่สาธารณะ หรือสถานที่ของผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอม⁴⁷ หรือเป็นกรณีที่สุนัขอันตรายอยู่ในที่สาธารณะ โดยมีได้มีการใส่ที่ครอบปากหรือไม่มีสายจูงหรือไม่มีปลอกคอหรือสุนัขอันตรายนั้นถูกควบคุม โดยบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี⁴⁸

ในกรณีที่พบสุนัขเร่ร่อน เจ้าพนักงานมีอำนาจจับและกักขังสุนัขเร่ร่อนนั้นได้⁴⁹ ซึ่งหากสุนัขที่ถูกจับนั้นสามารถระบุตัวเจ้าของได้⁵⁰ เจ้าพนักงานจะแจ้งให้เจ้าของมารับสุนัขคืน ภายในห้าวันทำการ หากไม่มีผู้ใดมารับสุนัขคืน เจ้าพนักงานสามารถขาย ทำลายหรือจัดการด้วยวิธี อื่นใดกับสุนัขตัวนั้น⁵¹ ในกรณีที่ไม่สามารถระบุตัวเจ้าของได้ภายในสามวันทำการ เจ้าพนักงาน

or (d) a working dog : or (c) another class of cat or dog prescribed under a regulation. (4) In subsection (1)---cat or dog does not include a cat or dog that is less than 12 weeks old.).

⁴⁵ The Animal Management (Cats and Dogs) Act 2008, Section 14 Section 14 Owner must ensure cat or dog is implanted (1) A Person who is or becomes an owner of a cat or dog that is not implanted with a PPID must ensure the cat or dog is implanted with a PPID before it is 12 weeks old unless the person has a reasonable excuse. Maximum penalty 20 penalty units. Note---A cat or dog that is more than 12 weeks old on the commencement of this section need not be implanted with a PPID unless it is supplied. See section 13 (Supplier must ensure cat or dog is implanted). (2) It is a defence to a prosecution for an offence against subsection(1) for the defence to prove--- (a) there is a signed veterinary surgeon's certificate cat or dog stating that implanting it with a PPID is likely to be a serious risk to the health of the cat or dog; (b) for a dog, the ownership is to use it as--- (i) a government entity dog; or (iii) another class of dog prescribed under a regulation. (It is a defence to a prosecution for an offence against subsection(1) or(2) for the defendant to prove the cat or dog is--- (a) a government entity dog; or (b) a working dog; or (c) another class of dog prescribed under a regulation. (4) In subsection(1)--- cat or dog does not include a cat or dog that is less than 12 weeks old.

⁴⁶ The Dog Control Act 2000, Section 16 (1).

⁴⁷ The Dog Control Act 2000, Section 5a).

⁴⁸ The Dog Control Act 2000, Section 5b).

⁴⁹ The Dog Control Act 2000, Section 35 (1).

⁵⁰ The Dog Control Act 2000, Section 35 (2).

⁵¹ The Dog Control Act 2000, Section 35 (3).

มีอำนาจขายทำลายหรือจัดการด้วยวิธีอื่นใดกับสุนัขตัวนั้น และหากสุนัขที่สามารถไม่ระบุเจ้าของได้นั้นเป็นสุนัขอันตราย เจ้าพนักงานจะต้องทำลายสุนัขนั้น⁵²

3.6.2.4 การควบคุมสุนัขออกนอกสถานที่เลี้ยง

ในการควบคุมสุนัขออกนอกสถานที่เลี้ยงไปในที่สาธารณะนั้น เจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขจะต้องจัดให้สุนัขมีการสวมปลอกคอที่มีแผ่นป้ายทะเบียนให้สุนัขเมื่ออยู่ในที่สาธารณะ⁵³ โดยผู้ควบคุมจะต้องควบคุมสุนัขอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการจูงสุนัขโดยใช้สายจูงที่มีความแข็งแรงที่มีความยาวไม่เกินสองเมตร และผู้ที่จูงสุนัขจะต้องมีอายุและความแข็งแรงมากที่จะควบคุมสุนัขได้⁵⁴ หรือมีการผูกสุนัขไว้กับวัตถุที่มีความมั่นคงด้วยเชือกจูงที่มีความแข็งแรงยาวไม่เกินสองเมตรนานไม่เกินสามสิบนาที⁵⁵ กรณีหากไม่มีการใช้สายจูงสุนัข สุนัขนั้นจะต้องอยู่ในความควบคุมอย่างใกล้ชิดของผู้ควบคุม และสุนัขนั้นจะต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้ควบคุมอย่างเคร่งครัดจึงจะถือว่าการควบคุมสุนัขที่มีประสิทธิภาพ⁵⁶ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดการควบคุมสุนัขบนถนนว่า ผู้ควบคุมจะต้องควบคุมการจูงสุนัขด้วยสายจูงที่มีความแข็งแรงยาวไม่เกินสองเมตรและผู้ที่จูงสุนัขนั้นจะต้องมีอายุและความแข็งแรงมากพอที่จะควบคุมสุนัขได้ จึงจะถือว่าการควบคุมสุนัขที่มีประสิทธิภาพ⁵⁷ อย่างไรก็ตาม ผู้ควบคุมสุนัขจะต้องไม่ปล่อยสุนัขบนทางเท้ามากกว่าสองตัว⁵⁸ และจะต้องไม่ควบคุมสุนัขมากกว่าสี่ตัวในที่สาธารณะ⁵⁹

ในกรณีที่สุนัขอันตราย เจ้าของหรือผู้ควบคุมจะต้องทำการใส่ตะกร้อครอบปากเพื่อป้องกันมิให้สุนัขสามารถกัดบุคคลหรือสัตว์อื่นได้ และจะต้องมีสายจูงสุนัขที่มีความแข็งแรงยาวไม่เกินสองเมตรและผู้ที่จูงสุนัขจะต้องมีอายุมากกว่าสิบแปดปี นอกจากนี้สุนัขอันตรายจะต้องสวมปลอกคอตลอดเวลาและจะต้องฝังไมโครชิปด้วย โดยสุนัขอันตรายนั้น หมายถึง สุนัขที่ถูกประกาศโดยเจ้าหน้าที่ว่าเป็นสุนัขอันตราย ด้วยเหตุที่สุนัขตัวนั้นกระทำให้บุคคลหรือสัตว์อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าสุนัขตัวนั้นอาจจะทำอันตรายแก่บุคคลหรือสัตว์อื่น โดยในการประกาศดังกล่าว เจ้าพนักงานจะต้องแจ้งให้เจ้าของทราบถึงเหตุผลและสิทธิในการอุทธรณ์

⁵² The Dog Control Act 2000, Section 35 (4).

⁵³ The Dog Control Act 2000, Section 11.

⁵⁴ The Dog Control Act 2000, Section 4 (1) b.

⁵⁵ The Dog Control Act 2000, Section 4 (1) c.

⁵⁶ The Dog Control Act 2000, Section 4 (1) a.

⁵⁷ The Dog Control Act 2000, Section 4 (2).

⁵⁸ The Dog Control Act 2000, Section 4 (3) a.

⁵⁹ The Dog Control Act 2000, Section 4 (3) b.

ด้วยซึ่งการอุทธรณ์โต้แย้งคำประกาศของเจ้าพนักงาน สามารถทำได้โดยเจ้าของสุนัขที่ถูกประกาศให้เป็นสุนัขอันตราย อาจอุทธรณ์โต้แย้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองภายใน 14 วันหลังจากที่มีประกาศซึ่งเจ้าพนักงานปกครองอาจมีคำสั่งยืนยันตามคำประกาศนั้นหรือมีคำสั่งให้พักผลของคำประกาศนั้น ถ้าเจ้าพนักงานปกครองมีคำสั่งพักผลของคำประกาศเกี่ยวกับสุนัขนั้นไว้ เจ้าหน้าที่อาจมีคำแถลงว่าสุนัขนั้นเป็นสุนัขอันตรายเนื่องจากนิสัยของสุนัขนั้นที่เกิดขึ้นหลังจากมีคำตัดสินของพนักงานปกครอง

นอกจากนี้ เจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขจะต้องควบคุมมิให้สุนัขวิ่งไล่ยาพาหนะหรือจักรยานที่กำลังสัญจรทั้งยังห้ามมิให้ผู้ใดกระดุนหรือช่วยสุนัขให้ทำการวิ่งไล่ยาพาหนะหรือจักรยานที่กำลังสัญจร และผู้ควบคุมสุนัขจะต้องกำจัดสิ่งปฏิกูลที่เกิดจากสุนัขในสถานที่สาธารณะหรือในสถานที่อื่นใดที่มีใช้สถานที่ของตนโดยทันทีด้วย

3.6.2.5 การควบคุมสุนัขในขณะที่อยู่บนยานพาหนะ

ในกรณีที่มีการพาสุนัขออกนอกสถานที่เลี้ยงโดยการให้สุนัขอยู่ในยานพาหนะ เจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขมีหน้าที่จะต้องควบคุมสุนัขมิให้หลุดออกไปนอกยานพาหนะและจะต้องควบคุมมิให้สุนัขสามารถทำร้ายบุคคลหรือสัตว์อื่นภายนอกยานพาหนะได้⁶⁰

3.6.2.6 การควบคุมมิให้สุนัขทำร้ายบุคคลหรือสัตว์อื่น

เจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขจะต้องควบคุมมิให้สุนัขทำร้ายบุคคลใดหรือสัตว์อื่น ซึ่งการทำร้ายหมายความว่ารวมถึง การกัด บู่หรือทำให้ตื่นตระหนก⁶¹ หากสุนัขกระทำการดังกล่าวเจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขมีความผิดแล้วแต่กรณี⁶² โดยไม่จำเป็นจะต้องพิสูจน์ถึงการบาดเจ็บจากการกระทำของสุนัข แต่อย่างใด นอกจากนี้ ในกรณีที่สุนัขทำร้ายบุคคล กฎหมายกำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองสุนัขจะต้องแจ้งเจ้าพนักงานภายในยี่สิบสี่ชั่วโมง

อย่างไรก็ตาม กรณีที่สุนัขทำร้ายบุคคล หากเจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขสามารถพิสูจน์ได้ว่าสุนัขได้กระทำไปด้วยเหตุป้องกันบุคคลหรือสถานที่ หรือกระทำไปเพราะถูกขู่หรือเป็นการกระทำของสุนัขที่ทำงานให้ตำรวจเจ้าของหรือผู้ควบคุมไม่มีความผิด ในกรณีที่สุนัขทำร้ายสัตว์อื่น หากเจ้าของหรือผู้ควบคุมสุนัขสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำของสุนัขตำรวจ สุนัขในปศุสัตว์หรือสุนัขล่าสัตว์ เจ้าของหรือผู้ควบคุมไม่มีความผิด และเพื่อเป็นการป้องกันอันตรายจากการถูกสุนัขทำร้าย กฎหมายได้กำหนดให้บุคคลมีอำนาจที่ทำร้ายหรือทำลายสุนัขตัวที่ก่อเหตุได้

⁶⁰ The Dog Control Act 2000, Section 16 (3).

⁶¹ The Dog Control Act 2000, Section 3.

⁶² The Dog Control Act 2000, Section 19 (1) (2).

หากบุคคลนั้นเป็นผู้ถูกสุนัขทำร้ายหรือบุคคลนั้นเห็นสุนัขกำลังทำร้ายบุคคลหรือสัตว์อื่น
นอกจากนี้เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะจับหรือทำลายสุนัขในกรณีดังต่อไปนี้

1) มีเหตุเชื่อว่าสุนัขมีพฤติกรรมจะทำร้ายบุคคลจนได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือทำร้าย
สัตว์อื่น

2) สุนัขทำร้ายบุคคลจนได้รับบาดเจ็บสาหัสหรือทำร้ายสัตว์อื่น

3) สุนัขอยู่ในสภาพทุกขเวทนา

ทั้งนี้ หากจำเป็นที่จะต้องทำลายสุนัข กฎหมายกำหนดว่าจะต้องเป็นการทำลายอย่าง
รวดเร็วโดยไม่ให้สุนัขได้รับความทรมาน

3.6.2.7 การแยกสุนัขออกจากที่สาธารณะในช่วงที่สุนัขเป็นสัตว์

เจ้าของสุนัขหรือผู้ควบคุมสุนัขออกจากที่สาธารณะในช่วงที่สุนัขเป็นสัตว์เนื่องจาก
ในช่วงการเป็นสัตว์ สุนัขตัวเมียจะปล่อยฟีโรโมนออกไปจากตัวของมันเพื่อส่งสัญญาณให้คู่ของมัน
ทราบว่าตอนนี้มันจะถึงเวลาที่จะสืบพันธุ์แล้ว ทำให้สุนัขตัวผู้วนเวียนเข้ามาใกล้⁶³ ซึ่งบางราย
อาจจะเห่าหอน หรือกัดเพื่อแย่งชิงตัวเมีย ทำให้เกิดความรำคาญต่อบุคคลอื่นๆ⁶⁴

3.6.2.8 การควบคุมมิให้สุนัขก่อเหตุเดือนร้อนรำคาญ

เจ้าของสุนัขหรือผู้ควบคุมสุนัขจะต้องควบคุมมิให้สุนัขก่อเหตุเดือนร้อนรำคาญอัน
ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกว่าจะก่อเกิดความเสียหายหรืออันตรายต่อสุขภาพของบุคคลอื่นหรือ
การส่งเสียงเห่าหอนหรือด้วยการกระทำอื่นใดอันเป็นการรบกวนความสงบสุขของบุคคลหรือในที่
สาธารณะอย่างต่อเนื่องในสถานที่สาธารณะและเจ้าของสถานที่ใดๆ จะต้องป้องกันมิให้สุนัขก่อ
เหตุเดือนร้อนรำคาญในสถานที่ของตนในรัฐ Victoria ผู้ครอบครองที่อยู่อาศัยจะต้องดูแลไม่ให้
สุนัขก่อความรำคาญ⁶⁵ โดยการทำให้ผู้อื่นเป็นอันตรายหรือบาดเจ็บ หรือส่งเสียงรบกวน
ความสงบสุข⁶⁶

⁶³ พัฒนาการของสุนัข. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก <http://www.geocities.com/anne47ud/battana.html>

⁶⁴ ขาคูมกำเนิด. สืบค้นเมื่อ 9 มกราคม 2556, จาก

<http://www.petgan.com/healthy/index.php?Grouq=11&Id=32>

⁶⁵ The Domestic (Feral and Nuisance) Animals Act 1994, Section 32(1) Section 32 Dogs or cats creating a nuisance (1) The occupier of any premises where a dog or cat is kept or permitted to remain must not allow that animal to be a nuisance. Penalty: 1 penalty unit.

⁶⁶ The Domestic (Feral and Nuisance) Animals Act 1994, Section 32(2) Section 32 Dogs or cats creating a nuisance (2) A dog or cat is to be regarded as a nuisance for the purposes of this section (a) if it injures or endangers the health of any person; or (b) if it creates a nuisance, by barking or

3.6.2.9 การจำกัดจำนวนการเลี้ยง

กฎหมายกำหนดให้มีการจำกัดจำนวนการเลี้ยงสุนัข โดยห้ามบุคคลเลี้ยงสุนัขที่มีอายุเกินกว่าหกเดือนเกินกว่าสองตัวในกรณีที่เป็นสุนัขใช้งานห้ามเลี้ยงเกินกว่าสี่ตัวโดยไม่มีใบอนุญาต การร้องขอใบอนุญาต บุคคลอาจยื่นคำขอทำใบอนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ซึ่งคำขอนั้นต้องทำตามรูปแบบ และต้องเสียค่าธรรมเนียมตามความเหมาะสม⁶⁷ ถ้ามีสิทธิตามที่กำหนดในมาตรา 52 หรือ ถ้าเจ้าหน้าที่เรียกขอให้ผู้ขอประกาศต่อสาธารณะ คำประกาศนั้นต้องระบุจุดประสงค์ในการขอใบอนุญาตและที่อยู่และรายละเอียด รวมถึงหมายเลขและพันธุ์ของสุนัขที่ยื่นคำขอมานั้น โดยการคัดค้านในการออกใบอนุญาต บุคคลใดๆ ที่อาศัยหรือเป็นเจ้าของที่ดินที่อยู่ในระยะ 200 เมตร จากบริเวณที่ดินที่ขอใบอนุญาต อาจโต้แย้งการออกใบอนุญาตต่อเจ้าพนักงานภายใน 14 วัน หลังจากมีการประกาศออกใบอนุญาตนั้นต่อสาธารณะตามมาตรา 51(3) การโต้แย้งนั้นต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรและต้องอ้างเหตุผลในการโต้แย้งนั้นด้วย

ในขณะที่ในเขต Australian Capital Territory กฎหมายกำหนดให้เลี้ยงสุนัขได้ไม่เกิน 3 ตัว หากเกินกว่านั้นต้องมีใบอนุญาต เว้นแต่เข้ากรณียกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด⁶⁸ และในรัฐ Western Australia กฎหมายให้อำนาจหน่วยงานทางปกครองในการกำหนดจำนวนการเลี้ยงสุนัขที่มีอายุเกิน 3 เดือนในแต่ละเขต⁶⁹

otherwise, which persistently occurs or continues to such a degree or extent that it unreasonably interferes with the peace, comfort or convenience of any person in any other premises.

⁶⁷ The Dog Control Act 2000, Section 51 (2) (b).

⁶⁸ The Dog Control Act 2000, Section 18 (1) Section 18 Requirement to be licensed (1) A person must not, other than in accordance with a multiple dog licence, keep 4 or more dogs on 1 residential premises, Maximum penalty: 50 penalty units, imprisonment for 6 months or both. (2) Subsection (1) does not apply to— (a) a dog under 84 days old; or (b) a dog kept by the person for less than 28 days; or (c) a person resident in the ACT for less than 28 days; or (d) a dog that is an assistance animal; or (e) a dog kept on land that is under a lease granted for agricultural or grazing purposes; or (f) a dog kept on land that is under a lease that allows for an animal care facility).

⁶⁹ The Dog Act 1976, Section 26 Section 26 Limitation as to numbers (1) The provisions of this Part shall not operate to prevent the keeping on any premises of 2 dogs over the age of 3 months and the young of those dogs under that age. (2) Subject to subsection (1) a local government, pursuant to local laws, may limit the number of dogs under that age. (2) Subject to subsection (1) a local government, pursuant to local laws, may limit the number of dogs over the age of 3 months, or the number of such dogs of any specified breed or kind, that may be kept on any premises situated in a specified area to which those local laws apply unless

3.6.2.10 การคุมกำเนิดสุนัข

ในรัฐ Tasmania ไม่มีการบังคับทำหมันสุนัข เช่นเดียวกับรัฐ Queensland และรัฐ South Australia ที่ไม่มีการบังคับทำหมันสุนัขเนื่องจากยังไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่สนับสนุนว่าการบังคับทำหมันจะลดจำนวนสุนัขที่ไม่เป็นที่ต้องการลงได้⁷⁰ แต่ในรัฐ South Australia หากมีการทำหมันจะได้ส่วนลดในการจดทะเบียนสุนัข⁷¹ ในขณะที่รัฐ Victoria หน่วยงานจะไม่รับจดทะเบียนสุนัขอันตรายที่ไม่มีการทำหมัน⁷² และหน่วยงานจะต้องทำหมันสุนัขที่จับมาก่อนที่จะ

those premises are licensed as an approved kennel establishment or are exempt. (3) Where by a local law under this Act a local government has placed a limit on the keeping of dogs in any specified area but the local government is satisfied in relation to any particular premise that the provisions of this Act relating to approved kennel establishments need not be applied in the circumstances, the local government may grant an exemption in respect of those premises but any such exemption— (a) may be made subject to conditions, including a condition, including a condition that it applies only to the dogs specified therein;

(b) shall not operate to authorise the keeping of more than 6 dogs on those premises; and (c) may be revoked or varied at any time (4) Subject to the provisions of subsection (3), a person who keeps on any premises, not being licensed as an approved kennel establishment, dogs over the age of 3 months in numbers exceeding any limit imposed in relation to those dogs by a local law made under subsection (2) commits an offence. Penalty: \$1000 and a daily penalty of \$100 (5) Any person who is aggrieved— (a) by the condition imposed in relation to any exemption from the provisions of a local law placing a limitation on the number of dogs that may be kept on any premises; or (b) by the refusal of a local government to grant such an exemption, or by the revocation of an exemption, may apply to the State Administrative Tribunal for a review of the decision. (6) An application under subsection (5) cannot be made later than the expiry of a period of 28 days after the day on which a notice of the decision is served on the person affected by that decision. [Section 26 amended by No. 23 of 1987 s. 22; No. 14 of 1996 s. 4; No. 24 of 1996 s. 16; No. 55 of 2004 s. 256 and 268.]

⁷⁰ Queensland Government. Retrieved January 13, 2013, from <http://www.localgovernment.qld.gov.au/aws/Laws/LocalGovernment/managingCatsandDogs/Frequentlyaskedquestions.aspx>

⁷¹ The Dog and Cat Management Act 1995, Section 26 (7)(a) Section 26 Council responsibility for management of dogs (7) Without limiting the matters that may be taken into account when setting fees to be approved by the Minister, councils must provide for a percentage rebate of the fee that would otherwise be charged for the registration of a dog in the following cases: (a) if the dog is desexed.

⁷² The Domestic (Feral and Nuisance) Animals Act 1994, Section 10A (4) A Council must not register or renew the registration of a dangerous dog or a restricted breed dog unless the dog— (a) is desexed; or

ขายไป อย่างไรก็ตามในเขต Australian Capital Territory มีการบังคับทำหมันสุนัข⁷³ เว้นแต่ได้รับอนุญาต⁷⁴ และจะต้องมีการทำคำหนิที่หูของสุนัขที่ทำหมันแล้ว ซึ่งสัตว์แพทย์ที่ทำหมันนั้นจะต้องออกใบรับรองการทำหมันเป็นหลักฐานไว้ด้วย⁷⁵

3.6.3 มาตรการควบคุมสุนัขในประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์

กฎหมายของประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ในเรื่องการควบคุมการเลี้ยงสุนัขนั้น ได้มีการบัญญัติครั้งแรกในปี ค.ศ.1986 โดยเป็นกฎหมายที่มีความชัดเจนรัดกุมและมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ เพราะในตัวกฎหมายมีการกำหนดถึงหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นพนักงานเจ้าหน้าที่และระบุถึงโทษของการกระทำความผิดกฎหมายไว้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นปัญหาเรื่องการควบคุมการเลี้ยงสุนัขของสาธารณรัฐไอร์แลนด์ จึงสามารถป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม โดยการศึกษากฎหมายว่าด้วยการควบคุมสุนัข ค.ศ.1986 ได้มีการศึกษาแบ่งเป็น 3 ส่วนดังต่อไปนี้

1) มาตรการเกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัข

2) มาตรการเกี่ยวกับสุนัขอันตราย

3) มาตรการในการลงโทษ

มาตรการเกี่ยวกับการเลี้ยงสุนัข

การป้องกันการเลี้ยงสุนัขโดยที่ไม่มีใบอนุญาตในการป้องกันการเลี้ยงสุนัขที่ขาดใบอนุญาตอาศัยตามมาตรา 5 ของกฎหมายดังกล่าวจะเป็นการผิดกฎหมายต่อบุคคลที่กระทำการดังนี้

(b) in the case of a dangerous dog that is not also a restricted breed dog, is exempt under section 10 B (1) (c), 10B (1) (d) or 10B (1) (e) from the requirement to be desexed; or (c) in the case of a restricted breed dog, is exempt under section 10B (1) (e) from the requirement to be desexed.

⁷³ The Domestic Animals Act 2000, Section 74(1) Section 74 Dogs and cats to be de-sexed if over certain age (1) A person must not keep a dog that has been de-sexed if the person does not hold a permit for the dog. Maximum penalty: 50 penalty units.

⁷⁴ The Domestic Animals Act 2000, Section 75 Section 75 Permits for dogs and cats not de-sexed An individual may apply to the registrar for a permit to keep a dog or cat that is not de-sexed.

⁷⁵ The Domestic Animals Act 2000, Section 80 Section 80 Earmarkings (1) A veterinary surgeon must not, without reasonable excuse, de-sex a dog or cat unless the veterinary surgeon marks an ear of the dog or cat with a tattoo. Maximum penalty: 5 penalty units. (2) A certificate signed by a veterinary surgeon stating that a dog or cat has been de-sexed is evidence that the dog or cat has been de-sexed unless the contrary is proved.

1) เลี้ยงสุนัขโดยที่ไม่ได้ถือใบอนุญาตอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- (1) ใบอนุญาตมีสุนัข หรือ
- (2) ใบอนุญาตมีสุนัขทั่วไป หรือ

2) การแสดงความเป็นเจ้าของ ซึ่งเจ้าของนั้นได้ถือใบอนุญาตมีสุนัขทั่วไปเป็นหลัก ซึ่งได้มีการดำเนินการเปลี่ยนความเป็นเจ้าของก่อนที่ใบอนุญาตมีสุนัขนั้นได้ออกมาหรือการเปลี่ยนความเป็นเจ้าของสุนัขให้กับบุคคลอื่นที่ได้รับใบอนุญาตในการเลี้ยงสุนัขทั่วไป

การที่มีหลักฐานความเป็นเจ้าของในขณะที่พบสุนัข จุดประสงค์ของกฎหมายนี้ให้เชื่อว่าบุคคลนั้นที่ได้เก็บสุนัขนั้นไว้ให้ถือว่าเป็นเจ้าของ

การควบคุมสุนัขเจ้าของหรือบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสุนัขจะไม่อนุญาตให้สุนัขเข้าไปในสถานที่ที่อื่นนอกจาก

- 1) สถานที่ของเจ้าของเอง
- 2) สถานที่อื่นๆ ของบุคคลที่รับผิดชอบในสุนัข หรือ
- 3) สถานที่อื่นๆ ของบุคคลที่มีความยินยอมจากบุคคลนั้น

เว้นแต่เจ้าของสุนัขหรือบุคคลอื่นที่ดูแลไปด้วยกันสุนัขและทำให้มันอยู่ภายใต้การควบคุม หมายถึง การที่ห้ามมิให้สุนัขเข้าไปในสถานที่ของบุคคลอื่นโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของสถานที่นั้นๆ

หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น⁷⁶ ของสาธารณรัฐไอร์แลนด์ มีดังต่อไปนี้

1) เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทุกคนจะว่าจ้างลูกจ้างหนึ่งคนหรือมากกว่าเพื่อมาเป็นผู้ควบคุมสุนัขเพื่อวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัตินี้และลูกจ้างทุกคนจะได้รับใบรับรองในการดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัตินี้และหากบุคคลใดได้รับผลกระทบจากการกระทำสามารถขออุทธรณ์ใบรับรองนั้นได้

⁷⁶ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น หมายความว่า

(1) เจ้าหน้าที่ในกรณีที่ดินและระบบของเมืองดับลินนอกจากคันแลร์เมืองเล็กของไอร์แลนด์ที่มีการปกครองตนเองเทศบาลเมือง

(2) เจ้าหน้าที่ในกรณีที่ดินและเมืองดับลินในความร่วมมือของเมือง

(3) เจ้าหน้าที่ในกรณีที่ดินและเมืองในความร่วมมือของเมือง และ

(4) เจ้าหน้าที่ในกรณีที่ดินและดูแลของจังหวัดต่างๆ สภาของจังหวัดต่างๆ

และการอ้างอิงถึงพื้นที่ในการทำงานของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น รวมถึงบุคคลอื่นๆ ที่เป็นผู้ได้รับอนุญาตได้กระทำการเตรียมการดำเนินการตามมาตรา 15 ของพระราชบัญญัตินี้

2) เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทุกคนจะจัดตั้งและดูแลรักษาที่พักมากกว่าหนึ่งแห่งหรือมากกว่านั้น สำหรับการจับสุนัขหรือกักตัวสุนัขใดๆ ภายใต้พระราชบัญญัตินี้และอาจได้รับความยินยอมจากรัฐมนตรีในการเตรียมบุคคลใดๆ สำหรับการให้บริการและการบำรุงรักษาที่พักดังกล่าวและการดำเนินการ โดยบุคคลดังกล่าวตามเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นภายใต้พระราชบัญญัตินี้ในกรณีการยอมรับการกักตัว จำหน่าย และทำลายสุนัขจรจัดและสุนัขที่ไม่พึงประสงค์

3) ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นสามารถเข้าไปจัดการร่วมกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอื่นๆ หรือชมรมชาวไอริชเพื่อการป้องกันสัตว์ร้ายหรือยินยอมตามรัฐมนตรี กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสัตว์ เพื่อดำเนินการปฏิบัติตามหน้าที่และอื่นๆ ภายใต้มาตรา 17 หรือมาตรา 30 ภายใต้พระราชบัญญัตินี้

4) เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอาจช่วยจัดเตรียมบ้านหรือที่พักสำหรับสุนัขจรจัด สุนัขที่ไม่พึงประสงค์ หรือช่วยโดยการที่ให้เงินหรือโดยให้บริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวก (รวมถึงการบริการของพนักงานด้วย) โดยเจตนารมณ์เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกิดความถูกต้อง และมีประสิทธิภาพจึงได้มีการกำหนดหน้าที่โดยบัญญัติมาตรานี้ขึ้น

อำนาจของผู้ควบคุมสุนัข⁷⁷ โดยผู้ควบคุมสุนัขอาจเป็นบุคคลที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นมอบอำนาจเพื่อใช้ในการควบคุมสุนัขซึ่ง

ผู้ควบคุมสุนัขมีอำนาจดังต่อไปนี้

1) หากบุคคลใดๆ มีเหตุผลเพียงพออันน่าเชื่อถือในการกระทำการใดๆ อันเป็นการกระทำความผิดภายใต้พระราชบัญญัติ หรือเทศบัญญัติ หรือกฎหมายลูกนั้น มีคำร้องโดยระบุชื่อของบุคคลและที่อยู่ และข้อมูลต่างๆ ที่มีความถูกต้องตามความจริง

2) จับและกักตัวสุนัขนั้นเพื่อตรวจสอบให้แน่ใจว่ามีการกระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้และได้เข้าไปในสถานที่ใดๆ (นอกเหนือจากเคสสถาน) เพื่อจุดประสงค์ในการยึดและกักกัน

3) เข้าไปในสถานที่ใดๆ (นอกเหนือจากเคสสถาน) เพื่อจุดประสงค์ในการป้องกันหรือการยุติใดๆ โดยเจตนารมณ์เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ควบคุมสุนัขเกิดความถูกต้องและมีประสิทธิภาพจึงได้มีการกำหนดหน้าที่โดยบัญญัติมาตรานี้ขึ้น

เรื่องการบัญญัติกฎหมายเทศบัญญัติในกรณีที่มีความจำเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอาจทำกฎหมายเทศบัญญัติที่เกี่ยวกับการควบคุมสุนัขได้ภายในพื้นที่

⁷⁷ ผู้ควบคุมสุนัข หมายถึง พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งถูกว่าจ้างโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่เป็นเอกชน.

ในพระราชบัญญัตินี้ “สุนัขจรจัด” รวมถึงสุนัขใดๆ ซึ่งอยู่ลำพังเว้นแต่สุนัขอยู่ในสถานที่ที่มีเจ้าของหรือสถานที่ ที่มีการเก็บค่าบริการสุนัขโดยความยินยอมของเจ้าของสถานที่หาก รัฐมนตรี โดยระเบียบข้อบังคับอาจเปลี่ยนเวลาที่ระบุไว้ในอนุมาตรา (4) และ (7) ของมาตรานี้ โดยเจตนารมณ์เป็นการบัญญัติถึงนิยามของสุนัขจรจัด ข้อควรปฏิบัติเมื่อมีการพบสุนัขจรจัด มาตรการควบคุมสุนัขจรจัด โดยระบุให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจ การ์ดาร์ โซเนียยาน่าปฏิบัติงานรวมกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น

ในกรณีที่ผู้เลี้ยงสุนัขนั้นไม่ต้องการเลี้ยงสุนัขอีกต่อไปสุนัขนั้นจะกลายเป็นสุนัขที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์ในการรองรับเรื่องสุนัขที่ไม่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจนคือ

(1) เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะยินยอมหากผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ที่ได้รับอำนาจจากเจ้าของกรณีสุนัขที่ไม่มีใครประสงค์รับเลี้ยงไว้ตามนัยแห่งอนุมาตรา (2) สามารถที่จะนำออกไปจัดการโดยการทำลายด้วยวิธีอันมีมนุษยธรรม

(2) เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะไม่ควบคุมสุนัขตามอนุมาตรา (1) ของมาตรานี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทดลองสัตว์

(3) ก่อนจำหน่ายสุนัขเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะต้องทำให้สุนัขปลอดเชื้อ

(4) เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นสามารถจัดการ สุนัขได้ภายใต้บังคับมาตรานี้และกับบุคคลใดๆ ก็ตามที่เป็นเจ้าของสุนัข และเจ้าของสุนัขคนก่อนที่ยกเลิก (มาตรา 12) โดยเจตนารมณ์เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดปัญหาสุนัขจรจัดจึงมีการบัญญัติมาตรการเพื่อมารองรับปัญหานี้

การค้นหาสุนัขจรจัดซึ่งบุคคลใดไม่ว่าจะเป็นผู้ควบคุมสุนัขหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ การ์ดาร์ โซเนียยาน่า ได้พบและจะเข้าจับสุนัขจรจัดจะต้อง

1) นำสุนัขไปคืนเจ้าของ หรือ

2) ส่งสุนัขไปให้ผู้ควบคุมสุนัข

3) กักตัวสุนัขโดยแจ้งคำบอกกล่าวเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับรูปพรรณสุนัข สถานที่ที่สุนัขอยู่ที่คั่นเจอ สถานที่ที่จะกักตัวต่อสถานีดำรวจการ์ดาร์ที่ใกล้ที่สุดของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งพบสุนัขนั้น หรือไม่กักตัวกับผู้ควบคุมสุนัข

โดยเฉพาะการไม่มีอคติตามบทบัญญัติภายใต้อนุมาตรา 1 ของมาตรานี้ ที่ซึ่งบุคคลใดๆ มีเหตุผลเพียงพออันน่าเชื่อถือว่า สุนัขที่พลัดหลงนั้นเป็นที่น่าสนใจและน่ากังวลอย่างยิ่งต่อปศุสัตว์ บุคคลดังกล่าวอาจยึดสุนัขและส่งต่อผู้ควบคุมสุนัขได้ในทันที

ในกรณีบุคคลใดพบสุนัขจรจัด และมีการครอบครองสุนัขมาเป็นเวลาหนึ่งปีหลังจากวันที่ได้แจ้งไว้ในอนุมาตรา (1) ของมาตรานี้และไม่มีบุคคลใดมาอ้างสิทธิความเป็นเจ้าของสุนัข

บุคคลนั้นจะกลายเป็นเจ้าของสุนัข และชื่อของเจ้าของสุนัขเดิมจะถูกลบทิ้ง อนุมาตรา (3) ของมาตรานี้จะไม่ใช่ ถ้าอยู่ในระยะเวลา 1 ปีที่ระบุไว้ในอนุมาตรานั้น บุคคลใดผู้ซึ่งค้นพบสุนัขต้องสืบให้แน่ใจว่า ใครเป็นเจ้าของสุนัขจากนั้นบุคคลดังกล่าวจะต้องแจ้งให้เจ้าของสุนัขที่อยู่ในความครอบครองของเขาและสุนัขจะต้องถูกเขาเก็บไป

อย่างไรก็ตาม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 ของพระราชบัญญัตินี้ บุคคลผู้ซึ่งมิได้มีใบอนุญาตครอบครองสุนัขทั่วไปและกรณีผู้ซึ่งกักขังสุนัขจะจัดตามมาตรานี้ จะไม่ได้รับใบอนุญาตสุนัขที่เกี่ยวข้องกับสุนัขจนกว่าเขาจะมีที่เก็บสุนัขของเขาไว้ในครอบครองเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบแปดวันและในส่วนการตีความเป็นไปตามมาตรา 2 ดังกล่าว และมีผลตามนั้นโดยเจตนารมณ์เพื่อเป็นการแก้ปัญหาสุนัขจรจัด จึงได้มีการบัญญัติวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวโดยระบุให้ผู้ค้นพบสุนัขจรจัดนำสุนัขส่งคืนเจ้าของหรือส่งให้ผู้ควบคุมสุนัขแทน

ในประเด็นของบุคคลที่ถูกตัดสิทธิใบอนุญาตครอบครองเพื่อเป็นการป้องกันการทารุณสัตว์ และหากบุคคลที่อาจจะขาดความรับผิดชอบต่อสุนัขที่ต้องเลี้ยงจะต้องมีการควบคุมด้วยโดย

เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะไม่ออกใบอนุญาตเลี้ยงสุนัขให้บุคคลใดๆ ที่

- 1) อายุต่ำกว่า 16 ปี
- 2) การที่ถูกตัดสิทธิเพราะไม่มีคุณสมบัติตามมาตรา 18 ในการเลี้ยงดูสุนัขของพระราชบัญญัติฉบับนี้โดยเจตนารมณ์เพื่อควบคุมการเลี้ยงสุนัขโดยบุคคลอายุต่ำกว่าสิบหกปีนั้นอาจขาดความรับผิดชอบในการเลี้ยงสุนัข จึงถูกตัดสิทธิจากใบอนุญาตครอบครองสุนัขได้และป้องกันมิให้เกิดการทารุณสุนัข โดยหากบุคคลใดทารุณสุนัขจะถูกตัดสิทธิจากใบอนุญาตครอบครองสุนัขได้

ข้อบังคับสำหรับสถานที่และสุนัขโดยประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ได้มีการกำหนดจำนวนสุนัขที่ผู้เลี้ยงแต่ละสถานที่จะเลี้ยงได้โดยรัฐมนตรีอาจออกคำสั่งบังคับ สำหรับสถานที่มาตรฐานในกรณีที่มีจำนวนสุนัขมากกว่า 5 ตัว และอายุมากกว่า 4 เดือนที่ถูกเก็บไว้ และออกข้อบัญญัติต่างๆ เกี่ยวกับการใช้และควบคุมสุนัขในกรณีที่มีการเก็บสุนัขไว้ในจำนวน 5 ตัวขึ้นไปและอายุมากกว่า 4 เดือนซึ่งสถานที่ดังกล่าวนี้ ไม่ได้ถูกใช้ให้เป็นสถานที่จำหน่ายสุนัขโดยจะต้องยื่นแบบฟอร์มดังนี้

- (1) แบบฟอร์มในการลงทะเบียนของแต่ละสถานที่ภายใต้การดูแลรักษาของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
- (2) คำร้องขอจะเป็นไปตามแต่ละสถานที่ที่ถูกขอจดทะเบียน
- (3) สภาพแวดล้อมในการจดทะเบียนของแต่ละสถานที่อาจทำให้ถูกปฏิเสธหรือถูกยกเลิกได้

(4) การก่อสร้างและการปฏิบัติการเกี่ยวกับคอกผสมสุนัขของแต่ละสถานที่

(5) บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ที่สามารถตรวจสอบได้

เมื่อทำตามขั้นตอนดังที่ได้กล่าวข้างต้นนั้นจะต้องเตรียมการเกี่ยวกับข้อบังคับสำหรับธุรกิจเกี่ยวกับสุนัขรักษาการณ์ และเตรียมการเกี่ยวกับตะกร้อครอบปากสุนัขตามแต่ละสถานการณื และเพื่อควบคุมสุนัขไว้ และเตรียมการเกี่ยวกับเจ้าของสุนัขแต่ละประเภทให้สุนัขมีปลอกคอและป้ายชื่อโดยมีการลงรายการทันที แม้แต่ป้ายชื่อหรือเครื่องหมายที่ติดไปด้วย พร้อมทั้งจัดเตรียมการหาพาหนะให้สุนัขแต่ละประเภท

และกำหนดให้พาหนะของสุนัขมีการระบุ มีใบอนุญาต ทั้งป้ายชื่อ เครื่องหมายและสิ่งที่ติดกับปลอกคอ หรือพาหนะควบคุมอื่นๆ

มาตรการเกี่ยวกับสุนัขอันตราย

กรณีการควบคุมสุนัขพันธุ์เกรฮาวน์⁷⁸ ซึ่งโดยทั่วไปนิสัยของสุนัขพันธุ์เกรฮาวน์จะเป็นมิตร ร่าเริงแม้จะเป็นสุนัขที่สุภาพ แต่มักชอบไล่กัดแมวหรือสุนัขขนาดเล็ก ดังนั้นถ้าหากปล่อยให้วิ่งโดยอิสระอาจทำให้เกิดความวุ่นวายได้ ดังนั้น สาธารณรัฐไอร์แลนด์จึงได้มีการบัญญัติถึงมาตรการในการควบคุมสุนัขพันธุ์ดังกล่าว โดยไม่อนุญาตให้พาสุนัขพันธุ์เกรฮาวน์เข้าไปในที่สาธารณะเว้นแต่จะมีการล่ามโดยโซ่ที่มีความแข็งแรงหรือมีเชือกผูก และบุคคลจะต้องไม่นำหรือพาหรืออนุญาตให้นำสุนัขพันธุ์เกรฮาวน์มากกว่า 4 ตัวเข้าไปในที่สาธารณะ

โดยเจตนาารมณ์เพราะสุนัขพันธุ์เกรฮาวน์เป็นสุนัขที่ใช้ในการวิ่งแข่งและล่าสัตว์ เนื่องจากสุนัขพันธุ์นี้มีช่วงอกเล็กทำให้มีความจุของอากาศในปอดมากและมีรูปร่าง กล้ามเนื้อได้สัดส่วนจึงช่วยให้วิ่งได้เร็วมาก โดยวิ่งได้เร็วกว่าสุนัขพันธุ์อื่นและมีความคล่องตัวในการเคลื่อนที่สูงเมื่อมีการนำออกมาในที่สาธารณะเป็นจำนวนมากอาจเกิดการไม่สามารถควบคุมสุนัขได้

ในเรื่องการควบคุมสุนัขอันตรายนั้นพระราชบัญญัตินี้ได้บัญญัติไว้ในหมวดของภัยอันตรายโดยอันตรายที่ใดก็ตามที่จะเกิดขึ้นผู้เสียหายสามารถร้องเรียนต่อศาลแขวงได้หากว่าเกิดกรณีบุคคลใดบุคคลหนึ่งสนใจในการเลี้ยงดูสุนัขที่อันตรายและไม่ดูแลรักษาสุนัขดังกล่าวในที่ๆปลอดภัยควบคุมได้และเหมาะสม

และหากสามารถพิสูจน์การกระทำความผิดเป็นไปภายใต้ตามมาตรา 9 (2) ตามพระราชบัญญัตินี้โดยกรณีการปรากฏต่อศาลว่าสุนัขนั้นอันตรายและไม่ได้มีการควบคุมไว้ในที่

⁷⁸ เกรฮาวน์ หมายความว่ารวมถึง สุนัขใดๆ ที่เป็นพันธุ์ผสมระหว่างเกรฮาวน์กับเทรียร์ หรือข้ามสายพันธุ์ของเกรฮาวน์ หรือสุนัขที่เป็นพันธุ์ผสมระหว่างเกรฮาวน์กับเทรียร์.

เหมาะสมกาล ในการลงโทษอื่นๆ ที่อาจกำหนดอาจมีคำสั่งให้ควบคุมสุนัขในที่ๆ เหมาะสมหรืออาจถูกกำจัดทิ้ง

อย่างไรก็ดี ศาลอาจมีคำสั่งให้กำจัดสุนัขตามที่อ้างถึงไว้ในอนุมาตรา (1) ของมาตรานี้ โดยศาลอาจกระทำดังต่อไปนี้

- 1) ส่งสุนัขไปยังผู้ควบคุมสุนัขหรือบุคคลที่เหมาะสมเพื่อที่จะกำจัดและ
- 2) จ่ายค่าใช้จ่ายในการกำจัดสุนัขให้แก่เจ้าของสุนัขด้วย

อย่างไรก็ดี สุนัขที่ถูกส่งให้ผู้ควบคุมสุนัขหรือบุคคลใดๆ ที่เหมาะสมแก่การกำจัดสุนัขตามคำสั่งของศาล ผู้ที่ได้รับสุนัขนั้นต้องกำจัดอย่างเฉกเช่นกระทำกับมนุษย์โดยวิธีที่รวดเร็วและมีมนุษยธรรม เพราะการคำนึงถึงหลักการมนุษยชน โดยหลักการนี้เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ดังนั้นจึงมีการบัญญัติหลักการดังกล่าวในพระราชบัญญัตินี้ด้วย

โดยจำนวนค่าใช้จ่ายที่เจ้าของสุนัขผู้กำจัดตามวิธีของศาลตาม

อนุมาตรา (2) ในมาตรานี้สามารถมีสิทธิเรียกคืนได้ตามสัญญาในการชำระหนี้คืนจากเทศบาลท้องถิ่นโดยตรงผ่านศาลใดๆ ที่มีอำนาจในการควบคุม

ในกรณีได้รับการพิสูจน์ว่าสุนัขนั้นทำให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลใดๆ หรือได้รับบาดเจ็บในปศุสัตว์ กรณีดังกล่าวนี้จะตกอยู่ภายใต้มาตราที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลสุนัขที่อันตรายให้อยู่ในที่ๆ เหมาะสมเช่นกัน

3. มาตรการในการลงโทษ

ความรับผิดชอบสำหรับความเสียหาย⁷⁹ โดยเจ้าของสุนัขซึ่งในพระราชบัญญัตินี้ได้มีการรวมเรื่องความรับผิดชอบของเจ้าของสุนัขไว้อย่างชัดเจนทั้งสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่จะนำบทบัญญัติมาบังคับใช้ได้โดย

เจ้าของสุนัขจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากการที่สุนัขต่อสู้กับบุคคลใดๆ และความบาดเจ็บต่อสัตว์ในปศุสัตว์หรืออื่นๆ แต่ไม่รวมถึงการที่มีบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายโดยมีนิสัยชอบยุ่งเหยิงสุนัขก่อน หรือเจ้าของสุนัขที่มีนิสัยเช่นนั้นก่อนอยู่แล้ว หรือแสดงถึงลักษณะของเจ้าของในความบาดเจ็บหรือความเสียหายดังกล่าว

ข้อยกเว้นของความรับผิดชอบจากการที่สุนัขของตนได้ก่อให้เกิดขึ้นโดยหากสัตว์ใดๆ หลงเข้าไปและได้รับบาดเจ็บโดยสุนัขในพื้นที่นั้นหรือเป็นพื้นที่ที่มีเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็น

⁷⁹ ความเสียหาย หมายความว่า การตายหรือการได้รับบาดเจ็บกับบุคคลใดก็ตามแต่ (รวมไปถึงคนที่ป่วยหรือบุคคลใดก็ตามแต่ที่เจ็บป่วยทั้งทางร่างกายและจิตใจ) และรวมไปถึงการบาดเจ็บด้วย หรือได้รับความเสียหายทางทรัพย์สินทั้งบางส่วนหรือทั้งหมด.

เจ้าของ บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดชอบในมาตรานี้ของการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นกับสัตว์ของปศุสัตว์ เว้นแต่ บุคคลนั้นจะเป็นสาเหตุให้สุนัขเข้าไปทำร้ายสัตว์ของปศุสัตว์ โดยบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆ สำหรับความเสียหายที่เกิดจากสุนัขที่เลี้ยงไว้ในสถานที่ โครงสร้างอาคารต่อ บุคคลที่บุกรุกที่สอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบสำหรับความละเลยโดยขาดความระมัดระวังตามสมควร และถ้าความเสียหายใดๆ นั้นหรือการบาดเจ็บที่บุคคลจะรับผิดชอบภายใต้ มาตรานี้จะถือว่าเป็นความผิดภายใต้ความหมายของพระราชบัญญัติความรับผิด ค.ศ.1961 และ บทบัญญัติของกฎหมายที่บังคับใช้โดยให้นำ มาตรา 11 (2) (เอ) และ 11 (2) (บี) ข้อบังคับที่ถูกจำกัด ค.ศ.1957 สามารถนำมาใช้กับความเสียหายดังกล่าวได้

ถ้าสุนัขก่อกวนปศุสัตว์ เจ้าของหรือผู้ครอบครองจะต้องรับผิดชอบไม่ว่ากรณีใดเว้นแต่ ปศุสัตว์นั้นมีข้อเท็จจริงว่ามีเหตุจำเป็นและสมควร โดยบุคคลที่กระทำผิดตามอนุมาตรา (2) ในส่วนนี้ จะต้องรับโทษปรับไม่เกิน 500 ปอนด์ หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือตามดุลยพินิจของศาลหรือ ทั้งจำทั้งปรับ

ในส่วนการทำผิดและการลงโทษที่ได้มีการบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้จะต้อง

1) บุคคลใดก็ตามที่มีสุนัขแต่ไม่มีใบอนุญาตเลี้ยงสุนัขตามมาตรา 2 จะถือว่ามีความผิด และต้องชำระค่าปรับโดยการจ่ายค่าปรับไม่เกิน 100 ปอนด์

2) บุคคลใดก็ตามที่เปลี่ยนความเป็นเจ้าของของสุนัขก่อนถึงวันอนุมัติโดยขัดแย้งใน พระราชบัญญัติ มาตรา 2 หรือไม่สามารถที่จะทำตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติ มาตรา 13 (1) หรือ 13 (2) หรือไม่สามารถที่จะออกใบอนุญาตเมื่อมีข้อเรียกร้องถึงภายใต้พระราชบัญญัติมาตรา 16 โดยผู้ดูแลสุนัขหรือการฝ่าฝืนกฎหมายเทศบัญญัติโดยที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นนั้นเป็นผู้กระทำ ภายใต้มาตรา 17 ของพระราชบัญญัตินี้

หากมีการฝ่าฝืนในกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติ มาตรา 19 (2) (ดี) (อี) (เอฟ) หรือ (จี) จะมีความผิดและสมควรรับผิดชอบต่อการกระทำนี้โดยถูกปรับ ไม่เกิน 100 ปอนด์

3) บุคคลใดก็ตามที่ฝ่าฝืนในกฎระเบียบข้อบังคับที่ได้ระบุไว้ในมาตรา 19 (2) (เอ) (บี) หรือ (ซี) ของพระราชบัญญัตินี้ โดยการที่อนุญาตให้มีการฝั่งซากศพโดยที่ขัดกับมาตรา 24 ของพระราชบัญญัตินี้ จะถือว่ามีความผิดและจะต้องรับผิดชอบโดยการเสียค่าปรับไม่เกิน 500 ปอนด์

4) บุคคลใดก็ตามที่ฝ่าฝืนตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติ มาตรา 9 (1) หรือฝ่าฝืน ข้อกำหนดในพระราชบัญญัติ มาตรา 10 (1) ซึ่งคนๆ หนึ่งนำสุนัขพันธุ์เกรฮาวน์ ออกมาในที่ที่ สาธารณะถึงสี่ตัวนั้น ถือว่าขัดต่อพระราชบัญญัติ มาตรา 10 (2) หรือมีสุนัขไว้ในครอบครองใน ขณะที่สุนัขตัวนั้นถูกตัดสิทธิอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติ มาตรา 18 จะถือว่ามีความผิดและจะถูกปรับ ไม่เกิน 500 ปอนด์ หรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามศาลเห็นสมควร

5) รัฐมนตรีอาจออกข้อบังคับสำหรับเรื่องของจำนวนเงินขึ้นสูงสุดในการปรับตามอนุมาตราในพระราชบัญญัติ (1), (2), (3) หรือ (4) หรือตามพระราชบัญญัติ มาตรา 9 หรือตามมาตรา 16

6) ที่ซึ่งกฎข้อบังคับต่างๆ ถูกเสนอภายใต้อนุมาตรา (5) ของมาตรานี้ เอกสารฉบับร่างของกฎข้อบังคับควรที่จะร่างขึ้นอย่างเหมาะสมก่อนโดยรัฐสภาแต่ละกลุ่มและกฎข้อบังคับต่างๆ นี้ไม่ควรที่จะถูกจัดตั้งขึ้น หากปราศจากการลงมติอนุมัติแล้วของเอกสารฉบับร่างจากรัฐสภาแต่ละที่

หลักเกณฑ์การดำเนินคดีสำหรับการกระทำความผิด โดยการกระทำความผิดตามมาตราต่างๆ ในพระราชบัญญัตินี้

การกระทำความผิดทางกฎหมายใดๆ ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ อาจถูกดำเนินคดีโดยเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอื่นๆ ที่ซึ่งการกระทำความผิดนี้ได้เกิดขึ้นและการดำเนินคดีภายใต้พระราชบัญญัตินี้ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุนัขที่ไม่มีใบอนุญาต ความจริงนี้จะถูกเชื่อว่าเป็นจริงจนกระทั่งผู้ถูกกล่าวหาสามารถนำหลักฐานมาแก้ต่างได้ และ ณ เวลาที่ข้อกล่าวหาการกระทำความผิดได้เริ่มต้นขึ้น ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องนำใบอนุญาตของสุนัขมาแสดงต่อศาล

ในเรื่องมาตรการควบคุมสุนัขจรจัดนั้นกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์นั้นมิได้มีการแยกบัญญัติเหมือนประเทศสหราชอาณาจักร แต่ได้มีการรวมไว้กับพระราชบัญญัติเดียวกันเพื่อให้เกิดความสะดวกในการบังคับใช้กฎหมาย โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาสุนัขก่อนหากเป็นสุนัขจรจัดจึงจะสามารถจับสุนัขนั้นได้โดย

ผู้ควบคุมสุนัขจะต้องใช้วิจารณญาณในการยึด จับ หรือกักตัว สุนัขที่เขาเห็นว่าเป็นสุนัขจรจัดและเขาสามารถเข้าไปจับได้ (นอกจากที่อยู่อาศัย) เพื่อวัตถุประสงค์ในการจับหรือกักตัวสุนัข

เจ้าหน้าที่ตำรวจการ์ดาร์ โซเมียอานา⁸⁰ อาจจับหรือกักตัวสุนัขที่เขาเห็นว่าเป็นสุนัขจรจัด และเขาสามารถเข้าไปจับได้ (นอกจากที่อยู่อาศัย) เพื่อวัตถุประสงค์ในการจับหรือกักตัวสุนัข

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจการ์ดาร์ โซเมียอานาจับหรือกักตัวสุนัข ตามอนุมาตรา (2) ของส่วนนี้ เขาอาจส่งสุนัขไปยังเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นในท้องที่ที่พบสุนัข

เมื่อใดก็ตามที่สุนัขจรจัดถูกจับ หรือกักตัวตามมาตรานี้โดยผู้ควบคุมสุนัขหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจการ์ดาร์ โซเมียอานาเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือแล้วแต่กรณีโดยอาจเป็นผู้กำกับการตำรวจการ์ดาร์ โซเมียอานาเพื่อแจ้งให้ทราบไปยังเจ้าของหรือบุคคลอื่นที่สุนัขอยู่ในความดูแลเพื่อเก็บ

⁸⁰ การ์ดาร์ โซเมียอานา (Garda Síochána) ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ ของสาธารณรัฐไอร์แลนด์ หน่วยงานคุ้มครองเสรีภาพของไอร์แลนด์.

ค่าปรับและสุนัขอาจถูกฆ่าหรือทำลาย หลังจากห้าวันนับแต่วันที่แจ้งให้ทราบหากสุนัขดังกล่าวไม่มีบุคคลใดมาอ้างสิทธิและจ่ายค่าปรับทั้งหมดที่เกี่ยวกับการจับหรือกักตัวตามแต่กรณี

หากบุคคลใดอ้างสิทธิในสุนัขที่ถูกจับหรือถูกกักตัวตามมาตรา ๓๖๖ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการจับหรือกักตัวสุนัข หรือผู้กำกับการตำรวจจราจร โซเนียยาน่าจะให้สุนัขแก่บุคคลดังกล่าวหากบุคคลดังกล่าว

1) จ่ายค่าปรับให้แก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือผู้กำกับการตำรวจจราจร โซเนียยาน่าตามแต่กรณี

2) มีการประกาศเกี่ยวกับการกำหนด การระบุว่าผู้ใดเป็นเจ้าของ หรือเป็นผู้ที่มีอำนาจในการอ้างสิทธิประกันต่อตัวสุนัข และ

3) จ่ายจำนวนเงินซึ่งใช้จ่ายที่เกิดขึ้นแก่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร โซเนียยาน่าในกรณีของการจับหรือกักตัวสุนัข

เมื่อใดก็ตามที่สุนัขถูกจับหรือกักตัวตามมาตรา ๓๖๖ โดยผู้ควบคุมสุนัขหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร โซเนียยาน่า เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือแล้วแต่กรณี ผู้กำกับการตำรวจจราจร โซเนียยาน่าจะต้องถูกทำรายการลงทะเบียนสุนัขเพื่อเก็บไว้ภายใต้มาตรา 14 ของพระราชบัญญัตินี้ โดยห้าวันหลังจากทำรายการลงทะเบียนตามอนุมาตรา (6) ของมาตรานี้หรือ มาตราถัดไปให้แจ้งตามอนุมาตรา (4) ของมาตรานี้ ว่าภายหลังที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือผู้กำกับการตำรวจจราจร โซเนียยาน่าตามแต่กรณี ไม่มีบุคคลอ้างสิทธิตามอนุมาตรา (5) ของมาตรานี้และจ่ายค่าใช้จ่ายทั้งหมด ที่เกี่ยวกับการจับสุนัขหรือกักตัวสุนัขภายใต้อนุมาตรา (8) ของมาตรานี้ สุนัขจะถูกกำจัด หรือทำลายในลักษณะมนุษยธรรม ซึ่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือผู้กำกับการตำรวจจราจร โซเนียยาน่า ตามแต่กรณี จะไม่ทำลายหรือกำจัดสุนัข ตามอนุมาตรา (7) ของมาตรานี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการทดลองสัตว์

หากเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นก่อนที่จะมีการควบคุมสุนัขภายใต้มาตรานี้ จะต้องจัดให้มีการทำให้สุนัขปลอดเชื้อโดยที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นหรือผู้กำกับการตำรวจจราจร โซเนียยาน่า จัดคุมให้สุนัขอยู่ภายใต้มาตรานี้ บุคคลผู้ซึ่งกลายเป็นเจ้าของสุนัขและชื่อเจ้าของคนก่อนนั้นจะสิ้นสุด

3.6.4 ความรับผิดชอบตามกฎหมายลักษณะละเมิดจากสัตว์ของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ในระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร เป็นการพยายามกำหนดลักษณะแห่งการกระทำอันถือว่าละเมิดขึ้นไว้เป็นหลักทั่วไปถ้ามีกรณีเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวเมื่อใดถ้าปรับบทได้ว่าเป็นละเมิดและเรียกใช้ชดเชยเยียวยาได้ ดังนั้นละเมิดจึงย้อนไปสมัยแรกเริ่ม คือเน้นความเสียหายไม่เน้นที่ความผิดเรียกว่าทฤษฎีความผิดเด็ดขาด (Strict Liability)

ความรับผิดทางละเมิดกรณีที่ถูกกฎหมายสันนิษฐานว่ามีความผิด ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายดังที่ประมวลกฎหมายฝรั่งเศสได้มีบัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 1384-1386⁸¹ (ในที่นี้ขอยกมาตราที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ทำละเมิด)

มาตรา 1385 “เจ้าของสัตว์หรือบุคคลที่ใช้สัตว์ ในระหว่างที่ใช้สัตว์นั้นย่อมรับผิดชอบความเสียหายซึ่งสัตว์นั้นได้ก่อขึ้น จะเป็นด้วยสัตว์นั้นอยู่ในควบคุม หรือหายไปหลุดหนีไปก็ตาม”

จากที่กล่าวมานั้นย่อมเกิดความรับผิดทางละเมิด โดยผู้กล่าวหาไม่ต้องพิสูจน์ความผิดหากปรากฏข้อเท็จจริงได้เข้ากรณีดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายฝรั่งเศส มาตรา 1385 ความผิดที่เกิดจากสัตว์แล้วในขั้นต้นกรณีที่ถูกกฎหมายสันนิษฐานว่า เป็นความผิดโดยผู้กล่าวหาไม่ต้องพิสูจน์เนื่องจากความรับผิดที่เกิดจากการกระทำของสัตว์ ได้แก่ เจ้าของหรือผู้ใช้สัตว์ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย ซึ่งสัตว์ได้ก่อขึ้น เป็นการรับผิดเพื่อสัตว์⁸²

3.6.5 ความรับผิดอันเกิดจากสัตว์ประเภทที่เป็นสัตว์อันตราย ของประเทศอังกฤษ

พระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ ค.ศ.1971 (The Animal Acts 1971) ได้มาแทนที่หลัก Common Law Rule แต่เดิม ซึ่งได้แบ่งประเภทของสัตว์ออกเป็นสัตว์ประเภทที่ดุร้ายโดยธรรมชาติ (ferae naturae หรือ wild by nature) กับสัตว์ประเภทที่เชื่อง (mansuetae naturae หรือ tame animals) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อก่อตั้งความรับผิด⁸³ แต่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ก็มีได้ให้นิยามคำว่า “สัตว์” ไว้โดยเฉพาะ แต่โดยทั่วไปก็จะรวมทั้งสัตว์ปีก สัตว์เลื้อยคลาน และแมลง แต่ไม่รวมถึงแบคทีเรีย⁸⁴ โดยได้แบ่งประเภทของสัตว์ออกเป็นสัตว์อันตราย (Dangerous animal) และสัตว์ที่ไม่อันตราย (Non-dangerous animal) ซึ่งหลักของคดีที่มีมาแต่เดิมบางคดีก็ยังสามารถใช้ได้อยู่ อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงบางประการ เช่น สัตว์ที่เชื่องตามหลักคอมมอนลอว์ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นสัตว์ประเภทที่ไม่อันตรายตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น อูฐถือเป็นสัตว์ที่เชื่อง แต่ก็ถือเป็นสัตว์ประเภทที่อันตราย⁸⁵ เป็นต้น

⁸¹ สายสุตา นิงสานนท์. (2525). ความรับผิดเด็ดขาดในกฎหมายลักษณะละเมิด. หน้า 56-85.

⁸² จี๊ด เศรษฐบุตร. (2514). กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวล. หน้า 110.

⁸³ John Cooke, Law of Tort, 7th ed. (England: Pearson Education Limited, 2005), p.350.

⁸⁴ The Late R.F.V. Heuston, R.A.Buckley. (1996). *Salmond and Heuston on the Law of Torts*, 21st ed. p. 326.

⁸⁵ *Tutin v. Mary Chipperfield Promotions Ltd.* [1990] 130 NLJ 807.

ความรับผิดชอบที่เกิดจากสัตว์ประเภทที่เป็นอันตราย (Dangerous animal)

1. หลักเกณฑ์ความรับผิด

ความรับผิดในกรณีที่สัตว์อันตรายไปก่อความเสียหายนั้นปรากฏอยู่ตามมาตรา 2 (1)⁸⁶ ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าความเสียหายเกิดจากสัตว์อันตราย ผู้ดูแลสัตว์นั้นต้องรับผิดในความเสียหายนั้น เว้นแต่กฎหมายนี้กำหนดขึ้นเป็นอย่างอื่น”

แนวความคิดของหลักนี้คือ บุคคลใดที่ครอบครองดูแลสัตว์อันตรายก็ต้องดูแลภายใต้ความเสี่ยงภัยของตนเอง จากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าความรับผิดในกรณีของความเสียหายอันเกิดจากสัตว์อันตรายนั้นย่อมเป็นความรับผิดในความเสียหายทั้งปวงและเป็นความรับผิดโดยเคร่งครัด (Strict liability) เว้นแต่จะเป็นไปตามข้อยกเว้นที่กฎหมายบัญญัติ

2. ความหมายของสัตว์อันตราย

ความหมายของสัตว์อันตรายมีนิยามตามมาตรา 2 (2) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ ค.ศ.1971 กล่าวคือ สัตว์อันตรายคือ สัตว์ที่ปกติไม่ถูกนำมาเลี้ยงในเกาะอังกฤษ และเมื่อโตเต็มวัย มักจะทำอันตรายร้ายแรง หรือความเสียหายที่เกิดจากสัตว์มักจะร้ายแรง เช่น หมาป่า แมวป่า กวางป่า เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังอาจพิจารณาว่าสัตว์ชนิดใดบ้างที่ถือเป็นสัตว์อันตรายได้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ป่าอันตราย ค.ศ.1976 (The Dangerous Wild Animal Acts 1976) ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่กำหนดว่าบุคคลใดที่ประสงค์ที่จะเลี้ยงสัตว์ป่าอันตรายจะต้องได้รับใบอนุญาตจากองค์กรส่วนท้องถิ่นภายใต้พระราชบัญญัติสัตว์ป่าอันตราย ค.ศ.1976 นี้เสียก่อน แต่พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช่บังคับกับสัตว์ป่าอันตรายที่เลี้ยงในสวนสัตว์หรือคณะละครสัตว์ที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายเฉพาะในเรื่องนั้นๆ แล้ว อย่างไรก็ตามจึงถือว่าเป็นสัตว์ป่าอันตรายนั้นตามพระราชบัญญัติได้กำหนดรายชื่อชนิดของสัตว์นั้น โดยจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ไว้ด้วย เช่น สัตว์จำพวกช้าง (Elephants) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมตระกูลแมวหน้า (Pinnipedes) ลิงอเมริกาใต้ (Tamarins) เป็นต้น ซึ่งนอกจากผู้เลี้ยงจะต้องได้รับใบอนุญาตจากทางราชการแล้ว ยังได้มีการกำหนดถึงเรื่องการดูแลสัตว์นั้นไว้อีกด้วย ดังนั้น ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์ตามรายชื่อใน The Dangerous Wild Animal 1976 ย่อมอยู่ภายใต้มาตรา 2 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสัตว์ ค.ศ. 1971 (The animal Acts 1971) นี้

⁸⁶ Section 2 (1) “Where any damage is caused by an animal which belongs to a dangerous species, any person who is a keeper of the animals is liable for the damage, except as otherwise provided by this Act.”

3. บุคคลผู้ต้องรับผิดชอบ

ตามมาตรา 2 (1) กำหนดตัวบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบคือ ผู้ดูแลสัตว์ (keeper) สำหรับนิยามของผู้ดูแลสัตว์ มีกำหนดไว้ตามมาตรา 6 (3)⁸⁷ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายใต้อนุมาตรา 4 แห่งมาตรานี้ผู้ดูแลสัตว์คือ

(a) ผู้เป็นเจ้าของ หรือมีสัตว์อยู่ในความครอบครอง หรือ

(b) เป็นหัวหน้าของครัวเรือนที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปีเป็นเจ้าของหรือครอบครองสัตว์

และถ้าในเวลาใดๆ ที่สัตว์นั้นพ้นจากการถูกเป็นเจ้าของหรือถูกครอบครองของบุคคลนั้น ผู้ที่เป็นผู้ดูแลอยู่ก่อนตามมาตรานี้ยังคงเป็นผู้ดูแลต่อไป จนกว่าจะมีบุคคลอื่นเข้ามาเป็นผู้ดูแลแทนตามมาตรานี้”

ผู้ดูแลสัตว์ตามมาตรานี้จึงค่อนข้างกว้าง ทั้งผู้ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองสัตว์ และมาตรา 6 (3) (b) ก็ได้บัญญัติมาเพื่อแก้ปัญหาในกรณีของเด็กเป็นเจ้าของหรือมีสัตว์ไว้ในครอบครอง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองเดิมยังต้องเข้ามารับผิดชอบในกรณีที่สัตว์ได้ไปก่อความเสียหายแก่บุคคลอื่น แม้ว่าสัตว์นั้นจะพ้นจากการถูกเป็นเจ้าของหรือถูกครอบครองของตนไปแล้วอีกด้วย เช่น สัตว์ที่หลบหนีไป หรือสัตว์ที่ถูกนำไปปล่อย หรือแม้แต่สัตว์ป่าพื้นเมืองที่หันกลับมาใช้ชีวิตอยู่ตามธรรมชาติในป่าแล้วก็ตาม แต่ผู้ดูแลสัตว์ (Keeper) คนเดิมก็จะปลดเปลื้องจากความรับผิดชอบก็ต่อเมื่อนั้นตกไปอยู่ในความเป็นเจ้าของหรือความครอบครองของบุคคลอื่นแล้วเท่านั้น⁸⁸

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า มาตรการต่างๆ ของต่างประเทศจะมีการเขียนไว้อย่างชัดเจนในขั้นตอนการเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่ก่อนที่จะเลี้ยง โดยจะต้องมีการขอใบอนุญาต และจะต้องควบคุมสัตว์เลี้ยงของตนไม่ให้ไปในที่สาธารณะโดยลำพังหรือหากจะออกไปที่สาธารณะจะต้องมีสายจูงและมีเขตพื้นที่ที่ห้ามนำสัตว์เลี้ยงเข้าไว้อย่างชัดเจนและยังรวมถึงหากเป็นสัตว์ดุร้ายแม้สัตว์จะหลุดหนี

⁸⁷ Section 6 (3) “Subject to subsection (4) of this section, a person is a keeper of an animal if--

(a) he owns the animal or has it in his possession; or

(b) he is the head of a household of which a member under the age of sixteen owns the animal or has it in his possession;

and if at any time an animal ceases to be owned by or to be in the possession of a person, any person who immediately before that time was a keeper thereof by virtue of the preceding provisions of this subsection continues to be a keeper of the animal until another person becomes a keeper thereof by virtue of those provisions.”

⁸⁸ Clerk, John Frederic, Lindsell, William Harry Barber. (2000). *Clerk & Lindsell on torts*, p. 1084.

หายไปแล้ว เจ้าของก็ยังคงรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากสัตว์นั้น ซึ่งหลักเกณฑ์และมาตรการของประเทศต่างๆ สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ และจะเป็นการควบคุมและจัดการมิให้สัตว์เลี้ยงตกเป็นสัตว์ไม่มีเจ้าของได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.7 บทความสัมพันธบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับกรณีที่มีการนำสัตว์มาเลี้ยงได้อย่างง่ายดายและการไม่มีมาตรการในการป้องกันไม่ให้มีการนำสัตว์มาปล่อยให้เป็นสัตว์จรจัด ซึ่งหลังจากที่ได้มีการปล่อยแล้วภาระในการรับผิดชอบก็จะอยู่กับผู้ที่รับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งไม่เป็นธรรมอย่างมาก โดยมีบทสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

3.7.1 เจ้าหน้าที่เขต

ข้าพเจ้าทำงานที่สำนักงานเขตมาประมาณ 8 ปีแล้ว โดยในเรื่องที่ผู้เขียนถามนั้นถือว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมากในปัจจุบัน เนื่องจากบ้านในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านจัดสรร ซึ่งรู้จะติดกัน การที่สุนัขเห่า หรือ สร้างความเดือดร้อนให้กับเพื่อนบ้านย่อมเกิดขึ้นได้ง่าย และเมื่อมีการร้องเรียนมายังสำนักงานเขต ก็จะส่งเจ้าหน้าที่ไปดำเนินการเจรจา ซึ่งกรณีดังกล่าวจะไม่เหมือนกับกรณีที่เกิดเสียงเดือดร้อนรำคาญจากเครื่องจักร เนื่องจากการสร้างความเดือดร้อนจากสิ่งที่มีชีวิตไม่สามารถที่จะควบคุมได้ จึงทำได้เพียงเจรจาทันที

แนวทางการแก้ไขที่อยากให้เป็น ก็คือ ควรจะดำเนินการที่ต้นเหตุ คือการควบคุมการเลี้ยงสัตว์ โดยหากใครต้องการเลี้ยงสัตว์ก็ควรที่จะได้รับความยินยอมจากเพื่อนบ้านข้างเคียงเสียก่อนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือควรจะมีมาตรการขึ้นมาเพื่อที่จะทำให้เจ้าของที่ต้องการจะเลี้ยงสัตว์มีหน้าที่รับผิดชอบมากขึ้น เช่น ควรให้มีการเสียภาษีสัตว์เลี้ยง ก็จะทำให้ก่อนที่จะเจ้าของจะตัดสินใจเลี้ยงสัตว์ก็ต้องคิดมากขึ้นกว่าเดิม

3.7.2 เจ้าอาวาส

อาตมาอยู่ที่วัดแห่งนี้มาหลายปีแล้ว ตั้งแต่ที่มาอยู่วันแรกก็มีสุนัขเร่ร่อนมาอยู่ที่วัดนี้จำนวนหนึ่ง แต่ปัจจุบันจำนวนสุนัขเร่ร่อนในวัดนั้น เพิ่มจำนวนจนน่าตกใจ เนื่องจากมีประชาชนมาปล่อยจำนวนมาก จนมีประมาณเกือบ 1,000 ตัวแล้ว ทั้งๆ ที่ทางวัดได้มีการติดประกาศประชาสัมพันธ์ห้ามนำสัตว์มาปล่อยในวัดแล้วก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ เนื่องจากไม่มีบทลงโทษใดๆ

ค่าใช้จ่ายสำหรับการดูแลรักษาสุนัขในแต่ละเดือนนั้น ตกหลายหมื่นบาท ซึ่งเงินจำนวนดังกล่าวก็ได้จากการบริจาคของญาติโยมที่มาทำบุญที่วัด ถ้าหากไม่มีญาติโยมมาบริจาคเงินจำนวนดังกล่าว ก็คงไม่สามารถดูแลสุนัขเร่ร่อนทั้งหมดได้

ในส่วนของการเห็นของอาตมา ที่มีต่อผู้ที่นำสัตว์เลี้ยงมาปล่อยนั้น อาตมาคิดว่า เจ้าของสัตว์เลี้ยงเหล่านั้นคงมีปัญหามากๆ ถึงได้นำสัตว์มาปล่อย แต่อยากให้คิดว่า สัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิต มีความผูกพันมีความรักต่อเจ้าของ อยากให้เจ้าของสัตว์เหล่านี้ คิดว่าสัตว์ที่ตนเลี้ยงเป็นมนุษย์ เพราะสัตว์เหล่านี้ก็มีหัวใจ มีความรัก ความผูกพันต่อเจ้าของ อย่าคิดกับสัตว์เลี้ยงพวกนี้ว่าเป็นเพียงสัตว์ แต่ให้คิดว่าเป็นมนุษย์ที่พูดไม่ได้เท่านั้น ก็จะทำให้เจ้าของมีความรับผิดชอบต่อสัตว์เลี้ยงเหล่านี้มากขึ้น โดยก่อนที่จะตัดสินใจนำสัตว์เหล่านี้มาเลี้ยงก็จะคิดว่าต้องมีความรับผิดชอบต่อสัตว์เหล่านี้จนกว่าจะตายจากกันไป ไม่สามารถที่จะนำไปปล่อยได้ ปัญหาสัตว์เร่ร่อนก็จะหมดไป

เกี่ยวกับกฎหมายที่ให้ผู้ดูแลหรือผู้ที่พักสัตว์จะต้องรับผิดชอบต่อกรณีสัตว์ไปสร้างความเสียหายนั้น อาตมาไม่รู้หรอก เพียงแต่อาตมาต้องรับภาระในการดูแลชีวิตสัตว์ต่างๆ ตามหน้าที่ทางธรรม เป็นการเมตตาช่วยเหลือสัตว์โลก ซึ่งอาตมาไม่ได้เป็นผู้นำสัตว์เหล่านี้มาแต่เป็นผู้ที่ให้อาหารและชีวิตกับสัตว์เหล่านี้ หากจะให้อาตมามารับผิดชอบในสัตว์ทั้งหมดนี้ก็คงจะไม่ไหว เนื่องจากปริมาณมีจำนวนมาก เป็นไปไม่ได้ที่อาตมาจะดูแลหมดทุกตัว และเท่าที่ผ่านมาก็ยังไม่มีใครร้องเรียกค่าเสียหายจากสัตว์เหล่านี้ คาดว่าน่าจะเป็นเพราะเห็นใจอาตมา ซึ่งถ้าจะเรียกร้องความเสียหายจริงๆ น่าจะไปเรียกร้องกับเจ้าของที่นำมาปล่อยมากกว่า เพราะขาดซึ่งความรับผิดชอบ

แนวทางการแก้ไขของอาตมานั้น อยากให้มนุษย์ทุกคนคิดว่าสัตว์เลี้ยงก็มีหนึ่งชีวิตเหมือนคน ปฏิบัติกับเค้าเหล่านั้นเหมือนเป็นมนุษย์ แล้วปัญหาเหล่านี้ก็จะหมดไป

3.7.3 ผู้ให้อาหารสัตว์เร่ร่อน

ดิฉันอยู่แถวตึกวนันทมาเป็นเวลานาน ก็จะเห็นสุนัขและแมวเร่ร่อนข้างถนนจำนวนมาก ปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากสัตว์เหล่านี้ก็จะไปผสมพันธุ์กัน ออกลูกออกหลานมาอีกจำนวนมาก แต่ไม่มีหน่วยงานใดไปดูแล ถ้าหากดิฉันไม่นำอาหารมาให้ สัตว์เหล่านี้ก็จะอดตายหรืออาจจะไปสร้างปัญหาให้กับประชาชน โดยการคุ้ยขยะหรือไปไล่กัดชาวบ้านเนื่องจากหิวจัดก็เป็นได้

ค่าใช้จ่ายในการดูแลสัตว์เหล่านี้ ก็ตกอยู่ประมาณวันละ 300 บาท โดยดิฉันก็จะทำได้เท่าที่จะมีกำลังเพียงพอที่จะกระทำได้ ก็จะสามารถให้อาหารสุนัขเร่ร่อนได้ประมาณ 20 ตัว วันละครั้ง ก็ถือว่าเป็นการทำทานให้กับสัตว์เหล่านี้

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้ที่นำสัตว์เหล่านี้มาปล่อยนั้น ถือว่าเป็นผู้ที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อสังคม น่าจะมีกฎหมายมาจัดการขึ้นเด็ดขาดกับเจ้าของสัตว์เหล่านี้ เนื่องจากเป็นผู้สร้างปัญหา แต่พอแก้ปัญหาไม่ได้ ก็จัดการปัญหาโดยการหลีกเลี่ยงปัญหา นำสัตว์มาปล่อยให้เป็นภาระของคนอื่น เป็นเรื่องที่แย่มาก ประชาชนทั่วไปซึ่งไม่เกี่ยวข้องก็ต้องมารับปัญหาแทน

ส่วนกฎหมายที่ให้ผู้รับเลี้ยงรับดูแล จะต้องรับผิดชอบในการกระทำของสัตว์นั้น คิฉันไม่รู้มาก่อน ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น กฎหมายยังไม่มีความเป็นธรรมต่อสังคมเข้าไปใหญ่ เพราะว่า คิฉันไม่ใช่คนที่สร้างปัญหา แต่เป็นคนที่มาช่วยแก้ปัญหาโดยไม่ให้สัตว์เหล่านี้อดตายหรือหิว จนคุร่ายไปสร้างความเสียหายให้กับผู้อื่น แต่กลับต้องมารับผิด โดยที่เจ้าของนั้น ไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ แล้วหลังจากที่นำสัตว์มาปล่อยไป

แนวทางการแก้ปัญหาที่อยากให้เกิดขึ้นนั้น อยากให้มีกฎหมายมุ่งเน้นลงโทษไปยังเจ้าของที่นำสัตว์มาปล่อยอย่างเด็ดขาด ทำให้เจ้าของไม่กล้าที่จะนำสัตว์มาปล่อยและควรสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนก่อนที่จะนำสัตว์มาเลี้ยง ให้ตระหนักให้ได้ว่าสามารถที่จะดูแลสัตว์เหล่านี้ไปได้จนสัตว์เหล่านี้ตายเลยหรือไม่ หากคิดดูแล้วว่าไม่สามารถเลี้ยงได้ก็ไม่ควรที่จะซื้อมาเลี้ยง เนื่องจากปัจจุบันการเลี้ยงสัตว์นั้น ง่ายมาก ไม่ต้องคิดอะไรมากมาย แค่มิเงินไปซื้อก็สามารถเลี้ยงได้แล้ว เด็กอายุ 12 ขวบ ก็สามารถซื้อสุนัขพันธุ์ดุๆ ไปเลี้ยงได้ ถ้ามีเงินพอ เนื่องจากไม่มีการควบคุมใดๆ ทั้งสิ้น จึงทำให้เกิดปัญหา เมื่อสุนัขไปกัดลูกของเจ้าของสัตว์หรือไปทำลายของใช้ในบ้านเจ้าของ ก็จะไม่พอใจและไม่ต้องการที่จะเลี้ยงสัตว์ดังกล่าวต่อไป ก็จะหาทางกำจัด ซึ่งเจ้าของไม่กล้าที่จะฆ่าสัตว์ดังกล่าวอยู่แล้ว จึงนำไปปล่อยตามที่ต่างๆ แทน ซึ่งเป็นการผลักรถให้กับสังคมต่อไปอีก จึงควรจะมีบทลงโทษที่เด็ดขาดและชัดเจนเอาผิดกับพวกเจ้าของสัตว์ที่นำสัตว์มาปล่อย น่าจะแก้ปัญหาได้ดีที่สุด

3.7.4 พนักงานสอบสวน

ข้าพเจ้าทำงานสอบสวนตำแหน่งสารวัตร มาประมาณ 7 ปีแล้ว เรื่องของสุนัขสร้างความเดือดร้อนรำคาญนั้น เป็นเรื่องที่เหมือนจะเล็กๆ แต่สร้างปัญหาให้กับสังคมอย่างมากมายและหากไม่ได้รับการแก้ไขก็จะเป็นจุดเริ่มของปัญหาใหญ่ๆ เลยชะด้วยซ้ำ โดยเพื่อนบ้านกันแท้ๆ มามีปัญหากันเรื่องอีกบ้านเลี้ยงสุนัขแล้วเห่าตอนเช้าทุกวัน ซึ่งแรกๆ ก็สามารถทนได้เนื่องจากเห็นว่าเป็นเพื่อนบ้านกัน แต่เราต้องเข้าใจว่า สุนัขถ้ามันเห่าอย่างนั้นแล้ว มันก็จะเห่าอยู่ทุกวัน เป็นไปไม่ได้ที่มันจะหยุดเห่าเองโดยที่ไม่มีใครไปทำอะไรมัน มันจะเห่าทุกวันจนกว่ามันจะตาย ซึ่งใช้เวลานานมากกว่าปัญหานี้จะหมดไป

จำนวนของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนเรื่องดังกล่าวแล้วมาแจ้งความนั้นมีปริมาณจำนวนมาก แต่ก็ไม่มีกฎหมายใดไปบังคับได้ ก็จะส่งเรื่องให้ทางเขตไปดำเนินการแล้วก็ให้การเจรจามากกว่า แต่ก็เข้าใจว่าเมื่อมีการนำสัตว์มาเลี้ยงแล้วจะให้แก้ไขอย่างไร ซึ่งเป็นไปไม่ได้ที่จะแก้ไขได้โดยไม่ใช้วิธีการนำไปที่อื่น จึงเป็นปัญหาที่ยากจะแก้ไข

วิธีการแก้ไข ก็จะให้การเจรจามากกว่า โดยส่วนมากจะให้บ้านที่เลี้ยงสัตว์มานั่งคุยกับบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน ซึ่งก็เป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเท่านั้น และก็ไม่สามารถแก้ปัญหา

ให้หมดไปได้ โดยเมื่อบ้านที่ได้รับความเดือนร้อนยินยอมที่จะทนแล้วกลับไป และหากต่อมา
 ทน ไม่ไหวก็จะมาแจ้งที่โรงพักอีก ซึ่งปัญหาที่จะไม่จบสิ้นไป เป็นเพียงการแก้ไขเฉพาะหน้าเท่านั้น

แนวทางการแก้ไข อยากให้มีการออกกฎหมายมาควบคุมการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงเลยให้ต้อง
 ได้รับความยินยอมจากเพื่อนบ้านก่อน โดยไปทำข้อตกลงกันที่เขต เสียค่าธรรมเนียมด้วย
 โดยผู้ที่ต้องการเลี้ยงสัตว์จะต้องมีหน้าที่มากกว่าแค่หาเงินมาซื้อสัตว์ที่จะเลี้ยงเท่านั้น ยังจะต้องเสีย
 ภาษีในการเลี้ยงสัตว์ด้วย อาจจะคิดเป็นรายปีก็ได้ โดยจะต้องนำสัตว์เลี้ยงมาลงทะเบียนที่เขตและ
 ให้เป็นรายได้ของรัฐไป หากบ้านไหนแอบเลี้ยงสัตว์โดยไม่ลงทะเบียน ก็จะมีความผิดมิโทษปรับ
 ซึ่งหากกำหนดเช่นนี้แล้ว ก็จะสามารถแก้ปัญหาสัตว์สร้างความเดือดร้อนรำคาญรวมถึงปัญหาสัตว์
 เร่ร่อนได้อย่างแน่นอน

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากข้อมูลการสัมภาษณ์ที่ได้มาแล้ว จะเห็นได้ว่า ทุกฝ่ายต้องการที่
 จะให้มีการแก้ปัญหของสัตว์เร่ร่อนโดยด่วนแต่ปัญหาดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขที่ปลายเหตุได้
 เพราะสัตว์เลี้ยงมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อมีสัตว์เลี้ยงเพิ่มขึ้น ปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับสัตว์ก็จะตามมา
 ด้วย トラบใดที่ยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเลี้ยงสัตว์ไว้อย่างชัดเจน การเลี้ยงสัตว์ก็ยังทำได้
 อย่างอิสระ เมื่อการเลี้ยงสัตว์เป็นไปอย่างอิสระแล้ว การนำสัตว์มาปล่อยในที่สาธารณะยังไม่มี
 กฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอีก ก็ทำให้การละทิ้งสัตว์สามารถทำ
 ได้ง่ายและสะดวก โดยก่อนที่เจ้าของจะไปหาซื้อสัตว์มาเลี้ยงก็จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของ
 ตนเอง เพียงแค่มีเงินก็สามารถเลี้ยงสัตว์ได้แล้ว และหากไม่ต้องการสัตว์ดังกล่าวก็สามารถนำไป
 ปล่อยตามวัดหรือสวนสาธารณะ อันเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคมเป็นอย่างมาก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สังคมไทยประสบกับปัญหาความเดือดร้อนจากสัตว์เลี้ยงที่ถูก
 ปล่อยทิ้งให้เป็นสัตว์เร่ร่อนมานานแล้ว แต่ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาจัดการกับปัญหาดังกล่าว
 เนื่องจากปัจจัยต่างๆ มากมายซึ่งผู้เขียนจะกล่าวไว้ในบทต่อไป